

Säkerhetsläget i Syrien

Om rapporten

Föreliggande sammanställning syftar till att ge en övergripande lägesbild av situationen i landet, primärt som underlag för Migrationsverkets rättsavdelning. För tematiskt fördjupad landinformation hänvisas även till andra rapporter som Lifos publicerar och producerar i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation \(2008\)](#) avsedd för handläggning av migrationsärenden.¹

Rapporten bör inte användas som exklusivt underlag i samband med avgörandet av ett enskilt ärende utan bör vägas mot annan relevant rapportering och bevisning.

Informationen i rapporten återspeglar inte heller nödvändigtvis Migrationsverkets officiella inställning i alla delar, och Lifos har ingen avsikt att genom rapporten göra politiska eller rättsliga ställningstaganden.

Lifosrapport: Säkerhetsläget i Syrien 3.0

2019-03-01

Lifos

© Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2019

Publikationen kan laddas ner från <http://lifos.migrationsverket.se>

¹ Se bl.a. Lifos – Fokusländer – Syrien, [länk](#)

Innehåll

1. Introduktion/sammanfattning	4
1.1. Mer om rapporten; avgränsningar och begränsningar	6
1.1.1. Indikatorer på konfliktintensitet	6
2. Utbredning av strider: Inflytelsesfärer och stridshandlingar	7
2.1. Lägesbild 2018-19	8
2.1.1. Nuvarande inflytelsesfärer	9
2.1.2. Exempel relevanta skeenden i provinserna	11
3. Civilas utsatthet: Aktörernas metodik/taktik mm	20
3.1. Säkerhetsrelaterade incidenter	22
3.2. Mer om konfliktrelaterade offer; andel civila?	24
3.2.1. Fördelning per provins	26
3.3. Flyktingar och internflyktingar (IDP)	31
3.3.1. Återvändande flyktingar och IDP	35
3.4. Humanitära behov	42
3.5. Utsatta kategorier	42
4. Män i vapenför ålder: Militärtjänst	43
4.1. 2018-19: Motstridiga tendenser?	45
5. Avslutande kommentar/slutsatser	47
Källor och referenser	49

1. Introduktion/sammanfattning

Det internationaliserade inbördeskriget i Syrien har medfört hundratusentals [dödsoffer](#) och skadade, tiotusentals [frihetsberövade och försvunna](#),² miljoner [fördrivna](#) och [efterlysta](#), [belägringar](#)³ och framtvingade ”[försoningsavtal](#)”, krigs- och sanktionsekonomi samt många andra dramatiska inslag – inte minst [militärtjänsten](#) i sig – och konsekvenser som sammantagna i hög grad [förstört](#) och [förändrat det syrisk samhäll](#)et på djupet – utan att åstadkomma några märkbara politiska förändringar.⁴ De [konfliktrelaterade incidenterna](#) har varit otaliga, och de stridande parternas uppträdande på slagfältet har i många fall karakteriserats av total brist på hänsyn till civila. Trots att konflikten – på det nationella planet – ser ut att gå in i en mindre blodig fas, och att man redan år 2018 kunde se en markant minskning av antalet ”organiserade våldsincidenter” jämfört med år 2017, har den under året fortsatt tillhört de mest intensiva konflikterna,⁵ med nära 30% av det totala antalet ”organiserade våldsincidenter”, det högsta antalet incidenter per capita och det högsta antalet civila offer som The Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) [registrerat](#) globalt.⁶ Kostnaderna för reparation av landets infrastruktur lär bli enorma.⁷

Konflikten, som visserligen har sitt ursprung i motsättningar mellan civila demokratiivrare och ett [auktoritärt system](#),⁸ har med tiden tenderat att kompliceras, samtidigt som det pågår ett propagandakrig mellan å ena sidan syriska, ryska och iranska, å andra sidan turkiska, qatariska respektive amerikanska, saudiska och israeliska narrativ om densamma. Raden av aktörer, intressenter och ombud är lång både [på den syriska marken](#),⁹ regionalt och i luften – Syrien, Ryssland, den USA-ledda koalitionen och [Israel](#) (som, enligt egna uppgifter, under de senaste åren utfört hundratal flygattacker och fällt tusentals bomber/raketer mot vad man definierar som iranska intressen i Syrien).¹⁰ Med länkar även till andra regionala motsättningar (bl.a. mellan Iran och Saudiarabien) och underlåtenhet att adressera legitima skäl till missnöje hos stora delar av den sunnitiska minoriteten i Irak och delar av den sunnitiska majoriteten i Syrien, har konflikten också förstärkt

² En betydande andel av dem som frihetsberövats av syriska säkerhetstjänster antas ha avlidit (eller vara i mycket dålig kondition idag) – i synnerhet dem som frihetsberövats före år 2014, enligt uppgift från ”insidan”/chefen för den Allmänna säkerhetstjänsten (GID), generalmajor Mohamed Mahla, i samband med ett besök i Dara’a nyligen (se t.ex. Alsouria Net/The Syrian Observer, ”Daraa Told to Forget Prisoners Taken Before 2014”, 2019-03-01, [länk](#); jfr även Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic (CoI), *Death Notifications in the Syrian Arab Republic*, 2018-11-27, [länk](#))

³ Se t.ex. CoI, *The siege and recapture of eastern Ghouta*, 2018-06-20, [länk](#)

⁴ Se t.ex. Valdai Discussion Club/Nir Rosen: *The War in Syria Is Not Over*, 2019-02-20, [länk](#); Synaps, *Picking up the pieces: How Syrian society has changed*, 2018-08-06, [länk](#)

⁵ Jämte bl.a. Jemen, Afghanistan och Irak (ACLED, *ACLED 2018: The Year in Review*, 2019-01-11, [länk](#); ACLED, ”Data Export Tool” [databas], [länk](#)).

⁶ Se vidare, ACLED, 2019-01-11; ACLED, ”Data Export Tool”

⁷ Se t.ex. Al-Monitor, ”Despite high price of Syrian reconstruction, business, influence opportunities abound”, 2019-02-27, [länk](#); Qantara, ”Who should foot the bill for Assad?”, 2019-01-07, [länk](#)

⁸ Jfr Lifos, *Syriens säkerhetsapparat 1.0*, 2016-11-10, [Lifos 38443](#); OMRAN For Strategic Studies, *The Syrian Security Services and the Need for Structural and Functional Change*, 2016-11-18, [länk](#)

⁹ Se t.ex. Bellinca/Cody Roche, *Factions Fighting in the Syrian Civil War*, 2017-04-29, [länk](#); jfr Lifos, *Reguljär och irreguljär syrisk militärtjänst 3.0*, 2017-05-30, [Lifos 39733](#)

¹⁰ Se t.ex. Haaretz, ”Analysis: Iran's Soleimani Seeks New Balance of Terror With Israel. For Now, He Failed”, 2019-01-25, [länk](#); The New York Times, ”Israel, in Rare Admission, Confirms Strike on Iranian Targets in Syria”, 2019-01-13, [länk](#)

gränsöverskridande utmaningar som politiserad sekterism och inhemsk och global jihadism, inklusive den elakartade s.k. Islamiska staten (IS), som, [territoriell kollaps](#) till trots, [inte lär försvinna](#) i första taget.¹¹ I Syrien har man fortfarande bl.a. närvaro i östra delarna av [Badia](#), på bägge sidor provinsgränsen Homs–Deir ez-Zour,¹² sannolikt element i östra Suwayda,¹³ cellvis element mer eller mindre integrerade med andra radikala jihadistelement i Idlib och norra Hama, samt cellvis på flera andra håll i landet ”bakom fiendernas linjer”,¹⁴ vilket bl.a. attentatet i Manbij den 16 januari 2019 visade.¹⁵

Mot denna bakgrund, framhåller välinformerade källor i Damaskus att efter åtta års krig är landet fortfarande instabilt, dock inte bara pga. själva säkerhetsläget, utan också mycket pga. en allmänt svår humanitär situation och ekonomi;¹⁶ en situation där också sanktionerna mot Syrien [och Iran] till dags dato knappast försvagat eliterna eller de brutala elementen i Syrien. Utan förändring, hotar ”ny social kollaps.”¹⁷

För närvarande ser trots allt en fas där de direkta militära konfrontationerna parterna emellan minskar i omfattning och intensitet – och därmed även civilas utsatthet för direkta säkerhetsrisker generellt minskar – ut att ha materialiserats i stora *delar* av landet och vara inom räckhåll i andra, samtidigt som säkerhetsläget i de områden där regeringskontrollen har konsoliderats (centrala delar av de röda [här](#)), stabiliseras. Detta om än med risk för politisk repression¹⁸ i oförminskad skala, risk för destabilisering pga. mer eller mindre reglerliga [miliser](#),¹⁹ samt potentiellt ökande inslag av assymetrisk krigföring/terrorism från kvarvarande motståndselement i landet. Efter en rad belägringar och omfattande militära operationer mot tidigare oppositionsdominerade områden, som i och med den Ryssland-Iran-Turkiet-drivna ”[Astana-Sotji](#)processen” definierats som s.k. [nedtrappningszoner](#)”, finns idag *i princip* endast en av dessa kvar – den kanske största utmaningen hittills: [Idlib](#)²⁰ ([jämte närliggande distrikt i angränsande](#)

¹¹ Se t.ex. The Jerusalem Post, ”What comes after ISIS? The day after Daesh: Israeli intelligence assessment finds 150,000-200,000 Islamic State militants left around the world”, 2019-02-19, [länk](#); AP, ”From Syria, IS slips into Iraq to fight another day”, 2019-02-22, [länk](#)

¹² Jfr Liveuamap, ”Syria”, [länk](#)

¹³ Danish Immigration Service (DIS) och Danish Refugee Council (DRC), *Syria: Security Situation in Damascus Province and Issues Regarding Return to Syria*, 2019-02-21, [länk](#)

¹⁴ Se t.ex. ACLED, *Islamic State Underground in Syria*, 2019-01-31, [länk](#)

¹⁵ Se vidare, Al-Monitor/Fehim Tastekin, ”Idlib’s rebels on alert against infiltration by Islamic State”, 2019-02-27, [länk](#); Syria Call, ”Security Information related to the wave of assassinations in Idlib, Syria Call reveals”, 2018-04-27, [länk](#); The New York Times, ”ISIS Attack in Syria Kills 4 Americans, Raising New Worries About Troop Withdrawal”, 2019-01-16, [länk](#)

¹⁶ Möte med syrisk källa (a) verksam i Damaskus, 2019-02-26 [WhatsApp]

¹⁷ Nir Rosen, 2019-02-20, [länk](#)

¹⁸ Se t.ex. ACLED, *The Risks of Reconciliation: Civilians and Former Fighters face Continued Threats in Syria*, 2019-01-25, [länk](#). I skrivande stund rapporteras också t.ex. att ett femtiotal skolbarn i åldrarna 13-16 arresterats av säkerhetstjänst i Rastan, Homs efter att ha distribuerat regeringsfientlig information (MEMO, ”In intimidation tactic, Syria arrests 50 children in Homs”, 2019-02-28, [länk](#)).

¹⁹ Se t.ex. Al-Monitor, ”Syria seeks to integrate myriad paramilitaries”, 2018-12-03, [länk](#); Carnegie MEC/K. Khaddour, *Syria’s Troublesome Militias*, 2018-11-05, [länk](#); Bellingcat, *Assad Regime Militias and Shi’ite Jihadis in the Syrian Civil War*, 2016-11-30, [länk](#)

²⁰ Jfr Al-Monitor, 2019-02-27, [länk](#); Center for Strategic and International Studies (CSIS), *Idlib Province and the Future of Instability in Syria*, 2018-09-21, [länk](#); International Crisis Group (ICG), *Saving Idlib from Destruction*, 2018-09-03, [länk](#); IRIN, ”Idlib briefing:

[provinser](#)), där de huvudsakliga frontlinjerna bara ”håller”²¹ så länge det gynnar Rysslands och Turkiets intressen. Slaget mot en rad olika [hårdföra islamistfraktioner](#) som inte har någon plats under regimkontroll – eller någon annanstans heller för den delen – har dock i princip redan [påbörjats](#),²² till att börja med i syfte att säkra de strategiskt vitala motorvägarna M5 och M4 som sammanbinder Aleppo med Hama och Latakia. Det råder därmed en fortsatt mycket stor och komplex hotbild mot civila invånare i nordväst.²³ Vidare kvarstår bl.a. utmaningar i det strategiskt centrala [Manbij](#),²⁴ samt övriga skavande gränssnitt mellan landets olika inflytelsesfärer i norr och nordost.

1.1. Mer om rapporten; avgränsningar och begränsningar

1.1.1. Indikatorer på konfliktintensitet

Inom ramen för denna rapport behandlar vi – mer eller mindre explicit – flera aspekter/indikatorer på en konflikts karaktär och intensitet, och därmed hur civilbefolkningen på olika sätt riskerar att drabbas av våld. Här ingår: *Utbredning av strider, aktörernas metodik/taktik, antalet civila offer, säkerhetsrelaterade incidenter och internflyktingar* etc. Även om rapporten berör samtliga dessa temata, gör den det inte lika systematiskt i alla delar. Kanske i synnerhet inte i fråga om indikatorn *säkerhetsrelaterade incidenter*, som avhandlas i flera delar av rapporten (mest uttryckligt i 3.1). Våldsincidenter som riktas mot och/eller drabbar civila adderas också fortfarande närmast oavbrutet i *delar* av Syrien – f.n. inte minst i och kring Idlib,²⁵ Aleppo och Deir ez-Zour. Rapporten gör heller inte anspråk på att vara uttömmande i någon annan del, utan bör snarare betraktas som en övergripande lägesbild, med ingångar till andra källor för fördjupning.

1.1.1.1. Utbredning av strider; ”territoriell kontroll”

Avseende indikatorn *utbredning av strider*, kan noteras att en rad [forskare/institutioner](#) (”tänktankar”), media, privata initiativ och [parter](#)²⁶ under

‘Humanitarian catastrophe’ feared as Syria war reaches final rebel stronghold”, 2018-09-03, [länk](#)

²¹ Varken regeringssidan eller alla grupper på ”insidan” har i praktiken respekterat den s.k. demilitariserade zonen som upprättades i oktober. Bland de extremistelement som inte gjort det ingår en union av jihadistgrupper under ett ”Wa Hared al-Mu’minin Operations Room” (främst [Hurras ad-Din](#), Ansar ad-Din, Ansar al-Islam, och Ansar al-Tawhid; en samling grupper som för samman syriska turkmener med tjetjener, uzbekar och en lång rad andra nationaliteter) som bl.a. opererar i Jabal al-Akrad och Jabal al-Turkman på Latakias nordöstra bergslandsbygd, och i Sahl al-Ghab-området på Hama nordvästra landsbygd (se t.ex. SOHR, ”Union of ‘immigrant’ fighters of different European, Asian, and former Soviet Union nationalities, constant preparations for battle against the regime and surprise attacks with a different tactic”, 2018-11-30, [länk](#)).

²² Se t.ex. ACLED, *Syria’s Demilitarized Zone: Regime Escalation*, 2019-02-28, [länk](#); Syrian Observatory for Human Rights (SOHR), ”In their fourth targeting, warplanes bombed the eastern countryside of Idlib and renewed rocket shelling targets Khan Shaykhun and raises the death toll to 46 civilians”, 2019-02-28, [länk](#); SOHR, ”Renewed land shelling targets Idlib, Hama, and Latakia Mountains and rocket shells target al-Nubl and al-Zahra in the northern countryside of Aleppo, and more casualties raise the death toll to 113 civilians”, 2019-02-21, [länk](#)

²³ Lifos kommentar.

²⁴ Se WINEP/Balanche, *For Assad, Manbij Is the Key to East Syria*, 2019-02-05, [länk](#)

²⁵ Se t.ex. SOHR, 2019-02-28, [länk](#); SOHR, 2019-02-21, [länk](#)

²⁶ T.ex. kurdiska CC News @CizireCanton: [twitter](#)

konflikten har försökt visualisera förloppet, aktörer, militär utveckling och territoriell kontroll med hjälp av [kartbilder](#). Territoriell kontroll ("Areas of Control")²⁷ bör dock i detta sammanhang inte alltid tolkas som att aktörerna i fråga fullständigt behärskar/behärskat ett specifikt geografiskt område. I vissa områden kan visserligen så ha varit fallet över tid (t.ex. vissa av regeringssidans kärnområden i väster och centrala delar av huvudstaden), medan situationen i andra områden periodvis varit högst dynamisk och flytande, varför man generellt snarare bör förstå läget i termer av dominans eller närvaro. Detta samtidigt som de stridande parterna, inte minst på oppositions-/rebellsidan, i många fall genomgått metamorfoser och partnerbyten som gjort vissa begrepp och titlar både parterna själva och utomstående rört sig med i konfliktens tidigare faser mindre relevanta under konfliktens senare faser, enligt vår bedömning.²⁸ Föreliggande sammanställning avhandlar främst åren 2018-19.

2. Utbredning av strider: Inflytelsesfärer och stridshandlingar

Av allt att döma, har det *allmänna* säkerhetsläget i stora *delar* av de regeringskontrollerade områdena i västra delarna av landet varit *relativt sett* "stabil" de senaste åren. I vissa områden, t.ex. Tartous längs Medelhavskusten i väster och de mest centrala delarna av huvudstaden, har så varit fallet väsentligt längre.²⁹ Under våren 2017 åstadkoms också temporär nedkylning och förbättrat säkerhetsläge i de oppositionsdominerade områden som i och med den Ryssland-Iran-Turkiet-drivna "[Astana-Sotji](#)processen" definierats som s.k. [nedtrappningszoner](#)".³⁰ Efter några inledande veckor av relativt lugn i samtliga dessa zoner, trappades våldet upp igen.³¹ Mönstret kom sedermera att gå igen under första halvan av år 2018.³² Efter en rad belägringar och omfattande militära operationer mot ovannämnda rebellzoner, finns idag i princip endast en av dessa kvar – den kanske största utmaningen hittills: [Idlib \(jämte närliggande distrikt i de angränsande provinserna\)](#) Latakiya, Hama och Aleppo.

²⁷ Se t.ex. ISW, "Syria Situation Report: February 7 - 20, 2019", [länk](#) och ACLED, *The State of Syria, January 2019*, 2019-02-14, [länk](#). För aktuell (zoombar) visualisering, se t.ex. Liveuamap, "Map of Syrian Civil War – Syria News and Incidents Today", [länk](#)

²⁸ Lifos kommentar. För närmare kartläggning av konfliktens utveckling 2011-18, centrala aktörer och intressenter (bl.a. Syrien, Ryssland, Iran, Turkiet, USA, Israel, Golfstaterna, Europa och FN), väpnade ombud på marken, inflytelsesfärer, utbredning av strider, s.k. nedtrappningszoner och belägrade områden etc., se t.ex. The Washington Institute for Near East Policy (WINEP)/Fabrice Balanche, *Sectarianism in Syria's Civil War: A Geopolitical Study*, 2018-02-05, [länk](#) (jämte andra publikationer från [WINEP/Fabrice Balanche](#)); Institute for the Study of War (ISW), [Syria Situation Reports](#); Lifos, *Militär utveckling och territoriell kontroll i Syriens 14 provinser*, 2017-01-12, [Lifos 38773](#); samt ACLED:s [visualiseringar](#).

²⁹ Lifos observationer under besök och samtal med olika kategorier av interlokutörer i Damaskus i september 2015, september 2016 och maj 2017.

³⁰ En rad eldupphöruppgörelser tänkta att garanteras av Ryssland, Iran och Turkiet. I praktiken justeras de med tiden, delvis med sanktion av USA (jfr ISW, "Russian Airstrikes in Syria: Pre-and Post-Ceasefire", 2017-07-22, [länk](#); Atlantic Council, *De-Escalation and Astana*, 2017-09-15, [länk](#); Al-Monitor, "Russia, Turkey, Iran discuss Syria amid simmering disagreements", 2019-02-15, [länk](#)

³¹ Se vidare, CoI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/36/55, 2017-08-08, [länk](#)

³² Se vidare, CoI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syria Arab Republic A/HRC/39/65*, 2018-08-09, [länk](#)

2.1. [Lägesbild 2018-19](#)³³

Avseende år 2018 noterar ACLED en markant minskning av antalet ”organiserade våldsincidenter” i Syrien jämfört med år 2017. Konflikten stod dock förra året fortfarande för det högsta antalet incidenter per capita och det högsta antalet civila offer man [registrerat](#) globalt.³⁴ Även enligt andra källor, bl.a. International NGO Safety Organisation (INSO), har den övergripande konfliktintensiteten i landet fallit till rekordlåga nivåer sedan regeringsstyrkor återetablerat kontroll över södra Syrien och den s.k. demilitariserade zonen införts i norr, trots kvarvarande områden av instabilitet i landet.³⁵ För närvarande ser följaktligen en fas där de direkta militära konfrontationerna parterna emellan minskar i omfattning och intensitet – och därmed även civilas utsatthet för säkerhetsrisker generellt minskar – ut att ha materialiserats i stora *delar av* landet och vara inom räckhåll i andra, samtidigt som kärnområden i regeringskontrollerade ([röda](#)) delar av landet, i varierande grad, stabiliseras. Trenden av ett minskande antal direkt stridsrelaterade civila dödsoffer (se vidare avsnitt 3.2)³⁶ ser också ut att kunna hålla i sig i många av landets provinser och distrikt.³⁷ Dock inte nödvändigtvis just i norr, där alltså potentialen till ökande antal säkerhetsrelaterade incidenter och potentiellt ökande antal stridsrelaterade civila dödsoffer är fortsatt stor under 2019 – inte minst i och kring Idlib och Aleppo provinser. Vidare finns fortfarande ingen politisk lösning som alla parter kan skriva under på i sikte – tvärtom, vilket också innebär påtaglig risk för fortsatt politisk repression³⁸ och potentiellt ökande inslag av asymmetrisk krigföring/terrorism från kvarvarande motståndselement. Med stöd av Ryssland och Iran, ser regeringssidan snarare ut att se en total ”militär seger” framför sig. Detta samtidigt som man på ryskt initiativ också redan arbetar för att förmedla bilden av just stabilitet; ett land redo att ta emot såväl bistånd för ”återuppbyggnad” som återvändande flyktingar.³⁹ I sammanhanget återvändande och potentiellt återvändande flyktingar lär emellertid såväl frågor kring ekonomi och ”återuppbyggnad” som frågor rörande den obligatoriska militärtjänsten förbli centrala (se vidare stycke 3.3.1 och 4. nedan).

Mot denna bakgrund, framhåller en välinformerad interlokutör verksam i Damaskus i februari 2019 att efter åtta års krig är landet fortfarande instabilt. Det är dock inte längre fråga om ”regimens fall”, utan snarare fråga om ”folkets fall”. I och med att ”regimen” sitter kvar och därmed sanktioner har införts etc., så kan befolkningens grundläggande behov inte tillgodoses. Även i regeringskontrollerade områden finns potential till en ”ny flyktingkris”, dock inte pga. själva säkerhetsläget, utan snarare pga. en allmänt svår situation, usel ekonomi etc.⁴⁰ Vidare, enligt andra initierade Syrienkännare, har dock sanktionerna mot landet [och Iran] till dags dato knappast skadat eliterna, ”regimen” eller de mest brutala

³³ Liveuamap, [länk](#); ACLED, 2019-02-14, [länk](#); ISW, febr. 2019, [länk](#)

³⁴ ACLED, 2019-01-11, [länk](#)

³⁵ INSO, Syrian Arab Republic, ”Context Analysis”, hämtad 2019-02-28, [länk](#)

³⁶ Jfr även [VDC:s levande databas](#).

³⁷ Syrien består i princip av 14 provinser/”governorates” (*muhafaza-muhafazat*, i de flesta fall, med provinshuvudstäder som bär samma namn), 60+ distrikt (*mantiqa-manatiq*), 280+ subdistrikt (*nahiya-nawahi*) samt tusentals småstäder/byar. Landets huvudstad Damaskus, som rent geografiskt är belägen i provinsen Rif Dimashq, är en egen administrativ enhet, samtidigt som den utgör huvudort i Rif Dimashq.

³⁸ Se t.ex. ACLED, 2019-01-25, [länk](#). I skrivande stund rapporteras också t.ex. att ett femtiotal skolbarn i åldrarna 13-16 arresterats av säkerhetstjänst i Rastan efter att ha distribuerat regimfientlig information (MEMO, 2019-02-28, [länk](#)).

³⁹ Lifos kommentar.

⁴⁰ Möte med syrisk källa (a) verksam i Damaskus, 2019-02-26 [WhatsApp]

elementen i Syrien, utan hittills snarare stärkt dem i och med att befolkningen blivit mer beroende av dem för sin överlevnad. Det lär dock egentligen inte bli fråga om reell ”återuppbyggnad”, utan snarare om ”byggnation”. Utan förändring, om sanktionerna mot landet fortsätter, hotar ”ny social kollaps.”⁴¹ Vidare lär kostnaderna för landets uppbyggnad bli enorma.⁴²

2.1.1. Nuvarande inflytelsesfärer

Enligt Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)/Aron Lund:s bedömning i december, kan utfallet bli en frusen konflikt med olösta territoriella och politiska nyckelfrågor, där utvecklingen i samtliga tre återstående områden helt eller delvis utom regeringskontroll (nordvästra Syrien inklusive Idlib, det strategiskt centrala [Manbij](#)-området,⁴³ övriga kurdiskdominerade områden i nordöstra Syrien [”the Autonomous Administration of North East Syria”] samt Tanfregionen vid irakiska gränsen) i mångt och mycket styrs av politiska och militära arrangemang som tvingats fram av Turkiet, Ryssland och USA, samt i viss utsträckning Iran. Om dessa aktörer ändrar politisk inriktning riskerar följaktligen också situationen i andra delar av Syrien att påverkas. En utveckling efter nuvarande riktning tenderar dock att leda till att Syrien förblir uppdelat mellan ett kraftigt ekonomiskt försvagat Damaskus, som styr lejonparten av befolkningen, och en eller flera rivaliserande utländska inflytelsesfärer.⁴⁴

Efter 2018 års fält- och förhandlingssegrar i Damaskus östra och södra förstäder samt södra Syrien, inklusive ”revolutionens vagga”, Dara’a, kan i detta läge kanske sägas att den mångfacetterade syriska [militärapparaten](#) kontrollerar grovt sett två tredjedelar av territoriet, inklusive de fyra största städerna – Damaskus, Aleppo, Homs och Hama – (även de flesta övriga provinshuvudstäder), hela gränsen till Libanon samt, sedan i somras, också hela den jordanska gränsen.⁴⁵ Samtidigt kunde en rad gränsövergångar mellan Syrien och Jordanien respektive Golan öppnas. Kanske mest väsentligt, kunde den syriska armén och rysk militärpolis öppna den betydelsefulla gränsövergången [Nassib-Jaber](#) mellan östra Dara’a, Syrien och Jordanien. Värt att noteras är dock att radikala element fortfarande har kapacitet och intention att operera i södern. Detta framgick inte minst i Suwayda i slutet av juli, då IS utförde en omfattande och komplex attack där man dödade nära ett par hundra personer, varav de flesta civila, i flera byar i provinsen, samtidigt som man kidnappade ett antal, varav några också [avrättats](#).⁴⁶ Det rapporteras dock även därefter om fortsatt komplexa säkerhetsproblem i Suwayda under början av 2019.⁴⁷ Vidare återstår en annan stor utmaning (av flera) i regeringskontrollerade ([röda](#)) delar av landet: Hur att demobilisera de irreguljära stödtrupper (*quwwat fariyyah*), [lojalistmiliser](#) (varav ett inte obetydligt antal under [iranskt inflytande](#))⁴⁸ och paramilitära nätverk som byggts upp och delvis integrerats med reguljära styrkor (i

⁴¹ Nir Rosen, 2019-02-20, [länk](#)

⁴² Se t.ex. Al-Monitor, 2019-02-27, [länk](#); Qantara, 2019-01-07, [länk](#)

⁴³ FOI/Aron Lund, 2018-12-14, [länk](#); jfr WINEP/Balanche, 2019-02-05, [länk](#)

⁴⁴ FOI/Aron Lund, 2018-12-14

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Jfr VDC, databas, ”killed”, ”Sweida”, uppdaterad och hämtad 2019-02-12, [länk](#)

⁴⁷ Se t.ex. SOHR, ”Al-Suwaiaa lives in more security chaos which aims to expand the chaos and cause more casualties in the province”, 2019-01-21, [länk](#); SOHR, ”Security chaos of the Syrian south renewed through finding more corpses killed by unknown parties to spread chaos and expand its scope”, 2019-02-21, [länk](#)

⁴⁸ Jfr Al-Monitor, 2018-12-03, [länk](#); Carnegie MEC/K. Khaddour, 2018-11-05, [länk](#); Bellingcat, 2016-11-30, [länk](#)

hybrider) i varierande format.⁴⁹ En annan är ovannämnda IS-operationer i stora delar av Badiaöknen, vilket även lär påverka sammanhållning och ekonomisk uthållighet i regeringskontrollerade områden under hela 2019.⁵⁰

Säkerhetsutvecklingen i huvudstaden Damaskus har emellertid varit tämligen gynnsam för centrum de senaste åren,⁵¹ utöver israeliska attacker främst riktade mot vad man definierar som militära mål [”iranska intressen”] i närhet till flygplatsen.⁵² Risken för inkommande raketer och artilleri torde ha reducerats dramatiskt efter det att den syriska armén återtagit tidigare oppositionskontrollerade och IS-infiltrerade områden i stadens östra och södra förorter/förstäder under våren 2018. Samtidigt befaras potentiella terrorattacker i centrum pga. färre vägspärrar än tidigare, medan vilande motståndsceller *kan* komma aktiveras. Mest sannolikt är dock att de i så fall främst skulle rikta fokus mot vad som kan betraktas som militära och/eller politiska mål, vilket också bl.a. materialiserades genom attacker nära den militära säkerhetstjänstens lokaler i södra Damaskus den 20 januari, och i närhet till den ryska ambassaden i nordöstra Damaskus den 24 januari 2019.⁵³

Som framgår ovan, är dock övriga områden fortfarande i hög grad föremål för uppgörelser mellan externa parter, och ligger nu i praktiken inom turkisk inflytelsesfär ([grön och grågrön](#)) i nordnordväst eller [amerikansk-europeisk](#) inflytelsesfär ([gul](#)) i ostnordost respektive ([grön](#)) kring al-Tanf vid den irakiska gränsen i ostsydost; i friktion med varandra och samtliga i princip oacceptabla för Damaskus. Under den nordöstra amerikansk-europeiska sfären opererar som bekant först och främst de sammansatta men kurd-/YPG-dominerade Syrian Democratic Forces (SDF),⁵⁴ mot kvarvarande IS-element ([grå](#)), som i skrivande stund fortfarande opererar i östra delarna av [Badia](#), på bägge sidor provinsgränsen Homs–Deir ez-Zour,⁵⁵ i östra Suwayda,⁵⁶ cellvis mer eller mindre integrerade med andra radikala jihadistelement i Idlib och norra Hama, samt cellvis på flera andra håll i landet ”bakom fiendernas linjer”,⁵⁷ vilket bl.a. attentatet i Manbij den 16 januari 2019 är en indikator på.⁵⁸ Eventuellt kvarvarande IS-celler lär också kunna dra viss nytta av motsättningar mellan andra aktörer i nordost: Turkiet kontra YPG respektive arabiska stammar/klaner kontra YPG etc. Vidare har USA över tio militärbaser i nordost, där numera även bl.a. franska och italienska specialstyrkor opererar. Inom den sfären, dvs. främst öster om Eufrat, finns också en rad olje- och gasfält som man återtagit från IS. Långsiktigt är dessa distrikt av vitalt ekonomiskt intresse för den syriska regeringen. 2018 har också en rad omfattande asymmetriska attacker (dvs. olika former av improviserade exploderande anordningar, varav en del bilburna) mot SDF och amerikanska styrkor ägt rum i

⁴⁹ Se vidare, Lifos, *Reguljär och irreguljär syrisk militärtjänst* 3.0, 2017-05-30, [Lifos 39773](#)

⁵⁰ INSO, Syrian Arab Republic, ”Context Analysis”, hämtad 2019-02-28, [länk](#)

⁵¹ Interlokutörer/egna observationer under besök i Damaskus, 2015, -16 och -17.

⁵² Se t.ex. DIS/DRC, 2019-02-21, s. 11, [länk](#); jfr The New York Times, 2019-01-13, [länk](#)

⁵³ Lifos kommentar; SOHR, ”Bomb Attack near Russian Embassy in Damascus”, 2019-01-25, [länk](#); jfr DIS/DRC, 2019-02-21, s. 11 ff.

⁵⁴ SDF är en multietnisk koalition av väpnade grupper under ledning av kurdiska Yekîneyên Parastina Gel (YPG /J/Folkets försvarsenheter).

⁵⁵ Jfr Liveuamap, ”Syria”, [länk](#)

⁵⁶ DIS/DRC, 2019-02-21, [länk](#)

⁵⁷ Jfr ACLED, 2019-01-31, [länk](#)

⁵⁸ Al-Monitor/Fehim Tastekin, 2019-02-27, [länk](#); Syria Call, 2018-04-27, [länk](#); The New York Times, 2019-01-16, [länk](#)

området, bl.a. vid al-Omar och andra oljefält.⁵⁹ Till dags dato har man annars fortsatt att utveckla sin självstyresmodell ("the Autonomous Administration of North East Syria") för "[Rojava](#)" i nordost och mer nyligen erövrade områden i delar av Raqqa och Deir ez-Zour, i delikat balansgång mellan sin främsta internationella uppbackares (USA:s) ibland svårbedömda politiska agenda, och det kanske mer långsiktiga intresset av att komma till någon form av samförstånd med Damaskus⁶⁰ och/eller Turkiet? Vidare kvarstår uppenbarligen också betydande sammansatta oppositionselement inom den turkiska inflytelsesfären i [Idlib \(jämte närliggande distrikt i angränsande provinser\)](#), där både turkiska trupper och det tyngsta väpnade motståndet opererar – inte minst koalitionen [Hay'at Tahrir al-Sham \(HTS\)](#) respektive mer eller mindre Turkietstyrda fraktioner under konstruktionerna "[Olivkvist](#)", "[Eufrats sköld](#)", sedermera "[Jabhat al-Wataniya al-Tahrir](#)/Nationella befrielsefronten ([NLF](#))".

2.1.2. Exempel relevanta skeenden i provinserna⁶¹

Nedan följer ett axplock av relevanta skeenden och säkerhetsrelaterade incidenter, baserat på den Oberoende internationella undersökningskommissionen avseende Syrien ("[Commission of Inquiry](#)"/CoI).⁶² [ACLEED](#), [FN-källor](#), [ISW](#), [SOHR](#) och media.⁶³ Omfånget varierar, bl.a. pga. var incidenterna varit flest och intensiteten varit högst under det gånna året.

[Aleppo](#) (nordnordväst): Som framgår ovan, ligger [provinshuvudstaden](#) Aleppo sedan slutet av 2016 under regeringskontroll. Diverse olika rebell- alternativt jihadistkoalitioner, främst [HTS](#), håller dock fortfarande delar av landsbygden i väster, varifrån rebellgrupper opererar mot regeringskontrollerade områden i centrum (och vice versa).⁶⁴ HTS uppges nu dock i hög grad ha drivit ut konkurrerande rebellgrupper, senast den [ett tag allierade](#) "FSA-fraktionen" Harakat Nour ad-Din al-Zenki, installerat sin "Syrian Salvation Government (SSG)" och drivit den oppositionsdrivna s.k. Free Syrian Police från sina jobb.⁶⁵ Turkiet och allierade rebellgrupper kontrollerar ett större område som sträcker sig över provinsens norra delar, från Afrin i nordväst till Jarabulus i öster, norr om [Manbij](#)-området, där den turkiska inflytelsesfären möter den kurdisk-amerikansk-europeiska.⁶⁶

⁵⁹ Lifos kommentar; SOHR; AFP; AP; Reuters m.fl.

⁶⁰ INSO, "Syrian Arab Republic," hämtad 2019-02-28, [länk](#)

⁶¹ Syrien består av 14 provinser (governorates/*muhafaza-muhafazat*, i de flesta fall, med provinshuvudstäder som bär samma namn), 60+ distrikt (*mantiqa-manatiq*), 280+ subdistrikt (*nahiya-nawahi*) samt tusentals småstäder/byar. Huvudstaden Damaskus, som rent geografiskt är belägen i provinsen Rif Dimashq, är en egen administrativ enhet, samtidigt som den utgör huvudort i Rif Dimashq.

⁶² För samtliga CoI-rapporter under konflikten, se OHCHR, *Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, [länk](#); avseende detta stycke, främst CoI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syria Arab Republic*, A/HRC/39/65, 2018-08-09, [länk](#) och CoI, *The siege and recapture of eastern Ghouta*, 2018-06-20, [länk](#)

⁶³ Där inget annat anges (och där uppgifter inte går starkt isär), Lifos sammanvägda bild baserad på AFP, AP, Reuters, The [Daily Star Lebanon](#), [Almodon](#), [Zaman Al Wasl](#), [The Syrian Observer](#), [SYRIA:direct](#), [AMN](#), [SANA](#), samt [Liveuamap](#) m.fl.

⁶⁴ Jfr ACLED, *Spotlight on Aleppo: How the War in Syria is Impacting the City's Civilians*, 2018-11-29, [länk](#)

⁶⁵ Al-Monitor, "HTS takes over opposition police stations in northern Syria", 2019-02-03, [länk](#); Al-Monitor, "Routed FSA faction likely to accept Turkish aid, demands", 2019-02-18, [länk](#)

⁶⁶ Jfr Liveuamap, [länk](#); WINEP, 2019-02-05, [länk](#)

Den 20 januari 2018 lanserade Turkiet, med hjälp av Turkietsponsrade syriska rebellgrupper, sin "Operation [olivkvist](#)", mot det då kurdisk-/YPG-kontrollerade Afrindistriktet i nordvästra Aleppo. Operationen pågick i två månader – på marken, i hög grad utförd av de syriska rebellelementen [Ahrar al-Sham](#), Faylaq al-Sham, Jaish al-Nukhba, Jaish al-Sharqiya, Jabhat al-Shamiya och Nour ad-din al-Zenki, med understöd av turkiskt flyg, pansar och artilleri, som också hindrade ett mindre antal regeringslojala styrkor att i februari ta sig in i Afrin till stöd för kurderna. I samband med att man slutligen intog själva staden Afrin 18 mars, hade kurdiska styrkor dragit sig tillbaka i syfte att inte utsätta civilbefolkningen för de risker som urban krigföring medför. Detta till trots, drabbades de 320 000 civila invånarna i Afrin i hög grad av Operation olivkvist. Exempelvis utfördes i januari en rad flygattacker av det turkiska flygvapnet mot kurdiska lantbruksområden där ett dussintal civila dödades. Vidare, i slutet av operationen, fördrevs tusentals civila från Afrin pga. bombningar och granatbeskjutning. I mars dödades också över 30 civila i samband med turkiska flygattacker i olika delar av Afrinområdet, bl.a. mot centralsjukhuset. Enligt vittnesuppgifter fanns inga militära installationer i närheten. I samband med att kurdiska områden intagits av Turkietlierade rebellgrupper och därefter har återkommande rapporterats om arresteringar, bortföranden, kidnappningar, misshandel och dödande utförda av dessa rebellgrupper. Exempelvis skall 29 unga män ha förts bort från Maidanu och Sotio i slutet av mars. Åtskilliga invånare har också rapporterat om utbredd plundring av privat egendom, sjukhus, kyrkor och andra helgedomar, med turkiska styrkor närvarande. Vidare har främst kurdiska ägares bostäder beslagtagits till förmån för väpnade element som ingick i operationen och väpnade element med familjer som evakuerats från östra Ghouta via Idlib.⁶⁷

Situationen på den västra landsbygden angränsande till Idlib, storstaden [Aleppos](#) västra förstäder, [Afrin](#) samt de nordöstra delar av provinsen där turkisk inflytelsesfär skaver mot [övrigas](#), är instabil.⁶⁸ Dessa områden kan därmed definieras som fortsatt heta zoner.⁶⁹

[Damaskus/Rif Dimashq](#) (huvudstad/omslutande provins, gräns till gräns): Båda i praktiken under full regeringskontroll sedan 2018. Förstäder i östra Ghouta var scenen för de första regimfientliga demonstrationerna nära huvudstaden. Över 1700 civila kan ha dödats i samband med den slutliga åttaveckorsoffensiv som medförde att regeringsstyrkor kunde återta området.⁷⁰ I januari-februari 2018 intensifierades flygbombningar och beskjutningar av då fortfarande oppositionsdominerade [östra Ghouta](#) och (delvis palestinska) al-Yarmouk, två av de kanske hårdast drabbade områdena under hela konflikten. I syfte att återta dessa, sedan länge rebellkontrollerade och belägrade förstäder, lanserade sammansatta regeringsstyrkor i april ett antal urskillningslösa attacker mot tätbefolkade civila områden i Ghouta, med många dödsoffer och skadade som följd. I sammanhanget rapporteras även om användning av kemvapen. Dessa stridshandlingar möttes också av vårdslösa svarsoperationer mot centrala Damaskus utförda av väpnade

⁶⁷ Se vidare, CoI, 2018-08-09, para. 14-31, [länk](#)

⁶⁸ Lifos kommentar; jfr t.ex. SOHR, [länk](#); Liveuamap, [länk](#); Al-Monitor, "Afrin residents fear continued kidnappings", 2018-10-23, [länk](#); WINEP, 2019-02-05, [länk](#)

⁶⁹ Lifos kommentar.

⁷⁰ Zaman Al Wasl, "Despite reconciliation in Ghouta, hundreds still wanted for Assad regime: list", 2018-12-10, [länk](#)

grupper under belägring, främst Faylaq al-Rahman, Haya't Tahrir al-Sham (i Jobar och Ayn Tarma), Ahrar al-Sham (i Harasta) och [Jaysh al-Islam](#) (i Douma).⁷¹

FN-källor uppskattade i början av april 2018 att 78-150 000 personer fanns kvar i Douma i norra delen av den belägrade enklaven, varifrån de i det läget också hindrades från att försöka lämna av Jaysh al-Islam, samtidigt som regeringsstyrkor hindrade humanitära leveranser in. Detta efter att andra delar av enklaven, tidigare dominerade av ovannämnda grupper, redan dessförinnan hade intagits och stridande antingen dödats, tvingats kapitulera och/eller evakuerats till norra delarna av landet jämte många civila, eventuellt 49 000. Ca. 123 000 invånare i andra Ghoutaförorter som Irben och Harasta hamnade under regeringskontroll eller i IDP-läger i Damaskus.⁷²

I april påbörjade regeringsstyrkor, med stöd av palestinska miliser och NDF, också operationen för att återta Yarmouk, som varit tätt belägrat sedan år 2013 pga. betydande närvaro av väpnade oppositionselement, sedermera Jabhat al-Nusra/HTS (norra Yarmouk) respektive IS-element (sedan 2015, två tredjedelar av Yarmouk jämte Hajar al-Aswad). Man inledde operationerna med att attackera grannområdet Hajar al-Aswad som också till stora delar legat under IS. Operationen gick hårt åt bostadsområden och annan civil infrastruktur. I sammanhanget fördrevs tusentals civila till grannområdet Yalda. Efter "evakueringsavtal" i slutet av maj, uppgav regeringssidan att hela Yarmouk och de tidigare oppositionskontrollerade grannområdena Hajar al-Aswad, Yalda, Babila och Beit Sahem hade lagts under regeringskontroll, vilket, efter andra framgångar i östra och södra Ghouta, också innebar komplett regeringskontroll över huvudstaden.⁷³ Därefter har i stora drag avmattning och nedkyllning av rått i absoluta merparten av huvudstad och provins, vilket kan leda till slutsatsen att regionen nu är stabil.⁷⁴ Understrykas bör dock att efter att sammansatta regeringsstyrkor drivit ut IS-element ur Yarmouk och IS-lierade Khalid ibn al-Walid från Dara'a, så förefaller det ha bidragit till försämrat säkerhetsläge/strider med IS i Suwayda och sedermera Tlul al-Safa-området i Rif Dimashq. Kvarvarande IS-element i [Badia](#) lär även framöver destabilisera perifera delar av Rif Dimashq, Homs⁷⁵ och Suwayda.

[Dara'a](#) (sydsydväst): Full regeringskontroll sedan 2018. I juni 2018 avancerade sammansatta regeringstrupper, med stöd av Ryssland och Iran, för att återta rebell- och IS-kontrollerade delar av Dara'a, öster om motorvägen M5 söderut mot den jordanska gränsen – under begränsat motstånd från rebellgrupper, som i stor utsträckning istället retirerade jämte flyende civila. I sammanhanget drabbades flera städer, bl.a. Busra al-Harir och Herak, svårt av flygbombningar och artilleribeskjutning. Stridshandlingarna fortgick till dess att avtal om vapenstillestånd och "evakuering" nåddes i juli,⁷⁶ på initiativ av Ryssland.

[ICG](#) gör ett antal särskilt intressanta observationer: Regeringsstyrkornas återtagande av kontroll över södern, med stöd av Ryssland [och Iran], kom trots allt att bli mindre destruktiv än tidigare offensiver mot rebelldominerade områden i landet. En viktig anledning till det var att rebellbefälhavare i många fall valde att

⁷¹ Se vidare, CoI, 2018-06-20, [länk](#); CoI, 2018-08-09, para. 36-40 och annex II, [länk](#)

⁷² Se vidare, Aron Lund, "Eastern Ghouta x 20", 2018-04-06, [länk](#)

⁷³ CoI, 2018-08-09, para. 41-46, [länk](#)

⁷⁴ Lifos kommentar.

⁷⁵ Se t.ex. ACLED, *Until They Meet Again: The Regime's Failure to Completely Defeat IS in Syria*, 2018-11-23, [länk](#)

⁷⁶ CoI, 2018-08-09, para. 47-50, [länk](#)

acceptera ryska initiativ om kapitulationsavtal ("överenskommelse/*taswiyat*"), vilket gjorde att deras respektive områden snabbare kom under "regeringskontroll" (under övervakning av rysk militärpolis), och medförde att rebeller kunde genomgå en urvalsprocess, tas bort från säkerhetstjänsternas listor över efterlysta och behålla sina lättare vapen. Till en början såg överenskommelserna om södern ut att ta sig hyfsat väl ut, med möjlighet för personer som nyligen fördrivits av strider att återvända samtidigt som många rebeller rekryterades till den syriska arméns Rysslandsponsrade "5:e kår" i syfte att nedkämpa IS-element i närliggande områden. Med tiden har bilden i och för sig visat sig mer komplex: I och med att denna "revolutionens vagga" återtagits, har även statliga institutioner som säkerhetstjänster etc. återkommit, vilket såväl rebeller som civila invånare har tvingats anpassa sig till. Ryssland uppges dock i realiteten göra lite för att hindra att regimen återgår till tidigare repression, samtidigt som Iranierade miliser rapporteras fortsätta etablera närvaro integrerade med säkerhetsstyrkor, vilket också medför förhöjd risk för israeliska operationer.⁷⁷ Vidare har den senaste tiden vittnat om att rebellelement (i folkmun Popular Resistance) fortsätter att operera mot sammansatta regeringsstyrkor i provinsen.⁷⁸ Sammantaget är Dara'a därmed delvis fortfarande en het zon.⁷⁹

Deir ez-Zour (ost): Delad mitt itu. Regeringskontroll (med allierade) på (syd)västra sidan om Eufrat, inklusive provinshuvudstaden, respektive SDF-kontroll (med allierade) på den (nord)östra sidan om Eufrat. Som bekant har stora delar av provinsen legat under IS sedan 2014-2015, och provinshuvudstadens kärna belägrats av IS sedan 2015. Under oktober-november månader 2017 avancerade regeringstrupper (med stöd av Ryssland och allierade shiamiliser, främst Hizbollah) snabbt österut i provinsen, och lyckades bl.a. återta det tidigare IS-fästet al-Mayadin. I början av november uppgavs provinshuvudstaden Deir ez-Zour vara fullt befriad från IS, men intensiva strider mot ett uppbåd av internationella IS-krigare fortgick ner mot gränsstaden al-Boukamal. Parallellt intogs stora landområden (inklusive oljekällor) nordost om Eufrat av YPG-ledda SDF, med understöd av den internationella koalitionen mot IS. I december hade större delen av provinsen på västra sidan av Eufrat återtagits av regeringsstyrkor, medan större delen av provinsen på östra sidan av Eufrat intagits av SDF. IS har dock fortsatt därefter haft en del resurser kvar i mer glesbefolkade områden på båda sidor Eufrat. Operationerna för att driva ut de sista kvarvarande IS-elementen allra längst sydost i provinsen, i och kring Baghouz intill den irakiska gränsen, ser i skrivande stund ut att vara i dess slutfas. Territoriell kollaps till trots, lär dock fenomenet inte helt försvinna i första taget.⁸⁰ Avseende Syrien, utöver de minimala ställningar man i skrivande stund fortfarande håller i Baghouz, har man f.n. också mer omfattande närvaro i östra delarna av **Badia**, på bägge sidor provinsgränserna Homs–Deir ez-Zour,⁸¹ ett antal element i östra Suwayda,⁸² cellvis mer eller mindre integrerade med andra radikala jihadistelement i Idlib och norra Hama, samt cellvis på flera andra håll i landet "bakom fiendernas linjer", vilket bl.a. attentatet i Manbij den 16

⁷⁷ ICG, *Lessons from the Syrian State's Return to the South*, 2019-02-25, [länk](#); jfr även ACLED, 2019-01-25, [länk](#)

⁷⁸ Se vidare, SOHR, "Security chaos increase within the Syrian south with more targeting against the regime forces their allies in the area", 2019-02-28, [länk](#)

⁷⁹ Lifos kommentar.

⁸⁰ Jfr The Jerusalem Post, 2019-02-19, [länk](#); AP, 2019-02-22, [länk](#)

⁸¹ Jfr Liveuamap, "Syria", [länk](#)

⁸² DIS/DRC, 2019-02-21

januari 2019 är en indikator på.⁸³ Delar av Deir ez-Zour tillhör därmed fortfarande de heta zonerna.⁸⁴

Hama (centralt-nordväst): Till största delen, inklusive provinshuvudstaden, under regeringskontroll. Gränsområden mot Idlib i norra delarna av provinsen, bl.a. Qala'at al-Madiq, Kafr Nabudah, Kafr Zayta, al-Lataminah och Murak, ligger fortfarande under oppositionskontroll,⁸⁵ främst HTS. IS-element rapporteras kunna operera mer eller mindre integrerade med andra radikala jihadistelement i norra Hama.⁸⁶ En väsentlig del av pågående [upptrappning](#) utgår från regeringsstyrkor stationerade i norra Hama vs. radikala element innanför eller i den s.k. demilitariserade zonen mellan Idlib och Hama.⁸⁷ Norra Hama är en het zon.⁸⁸

Hassakah (nordost): Till största delen, inklusive provinshuvudstaden, under SDF-/YPG-kontroll (/den s.k. "Autonomous Administration of North East Syria") – och därmed f.n. under amerikansk-europeisk inflytelsesfär, till dags dato med en rad amerikanska militärbaser etc. Regeringskontrollerade enklaver finns nordost om provinshuvudstaden och i nordligt belägna storstaden al-Qamishli. SDF/YPG hade i princip drivit ut IS ur provinsen redan under 2017, men celler har uppenbarligen fortsatt att operera där under 2018 och till dags dato.⁸⁹ Provinsen har varit förhållandevis förskonad från våld under 2018-19, men kan definieras som stabil först efter klagande kring frågor avseende externa parter kommande uppgörelser om "säker zon" mot Turkiet – samt avseende huruvida SDF/YPG kommer att gravitera åt Damaskus eller ej.⁹⁰

Homs (centralt, över landet mellan Libanons och Iraks gränser): Till största delen, inklusive provinshuvudstaden, under regeringskontroll. De senaste åren har regeringsstyrkor återtagit stora arealer i östra delarna av provinsen, bl.a. längs vägen mellan Homs, Palmyra och Deir ez-Zour. I mitten av april 2018, efter att ha intagit östra Ghouta, påbörjades flyg- och markoperationer för att återta kontroll över den (sedan år 2012) omringade Rastan-Talbiseh-enklaven med kringliggande byar i norra Homs. Efter ca. en månads tämligen omfattande flygbomningar (inklusive mot sjukhus och hjälporganisationer) och beskjutning från regimlojal milis, varvad med ryskledda kapitulationsförhandlingar, förklarade regeringssidan området som återtaget.⁹¹ Tätbefolkade delar av provinsen torde f.n. kunna definieras som stabila, men, som framgått ovan, finns fortfarande IS-närvaro i de mer avlägsna och svårtillgängliga östra delarna av provinsen.⁹²

Idlib (nordväst): Tidigare mer informellt, men efter ovannämnda överenskommelse om s.k. nedtrappningszoner, även formellt under turkisk inflytelsesfär, med ett dussin tunga turkiska militära "observationsposter" runt om i provinsen och starkt inflytande av turkiska säkerhetstjänster. [HTS](#) är emellertid

⁸³ Se vidare, Al-Monitor, 2019-02-27; Syria Call, 2018-04-27; NYT, 2019-01-16.

⁸⁴ Lifos kommentar.

⁸⁵ Jfr Liveuamap, "Syria", [länk](#)

⁸⁶ Al-Monitor, 2019-02-27; Syria Call, 2018-04-27.

⁸⁷ Jfr ACLED, 2019-02-28, [länk](#); SOHR, 2019-02-28, [länk](#); SOHR, 2019-02-21, [länk](#)

⁸⁸ Lifos kommentar.

⁸⁹ Se t.ex. ACLED, 2019-01-31, [länk](#)

⁹⁰ Lifos kommentar; jfr Liveuamap, "Syria", [länk](#)

⁹¹ CoI, 2018-08-09, [länk](#)

⁹² Lifos kommentar; jfr ACLED, 2018-11-23, [länk](#); Liveuamap, "Syria", [länk](#)

provinsens dominerande kraft,⁹³ med kontroll över stora delar av provinsen, inklusive provinshuvudstaden och den lukrativa gränsövergången Bab al-Hawa (med tillfartsvägar), där man länge kunnat beskatta handel och humanitära leveranser – så länge Turkiet så medger.⁹⁴ Enligt ACLED står HTS också för den största delen av de stridshandlingar som utförs (visserligen väsentligt fler mot andra fraktioner i Idlib än mot regeringssidan), medan minst åtta andra islamistfraktioner – bl.a. Jaysh al-Ahrar, [Turkestan Islamic Party \(TIP\)](#),⁹⁵ Ansar al-Tawhid och [Hurra ad-Din](#) – samarbetar med HTS i operationer mot regeringssidan, men i princip inte mot andra fraktioner, utan riktar sitt militära fokus mot regeringssidan.⁹⁶ I dagsläget ser det dock ut som att nära nog samtliga jihadist- och rebellfraktioner i Idlib lär komma att behöva operera mer eller mindre gemensamt/koordinerat för att möta regeringssidans avancemang?

Många områden i Idlib har dock redan tidigare erfarit frekventa stridshandlingar som också satt stora mängder av internflyktingar i rörelse under 2017-19. I februari 2018 fortsatte sammansatta regeringsstyrkor omfattande operationer, som i många fall också drabbade civila hårt. Med undantag för temporär avspänning i samband med att resurser satts in i offensiver mot andra områden i landet under våren 2018, har operationerna i princip pågått sedan dess. I flera delar av Idlib har också diverse väpnade oppositions- och jihadist-/terroristelement (mer nedan) stört både offentliga och privata sfärer i de civila invånarnas liv.⁹⁷ I augusti-september 2018 tornade som bekant den "[perfekta stormen](#)" upp, med ytterligare förstärkning av syriska armé- och stödtrupper längs frontlinjerna hela vägen från bergsområden i nordöstra Latakia via västra och södra Idlib och Sahl al-Ghab i nordvästra Hama till Aleppos sydvästra landsbygd, samtidigt som ryska marin- och flygstyrkrakter ökade sin närvaro i regionen, och syriska och ryska flygbombningar återupptogs. Samtidigt befäste Turkietstyrda rebellkoalitioner under [NLF](#)-paraplyet jämte icke anslutna extremistelement under [HTS](#) och [TIP](#) sina baser. Efter en överenskommelse mellan Ryssland och Turkiet (efter påtryckningar från USA m.fl.) i mitten av september 2018 skulle en månad senare en taktisk "demilitariserad zon" på 1,5-2 mil upprättas mellan regeringsstyrkor och rebellelement under överinseende av nämnda huvudparter. Som en följd av det, kom också möjlighet att säkra huvudvägen mellan Aleppo och centrala Syrien. Överenskommelsen "välkomnades" av Damaskus och Teheran, vilka dock i princip samtidigt uttryckte ambitionen att med tiden fortsätta "befria" alla områden i Syrien från "terrorister", antingen genom militära operationer eller lokala "försoningsavtal".⁹⁸ Som framgått ovan, har de militära operationerna sedan en tid tillbaka redan [återupptagits](#),⁹⁹ bl.a. med hänvisning till att Turkiet inte uppfattas ha levererat på alla sina ansvarsområden enligt överenskommelsen, dvs. i första hand att väpnade element skulle drivas ut ur zonen i fråga.¹⁰⁰

Avseende de mest betydande väpnade elementen i Idlib, kan i övrigt noteras att de olika inkarnationerna av al-Qaïda i Syrien sedan 2014 lär ha arbetat systematiskt för att eliminera de grupper som ingått under det s.k. Free Syrian Army (FSA)-

⁹³ ACLED, *Radical Relations: How Hayat Tahrir al Sham Interacts with Syria's Other Islamist Armed Groups*, 2018-12-21, [länk](#)

⁹⁴ Lifos kommentar; Al-Monitor; SOHR; AFP; AP; Reuters

⁹⁵ Med rötter i East Turkestan Islamic Movement ([ETIM](#)).

⁹⁶ ACLED, 2018-12-21, [länk](#)

⁹⁷ Se vidare, CoI, 2018-08-09, para. 60 ff, [länk](#)

⁹⁸ Lifos kommentar; Al-Monitor; SOHR; AFP; AP; Reuters

⁹⁹ Jfr ACLED, 2019-02-28, [länk](#); SOHR, 2019-02-28, [länk](#); SOHR, 2019-02-21, [länk](#)

¹⁰⁰ Lifos kommentar.

paraplyet genom att rekrytera eller döda deras medlemmar.¹⁰¹ I maj 2018 initierade Turkiet en process för att föra samman så många oppositionsgrupper som möjligt under [NLF](#)-paraplyet (under ledning av Fadlallah al-Hajji som står det Muslimska brödraskapet nära). HTS vägrade dock att gå med (och har i augusti terrorklassats av Turkiet), men sedan augusti ingår bl.a. de två ovannämnda tunga salafistkoalitionerna Harakat [Ahrar ash-Sham](#) och [Harakat Nour ad-Din az-Zenki](#) (tidigare ett tag i HTS, därefter i den egna konstellationen Syrian Liberation Front, SLF), Failaq al-Sham, Jaish al-Ahrar samt en rad grupper med koppling till det Muslimska brödraskapet och Ahrar al-Shimal, "FSA-grupper" som 2nd Coastal Division etc. i NLF. I grunden har de dock flera olika finansiärer och ideologier, hålls svagt samman av de gemensamma fienderna (regimen Assad, YPG och de mest hårdföra globala jihadisterna) och kan inte nödvändigtvis räknas som lika Turkietlojala som de grupper som tidigare ingått i de Turkietdrivna operationerna "Eufrats sköld" och "Olivkvist" mot de kurdisk-/YPG-dominerade SDF i al-Bab respektive Afrin i norra Aleppo.¹⁰²

Bland de extremistelement som, i mer eller mindre samarbete med HTS, fortsatt att operera i den s.k. demilitariserade zonen, ingår en union av jihadistgrupper under den mer eller mindre temporära "[Wa Hared al-Mu'minin Operations Room](#)" ([Hurras ad-Din](#), Ansar ad-Din, Ansar al-Islam, och Ansar al-Tawhid; en samling grupper som för samman syriska turkmener med tjetjener, uzbekar och en lång rad andra nationaliteter) som bl.a. opererar i Jabal al-Akrad och Jabal al-Turkman på Latakiyas nordöstra bergslandsbygd, och i Sahl al-Ghab-området på Hamas nordvästra landsbygd.¹⁰³ Vintern 2019 har dock HTS befäst sin dominans och kontroll över större delen av Idlib med omnejd, medan man i huvudsak drivit ut

¹⁰¹ I slutet av januari 2017 bildade Jabhat Fath al-Sham (under ledning av Abu Muhammed al-Golani) koalitionen [HTS](#), genom en sammanslagning med fraktioner som Harakat Nour ad-Din az-Zenki (som visserligen bröt sig ur redan i juli 2017), Jabhat Ansar al-Din, Liwa al-Haqq och Jaysh al-Sunna. Vidare försökte man dra in den tidigare kanske största salafistiska rebellkoalitionen Harakat Ahrar ash-Sham, men med resultatet att den delades och återstoden av Ahrar al-Shams medlemmar slog sig ihop med andra "FSA-förband" (som Suqur al-Sham och al-Jabhat al-Shamiya). Under vintern 2017 attackerades också bl.a. extremistgruppen Jund al-Aqsa, vilket resulterades i att den i princip upplöstes och att en del av deras medlemmar gick till IS medan andra gick till HTS-allierade TIP. I juli 2017 adderades också ytterligare tidigare Ahrar al-Shamgrupper från Idlib, bl.a. Usud al-Islam, Usud al-Maarat, och en grupp under "emiren" i al-Dana, till HTS. Utöver dessa, har också injektioner till HTS tillkommit med kombattanter utkörda/bortförhandlade från tidigare belägrade, nu regeringskontrollerade, enklaver i Zabadani, al-Waer (Homs), Daraya och al-Qabun m.fl. (Damaskus). I tillägg torde över tusentalet HTS-medlemmar ha tillkommit efter att Hizbollah och den libanesiska armén drivit ut/föhandlat ut dem från Aarsal, Libanon ([WINEP/Fabrice Balanche](#)). Under 2017-19 har interna strider, mord/attentat och skärmytslingar mellan olika väpnade oppositionselement tidvis fortsatt att prägla situationen i Idlib, och även drabba civila. Likaledes den turkiska närvaron, som blivit lite av en vattendelare i och med att de mer extremistiska elementen, som också präglas av utländska globala jihadister från en rad olika asiatiska länder, haft svårt att acceptera att HTS delvis samarbetat med turkisk säkerhetstjänst och faciliterat för Turkiet att sätta upp "observatörsposterna" etc. I februari 2018 bildade några av dessa element (Jaysh al-Malahem, Jaysh al-Badiyah, Jaysh al-Sahel, Saraya al-Sahel, Saryat Kabul Jun al-Sharia och återstoden av Jund al-Aqsa) koalitionen Hurras ad-Din, som innefattar många jordanier och palestinier, och som också möjligen skulle kunna rekrytera de IS-element som finns kvar i nordväst (IRIN, 2018-09-03, [länk](#); Al-Monitor, 2019-02-27, [länk](#)). I februari-april försvagades HTS av strider med rivaliserande fraktioner, varför man också förlorade ett antal perifera områden (ICG, 2018-09-03, [länk](#)).

¹⁰² IRIN, 2018-09-03; ICG, 2018-09-03; [Al-Monitor](#); [WINEP](#)

¹⁰³ SOHR, 2018-11-30, [länk](#)

betydande NLF-grupper som Nour ad-Din al-Zenki jämte civila aktivister mot andra delar av den turkiska inflytelsesfären i norra Aleppo, och låtit installera sin egna "Syrian Salvation Government (SSG)" istället för annan civil administration samt drivit den oppositionsdrivna s.k. Free Syrian Polisen från sina jobb. Syftet var ursprungligen samtidigt att göra sig kvitt störande radikala grupper, men då erkännande för det uteblev, valde man i februari att försonas med Hurras ad-Din m.fl. Avslutningsvis, kan för kännedom också noteras att IS-element fortfarande lär ha ett potentiellt fotfäste, och sannolikt operativa celler, i provinsen, där man tidigare bl.a. opererat i Idlib och norra Hama i samröre med grupper som Jund al-Aqsa, Liwa al-Aqsa och Liwa Dawood, och nu på senare tid också misstänks för ett antal attentat mot HTS-intressen i provinsen.¹⁰⁴ Idlib och närliggande områden i angränsande provinser är i dagsläget landets hetaste zon.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Se vidare, Al-Monitor, 2019-02-27, [länk](#); Al-Monitor, "HTS takes over opposition police stations in northern Syria", 2019-02-03, [länk](#); Al-Monitor, "Hayat Tahrir al-Sham driving out activists from areas it controls in Syria", 2019-02-11, [länk](#); Al-Monitor, "Routed FSA faction likely to accept Turkish aid, demands", 2019-02-18, [länk](#); Al-Monitor, "Jihadists of Idlib splitting under Turkish pressure", 2019-02-17, [länk](#); Al-Monitor, 2019-02-03, [länk](#)

¹⁰⁵ Lifos kommentar.

Latakiya (västnordväst): Absoluta merparten, inklusive provinshuvudstaden, ligger under regeringskontroll (med betydande rysk närvaro). Bergsområden nordost om Salma och Rabia i närhet till Idlib är omstridda/under motståndsdominans,¹⁰⁶ som framgått ovan, med närvaro av bl.a. ”[Wa Hared al-Mu'minin Operations Room](#)”.¹⁰⁷ I närliggande Jisr al-Shughour, Idlib opererar också bl.a. [TIP](#). Med anledning av närheten till stridszoner i Idlib och Hama, påverkas därmed även nordostliga Latakiya, dock inga betydande mängder av Latakiyas civilbefolkning.¹⁰⁸ Provinsen har även under tidigare år haft förhållandevis få säkerhetsrelaterade incidenter som påtagligt drabbat civila, dock bl.a. ett antal drönarattacker som främst drabbat den stora ryska flygbasen Khmeimim. Förutom de omstridda bergsområden som gränsar till Idlib, kan säkerhetsläget i provinsen i stort sett anses vara tämligen gynnsamt för civila invånare.¹⁰⁹

Quneitra/Golanhöjderna (sydväst, syriska sidan): Regeringskontroll.¹¹⁰ Provinsen ingick redan i en överenskommelse om eldupphör/”nedtrappning” i södern som ingicks mellan Ryssland, USA och Jordanien i juli 2017 och förnyades i november samma år. Efter 2018 års regeringsavancemang och ”försoningsavtal” i övriga södern, återetablerades i princip full regeringskontroll även i Quneitra. Gränsöverskridande väpnade skärmytslingar rapporteras dock ha fortsatt äga rum under 2018, med följden att israeliska flyganfall har utförts mot regeringsstyrkor med iranska inslag som uppges operera i området. Det förekommer även operationer från kvarvarande motståndsceller. Läget i provinsen kan periodvis vara tämligen lugnt, dock med potential till eskalering pga. att israeliska och iranska intressen kan fortsätta krocka där, liksom i grannprovinsen Dara’a. Under 2018 var där förhållandevis få civila dödsoffer i Quneitra.¹¹¹

Raqqa (nordnordost): Södra delarna av provinsen ligger under regeringskontroll, medan norra delarna till en bit strax söder om Eufrat ligger under SDF/YPG med allierade (under ”the Autonomous Administration of North East Syria”).¹¹² Med kraftfullt flygunderstöd från främst USA, lyckades SDF/YPG i oktober 2017 slutligen inta IS-kalifat-huvudstaden Raqqa knappt ett år efter att offensiven inletts, med ett betydande antal civila offer längs vägen. Därefter har ett oppositionellt ”Raqqa Civil Council” satts upp att styra Raqqa; dock, liksom kringliggande områden i provinsen, under ”the Autonomous Administration of North East Syria”, enligt SDF/PYD/YPG-modell. Provinshuvudstaden är kraftigt förstörd efter flygbombningar,¹¹³ och under 2018-19 har uppenbarligen IS-celler fortsatt att operera där,¹¹⁴ vilket sammantaget talar för ett fortsatt instabilt säkerhetsläge 2019.¹¹⁵

¹⁰⁶ Jfr Liveuamap, ”Syria”, [länk](#)

¹⁰⁷ SOHR, 2018-11-30, [länk](#)

¹⁰⁸ Lifos kommentar.

¹⁰⁹ Lifos kommentar. Avseende år 2018 rapporterar VDC totalt 54 konfliktrelaterade dödsoffer, varav 17 civila, i Latakiya (jfr st. 3.2.1; VDC, 2019-02-11, [länk](#)).

¹¹⁰ Jfr Liveuamap, ”Syria”, [länk](#)

¹¹¹ Lifos kommentar. Avseende år 2018 rapporterar VDC endast 30 konfliktrelaterade dödsoffer, varav 11 civila, i Quneitra (st. 3.2.1; VDC, 2019-02-11, [länk](#)).

¹¹² Jfr Liveuamap, ”Syria”, [länk](#)

¹¹³ Lifos kommentar.

¹¹⁴ Se t.ex. ACLED, 2019-01-31, [länk](#)

¹¹⁵ Lifos kommentar.

Suwayda (söder): Betydande delar av denna (drusdominerade) provins ligger sedan länge under regeringskontroll (i dialog med drusledare). Den ingår också i en tidigare överenskommelse om eldupphör/"nedtrappning" som ingicks mellan Ryssland, USA och Jordanien 2017. Efter ovannämnda avancemang av regeringssidan 2018, ligger också hela Suwayda under regeringskontroll.¹¹⁶ Den i övrigt förhållandevis förskonade Suwayda drabbades uppenbarligen hårt i samband med en serie brutala attacker mot civila bybor utförda av då kvarvarande IS-element i provinsen den 27 juli 2018, vilket förklarar större delen av den höga andelen civila offer år 2018 (188 civila av 193 totalt).¹¹⁷ Det rapporteras dock även därefter om fortsatt komplexa säkerhetsproblem i Suwayda under början av 2019,¹¹⁸ och som framgått ovan, kan fortfarande finnas IS-element som opererar i de mer avlägsna och svårtillgängliga nordöstra delarna av provinsen, varför den ännu inte kan definieras som fullt stabil.¹¹⁹

Tartous (väster): Hela provinsen, inklusive provinshuvudstaden, under full regeringskontroll sedan många år. Här inträffar såväl 2018-19 som tidigare år under konflikten förhållandevis få incidenter som direkt och påtagligt drabbat civila. Med undantag för en period av illavarslande massakrer i al-Bayda och Baniyas i maj 2013,¹²⁰ och en rad allvarliga bombattentat¹²¹ för några år sedan, bedöms Tartous ha varit relativt sett lugn under större delen av konflikten, varför också hundratusentals fördrivna tagit sin tillflykt dit under tidigare faser av konflikten.¹²² I samband med drönarattacken mot den ryska flygbasen Khmeimim i Latakiya, var även den ryska flottbasen i Tartous måltavla.¹²³ Sammanfattningsvis ligger Tartous över tid mycket lågt i fråga om säkerhetsrelaterade incidenter och antal civila dödsoffer (mer nedan) under konflikten.¹²⁴

För ytterligare information avseende aktuell utveckling nationellt och i provinserna, rekommenderas uppdateringar från [FN](#), [ACLED](#), [SOHR](#), och [ISW](#).

3. Civilas utsatthet: Aktörernas metodik/taktik mm

I tillägg till vad som framgått av genomgång av relevanta skeenden i provinserna ovan, kan inledningsvis noteras att [FN-källor](#), Human Rights Watch och en rad andra tillförlitliga källor tidigare återkommande rapporterat att urskillningslösa flygbombningar utförda av det syriska flygvapnet och urskillningslös granatbeskjutning samt andra former av operationer utförda av rebellgrupper,

¹¹⁶ Lifos kommentar; jfr Liveuamap, "Syria", [länk](#)

¹¹⁷ VDC, databas, "killed", "Sweida", uppdaterad och hämtad 2019-02-12, [länk](#)

¹¹⁸ Se t.ex. SOHR, 2019-01-21, [länk](#); SOHR, 2019-02-21, [länk](#)

¹¹⁹ Lifos kommentar; jfr ACLED, 2018-11-23, [länk](#)

¹²⁰ Se vidare, HRW, "No One's Left": Summary Executions by Syrian Forces in al-Bayda and Baniyas, 2013-09-13, [länk](#)

¹²¹ Bl.a. flera samordnade i maj 2016, vilka uppges ha dödat sammanlagt cirka 148 personer i Tartous (där Ryssland har en flottbas) och Jableh, Latakiya (nära den ryska flygbasen Khmeimim), några i september 2016 och några i januari 2017 (se t.ex. Reuters, Bombs kill nearly 150 in Syrian government-held cities: monitor", 2016-05-23, [länk](#); Reuters, "Islamic State claims bomb attack in Syria's Tartous, 2017-01-01, [länk](#)).

¹²² Se t.ex. UNDP in Syria, "The resilient women of Syria: Plumbing project in Tartous Governorate", [länk](#)

¹²³ Lifos kommentar; jfr Liveuamap, "Syria", [länk](#)

¹²⁴ Avseende år 2018 rapporterar VDC totalt 22 konfliktrelaterade dödsoffer, varav inga civila, i Tartous (jfr st. 3.2.1; VDC, 2019-02-11, [länk](#)).

extremister och terrorlistade¹²⁵ grupper dödat, skadat och fördrivit civila i stora delar av landet. De stridande parternas uppträdande på slagfältet har [i bästa fall] karakteriserats av brist på hänsyn till civila. Under konflikten har vidare ett mycket stort antal människor fängslats och/eller försvunnit – hos flera sidor av konflikten. Inhuman behandling och tortyr uppges vara utbredd, och tusentals rapporteras ha avlidit i fängelser och förvar. För närmare upplysningar om hur Syriens beryktade [säkerhetsapparat](#) opererar, rekommenderas Lifos sammanställning.¹²⁶

Till de mer relevanta rapportörerna av överträdelser som begåtts under konflikten hör den Oberoende internationella undersökningskommissionen avseende Syrien (["Commission of Inquiry"/CoI](#)).¹²⁷ I deras rapportering framkommer närmare uppgifter om hur civilbefolkningen på olika sätt drabbats av både riktat och mindre välriktat urskillningslöst våld, bl.a. i och med flygbombningar, granat- och raketbeskjutning av tätbefolkade områden, attacker mot sjukhus och vårdinrättningar, belägringar och hinder för humanitära leveranser, riktade attacker mot – och gisslantagande av – religiösa minoriteter, samt användning av kemvapen¹²⁸ etc. I sammanhanget kan noteras att användningen av kemvapen vid flera tillfällen under konflikten också har kunnat konstateras av Organization for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW) och den FN-OPCW-gemensamma Joint Investigative Mechanism (JIM).¹²⁹ Vidare framkommer av CoI:s rapportering bl.a. att barn och internflyktingar tillhör de allra mest utsatta för våld.¹³⁰ Baserat på utredning under perioden januari-juli 2018, rapporterar CoI om ny/fortsatt eskalering av våld i flera provinser i landet, innebärande förvärrat säkerhetsläge för civila och därmed över en miljon internflyktingar under den perioden¹³¹

I en [visualisering](#) från ACLED rörande var civilas utsatthet för våld (inklusive typ av våld, och från vilken aktör) under 2018 (baserat på våldsincidenter registrerade i ACLED:s omfångsrika [databas](#)), framkommer att i och med att "distansvåld" såsom tyngre flygattacker och granatbeskjutning (som varit orsaken till en betydande andel av de civila dödsfallen) överlag minskat under året, har också risken för civila att drabbas generellt minskat – i synnerhet efter slutförande av offensiverna mot [Damaskus förstäder och] södern under [våren och] sommaren 2018. Samtidigt framkommer att "distansvåld" fortfarande drabbar civila i flera delar av de befolkade delarna av landet – inte minst i och kring Idlib i nordväst (som visserligen också drabbas av många andra typer av våld). Vidare framkommer att istället andra typer av våld, såsom arresteringar, attacker med lättare vapen och rekryteringskampanjer etc., nu i högre grad drabbar civila i de områden som blivit/varit regeringskontrollerade under året. Dvs. att "utsatthet" uppenbarligen också beror på mer exakt *vad* man fokuserar på; t.ex. utsatthet för *flyg- eller granatattacker*, annan form av *beskjutning*, offentliga *avrättningar*, *minor*, *tortyr*, *arresteringar* eller *rekrytering till stridande enheter* etc. Avseende

¹²⁵ "ISIL" [den s.k. Islamiska Staten/Daesh] och Jabhat al-Nusra [sedermera Jabhat Fath al-Sham, i spetsen för alliansen Hay'at Tahrir al-Sham] terrorlistades av FN:s säkerhetsråd den 30 maj 2013 (CoI).

¹²⁶ Lifos, 2016-11-10, [Lifos 38443](#); jfr OMRAN For Strategic Studies, 2016-11-18, [länk](#)

¹²⁷ För samtliga CoI-rapporter under konflikten, se OHCHR, *Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, [länk](#)

¹²⁸ CoI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/36/55, 2017-08-08, IV, s. 10, [länk](#)

¹²⁹ Se The Century Foundation, *No Justice for Khan Sheikhoun*, 2017-11-06, [länk](#)

¹³⁰ Se vidare, CoI, 2017-08-08, IV, [länk](#)

¹³¹ CoI, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syria Arab Republic*, A/HRC/39/65, 2018-08-09, [länk](#)

de förstnämnda kategorierna, ser tveklöst civila i de delar som varit/är rebelldominerade under året ut att ha varit de mest utsatta, medan civila i områden som blivit/ varit regeringskontrollerade under året kan ha varit mer utsatta för de sistnämnda¹³² – inte minst civila (och f.d. stridande) oppositionella med hemvist i områden som nyligen övergått från oppositions- till regeringskontroll. Enligt ACLED:s data löper dessa delar av befolkningen väsentligt högre risk än civila i andra regeringskontrollerade områden att arresteras.¹³³

Samtidigt bör noteras att, efter den Turkietchivna militära offensiven ("Olivkvist") mot, och ockupationen av, kurddominerade och tidigare YPG-kontrollerade, Afrindistriktet i nordvästra Aleppo, har civila invånare där i väsentligt högre grad än tidigare drabbats av samtliga ovannämnda typer av "politiskt våld" samt [kidnappningar](#),¹³⁴ bortföranden och andra former av kriminalitet utförda av Turkietchierade element.¹³⁵ Vidare bör t.ex. noteras att storstaden [Aleppo](#), som visserligen i huvudsak legat under regeringskontroll sedan slutet av år 2016, fortfarande regelbundet drabbats av våld under 2018 pga. att ett antal olika rebellfraktioner, i första ledet HTS, opererar på den västra landsbygden och in mot stadens västra ytterområden (och centrum), medan regeringsstyrkor slår tillbaka (och vice versa). Den 24 november 2018 rapporterades också om två attacker med sannolika inslag av kemvapenanvändning i Aleppo stad.¹³⁶

3.1. Säkerhetsrelaterade incidenter

Antalet "säkerhetsincidenter" räknade av INSO under perioden januari t.o.m. oktober 2017 var 40068, varav majoriteten berodde på operationer utförda av regeringssidan¹³⁷ med allierade, främst Ryssland och Iran. Månaderna innan centrala Raqqa intogs av SDF, med bl.a. flygunderstöd av den USA-ledda koalitionen mot IS, uppges emellertid t.ex. staden Raqqa ha utsatts för närmast oavbruten flygbombning och granatbeskjutning, med följden att ca 1172 civila, varav 276 barn och 203 kvinnor beräknas ha dödats bara där under perioden 5 juni till 20 oktober 2017, enligt SOHR.¹³⁸ Operationerna har fortsatt därefter.

En annan relevant källa för information om säkerhetsrelaterade incidenter är Institute for Economics & Peace. Enligt deras globala ranking avseende "terrorismpåverkan", rankas Syrien (4) bland de sammantaget sex värst drabbade länderna 2017, och har erfarit tre (8, 9 och 15) bland de 20 enskilt värsta attentaten

¹³² Se vidare, ACLED, *Syrian Civilians: Where, How, and at the Hands of Whom Are They Most at Risk of Violence?*, 2018-10-25, [länk](#); jfr även ACLED, *Regime Escalates Arrests and Forced Conscription in Syria*, 2018-09-06, [länk](#)

¹³³ ACLED, 2019-01-25, [länk](#)

¹³⁴ Se t.ex. ACLED, *Where Has Political Violence Been Occurring in Syria since June 2018?*, 2018-09-14, [länk](#)

¹³⁵ Se t.ex. Al-Monitor, "Afrin residents fear continued kidnappings", 2018-10-23, [länk](#)

¹³⁶ Se vidare, ACLED, *Spotlight on Aleppo: How the War in Syria is Impacting the City's Civilians*, 2018-11-29, [länk](#)

¹³⁷ Informationen riktar sig i första hand till humanitär personal verksam i landet. I denna "Gross Incident Rate" ingår både incidenter som alltid försämrar säkerheten för civila (t.ex. bombattentat) och sådana som, åtminstone teoretiskt, i vissa välriktade fall kan bidra till att förbättra säkerheten (t.ex. arresteringar) (INSO, Syrian Arab Republic, "Gross Incident Rate", Jan to Oct 2017, [länk](#)).

¹³⁸ Se vidare, SOHR, "Al-Raqqa...between the declaration of starting the "liberation battle" and the official declaration of the "liberation"...shocking figures", 2017-10-20, [länk](#)

med avseende på antal civila dödsoffer.¹³⁹ Vad gäller offer för terrorism har trenden annars generellt varit nedåtgående de senaste åren, främst i Irak och Syrien. I Syrien föll t.ex. över 1000 färre offer för terrorism vid en jämförelse mellan åren 2016 och 2017, vilket, liksom i Irak, i hög grad beror på IS minskande kontroll, ekonomiska försvagning och krympande operationsradie i Levanten – samtidigt som man tenderat att omdirigera sina resurser till Nordafrika, Afrika söder om Sahara samt [Syd- och] Sydostasien. Trots dess dalande inflytande, var IS fortsatt den globalt dödligaste terrororganisationen 2017.¹⁴⁰

Allvarliga säkerhetsrelaterade incidenter – beroende på operationer utförda av en rad olika aktörer i Syrien – fortsätter att äga rum närmast dygnet runt på flera håll i landet. Enligt INSO:s beräkningar över perioden januari t.o.m. oktober 2018 hade emellertid de säkerhetsrelaterade incidenterna minskat (från 40068 samma period 2017) till totalt 28475, fördelat på 4369 i januari, 4632 i februari, 4068 i mars, 3060 i april, 2460 i maj, 2561 i juni, 2654 i juli, 1608 i augusti, 1626 i september och 1437 i oktober. Enligt INSO låg regeringssidan över hela perioden bakom 17308 (60,8%) av incidenterna, medan diverse väpnade oppositionselement låg bakom 8611 (30,2%), koalitionen mot IS 1523 (5,3%), ”kriminella” element 678 (2,4%), och andra 275 + 80 (1,3%).¹⁴¹

Vid sammanräkning av hela år 2018 rapporterar INSO att regeringssidan låg bakom 18773 (59,4%) av incidenterna, medan diverse väpnade oppositionselement låg bakom 9674 (30,6%), koalitionen mot IS 1824 (5,8%), ”kriminella” element 896 (2,8%), och andra 323+89 (1,3%).¹⁴² Även ACLED:s mätning/bedömning ger att regeringssidan var aktiv i det största antalet incidenter – och ansvarig för det största antalet civila offer under 2018. Vidare, trots en markant minskning av antalet ”organiserade våldsincidenter” i Syrien år 2018 jämfört med år 2017, har konflikten under året fortsatt tillhört de mest intensiva, med nära 30% av det totala antalet ”organiserade våldsincidenter” (och det högsta antalet incidenter per capita) som ACLED [registrerat](#) globalt, rapporterade från Syrien.¹⁴³ Vidare bedöms Syrien fortfarande vara den globalt ”dödligaste” miljön för civila invånare år 2018. Samtidigt bedöms de övergripande våldsnivåerna ha minskat signifikant i landet (37% färre våldsincidenter) sedan år 2017, bl.a. pga. ett minskande antal incidenter av ”organiserat politiskt våld” (minskning med 12 820 incidenter, 44%), vilket i sin tur i hög grad kan förklaras av att regeringsstyrkor med allierade konsoliderat [expanderande] territoriell kontroll runt om i landet, enligt ACLED.¹⁴⁴ Sammanfattningsvis är även INSO:s bedömning att, sedan regeringsstyrkor återetablerat kontroll över södra Syrien och den s.k. demilitariserade zonen införts i norr, har den övergripande konfliktintensiteten fallit till rekordlåga nivåer – trots kvarvarande stora fickor av instabilitet i landet.¹⁴⁵

¹³⁹ Varav ett med 128 civila dödsoffer (invånare bortförda och avrättade) utfört av IS i al-Quaryatayn, Homs den 2 oktober 2017, ett med 127 civila dödsoffer (VBIED mot evakuerade invånare) utfört av Jaysh al-Islam i Rashidin, Aleppo den 15 april 2017, och ett med 76 civila dödsoffer utfört av IS (vid ett flyktingcentrum mellan Deir ez-Zour och Jafran) i Deir ez-Zour den 4 november 2017 (Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2018: Measuring the impact of terrorism*, november 2018, s. 8-10, [länk](#)).

¹⁴⁰ Se vidare, Institute for Economics & Peace, november 2018, s. 2-5, [länk](#).

¹⁴¹ INSO, Syrian Arab Republic, ”Gross Incident Rate”, Jan to Oct 2018, [länk](#).

¹⁴² INSO, Syrian Arab Republic, ”Gross Incident Rate”, Jan to Dec 2018, [länk](#).

¹⁴³ ACLED, 2019-01-11, s. 18 ff, [länk](#); ACLED, ”Data Export Tool” [databas], [länk](#).

¹⁴⁴ Ibid., s. 11.

¹⁴⁵ INSO, Syrian Arab Republic, ”Context Analysis”, hämtad 2019-02-28, [länk](#).

I sammanhanget bör dock repeteras att utvecklingen i [Idlib \(jämte närliggande distrikt i de angränsande provinserna Aleppo, Hama och Latakia\)](#), där slaget mot en rad [hårdföra islamistfraktioner](#) redan påbörjats,¹⁴⁶ äger potential att medföra en stark *ökning* av säkerhetsrelaterade incidenter. Där råder därmed en fortsatt mycket stor och komplex hotbild mot miljoner civila invånare under 2019.¹⁴⁷ Värt att notera är att drygt 1,7 miljoner människor bedöms ha flytt eller evakuerats till Idlib, vilket *kan* ha lett till nästan en fördubbling av dess invånarantal.¹⁴⁸ Vidare kvarstår utmaningar även i andra delar av landet, bl.a. i och kring Manbij samt övriga skavande gränssnitt mellan landets olika inflytelsesfärer, samt i och med ovannämnda IS-närvaro i Badiaöknen och cellvis i andra delar av landet.

3.2. Mer om konfliktrelaterade offer; andel civila?

I flyktingrättsliga sammanhang är bl.a. antalet civila offer för en konflikt av intresse vid bedömningar av konfliktens intensitet. Antalet konfliktrelaterade dödsoffer kan också vara en indikator på konfliktnivå och –riktning samt i vissa fall ge förklaringar till händelseförlopp på marken. Minskat antal dödsoffer i ett visst område under en viss period behöver dock inte nödvändigtvis innebära att konflikten där är över, eller ens trappats ned särskilt långsiktigt (jfr t.ex. den f.n. förhållandevis lågintensiva, dock potentiellt mycket explosiva situationen i och kring Idlib, nordvästra Syrien). Detta sagt, följande.

FN, som förvisso slutade rapportera statistik rörande Syrienkonflikten år 2014, uttalade i april 2018 att de uppskattade det totala antalet dödsoffer till ca 400 000.¹⁴⁹ Enligt Lifos mening finns ingen komplett och fullt tillförlitlig statistik över konflikt- eller stridsrelaterade dödsoffer, skadade och/eller frihetsberövade/försunna under Syrienkonflikten. Sådana uppgifter lär också förbli mycket svåra att skaffa fram efteråt. Pågående propagandakrig mellan olika narrativ rörande konflikten underlättar inte. Det är därmed heller inte sannolikt att man skulle kunna beräkna exakt hur många av offren som de facto varit att betrakta som icke-civila/kombattanter respektive civila.

Uppskattningar från syriska MR-bevakare som kontinuerligt försökt dokumentera konfliktrelaterade offer, bl.a. Syrian Network for Human Rights (SN4HR) och Syrian Observatory for Human Rights (SOHR), indikerar att konflikten kan ha krävt över 500 000 dödsoffer.¹⁵⁰ En annan relevant källa som rapporterat dödsoffer under Syrienkrisen är Syrian Center for Policy Research (SCPR). De uppskattade det totala antalet dödsoffer till ca 470 000 redan år 2015.¹⁵¹ SCPR inkluderar emellertid både direkt och indirekt konfliktrelaterade dödsoffer, varav ca 85% direkta och ca 15% indirekta (t.ex. dödsfall pga. brist på fungerande sjukvård till

¹⁴⁶ Se t.ex. ACLED, 2019-02-28, [länk](#); SOHR, 2019-02-28, [länk](#); SOHR, 2019-02-21, [länk](#)

¹⁴⁷ Lifos kommentar.

¹⁴⁸ Invånarantalet i tidigare rebelldominerade östra Aleppo och östra Ghouta förefaller dock närmast systematiskt ha överskattats innan dessa områden slutligen föll under regeringskontroll. Likaledes kan Idlibs invånarantal vara överskattat idag. Detta till trots, skulle det ändå kunna röra sig om ett tio gånger större antal än i östra Aleppo, och fem gånger större antal än i östra Ghouta (jfr t.ex. [IRIN](#); [reliefweb](#)/ICG, *Saving Idlib from Destruction*, 2018-09-03, [länk](#)).

¹⁴⁹ The New York Times, "How Syria's Death Toll Is Lost in the Fog of War", 2018-04-13, [länk](#)

¹⁵⁰ SN4HR, "Statistics since March 2011", 2018-09-24, [länk](#); SOHR, "About 522 thousand people were killed in 90 months since the start of the Syrian revolution in March 2011", 2018-09-13, [länk](#)

¹⁵¹ The New York Times, 2018-04-13.

följd av konflikten).¹⁵² SN4HR rapporterar 222 114 civila dödsoffer för perioden 15 mars 2011 t.o.m. september 2018, varav 27 989 barn och 25 179 kvinnor.¹⁵³ Enligt uppgift från SOHR i december 2018, hade 367 965 konfliktrelaterade dödsoffer krävts sedan konfliktens början (mitten av mars 2011), varav 111 330 civila, inklusive 20 819 barn och 13 084 kvinnor (exklusive tiotusentals personer som avlidit i regimfängelser, förts bort av IS, andra islamistiska eller regimlojala grupper, eller som av andra skäl inte har kunnat dokumenteras). Vidare rapporteras den internationella koalitionen operationer mot IS, sedan september 2014, ha renderat i 13 000 dödsoffer, varav ca 3500 civila syriska medborgare.¹⁵⁴ Under första halvan av 2018 rapporterades 4759 civila dödsoffer varav 593 dokumenterades i juni månad – nästan en fördubbling från föregående månad bl.a. pga. offensiven mot Dara'a provins. Enligt uppgift från SN4HR ska 90% av de civila dödsoffren under juni månad ha tillkommit i samband med syrisk-ryska flygangrepp.¹⁵⁵ Enligt SN4HR bär regimstyrkor och allierade milisgrupper också ansvar för närmare 90% av det totala antalet civila dödsoffer vid mätning i september månad.¹⁵⁶ September rapporteras dock vara den månad med lägst antal konfliktrelaterade dödsoffer sedan konfliktens början, med totalt 1059 dödsoffer varav 139 civila (inklusive 38 barn och 20 kvinnor).¹⁵⁷ Samtidigt uppges att under de tre år som Ryssland engagerat sig militärt i Syrien har 18 100 personer, varav 8000 civila, fallit offer för ryska flygangrepp.¹⁵⁸ Vidare rapporteras ett betydande antal civila också ha fallit offer för den USA-ledda koalitionen flygangrepp mot IS, inte minst i Raqqa.¹⁵⁹ Enligt ACLED:s statistik var det totala antalet stridsrelaterade dödsoffer i Syrien år 2018 – 26 623; det högsta antalet offer per kapita, och det högsta antalet civila offer (7225) i de konflikter ACLED följer globalt. Vidare, enligt ACLED, var Syrien fortfarande det land där förtryck/våld mot civila utövat av ”statliga aktörer” var mest frekvent förekommande 2018.¹⁶⁰

Trots ovannämnda källors likartade metoder för dokumentation av konfliktrelaterade offer, kan alltså tydliga variationer noteras. Detta kan bl.a. förklaras av organisationernas varierande närvaro och, i många fall, begränsade tillträde till delar av landet pga. belägringar, IS-kontroll eller risk för att själva bli måltavlor i konflikten. Vidare kan sådant som massflykt och människors rörelse försvåra tillgången till förstahandsinformation om incidenter.¹⁶¹

¹⁵² The Syrian Center for Policy Research (SCPR), *Forced Dispersion, Syrian Human Status: The Demographic Report 2016*, 2016-12-06, [länk](#)

¹⁵³ SN4HR, *Civilian Death Toll*, september 2018, [länk](#)

¹⁵⁴ SOHR, “The death of 324 civilians and fighters in the 51st month of Coalition operations raises the death toll to about 13 thousand killed in air and ground strikes in Syria”, 2018-12-23, [länk](#); SOHR, “About 522 thousand people were killed in 90 months since the start of the Syrian revolution in March 2011”, 2018-09-13, [länk](#)

¹⁵⁵ SN4HR, “4,759 Civilians Killed in Syria in the First Half of 2018 – Including 593 Civilians in June”, 2018-07-02, [länk](#)

¹⁵⁶ SN4HR, “Civilian Death Toll”, 2018-09-24, [länk](#)

¹⁵⁷ SOHR, “139 Casualties including 58 children and woman in the lowest monthly toll of civilians ever since the start of the Syrian revolution”, 2018-10-01, [länk](#)

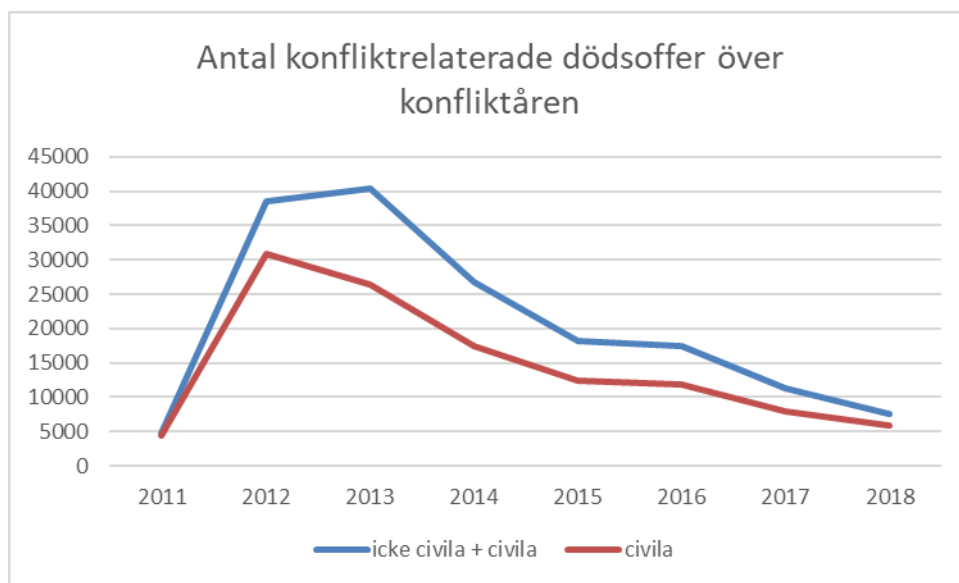
¹⁵⁸ SOHR, “3 years of Russian killing claim the lives of about 18100 persons, including about 8000 Syrian civilians including 3135 children and women”, 2018-09-03, [länk](#)

¹⁵⁹ Se t.ex. Amnesty International, *Syria: US-led Coalition ‘deeply in denial’ about civilian casualties in Raqqa*, 2018-07-17, [länk](#)

¹⁶⁰ ACLED, 2019-01-11, s. 20-37, [länk](#)

¹⁶¹ Integrated Regional Information Network (IRIN), “Counting under fire: the untold story of Syria's casualty data”, 2015-10-27, [länk](#)

Detta sagt är Violations Documentation Center in Syria ([VDC](#)) en av de mest relevanta syriska organisationer som kontinuerligt arbetat med att dokumentera konfliktrelaterade dödsoffer, frihetsberövade och försvunna personer från år 2011 och framåt. Av deras sökbara [databas](#) kan en mängd olika uppgifter utläsas, bl.a. individuella dödsorsaker. Trots att VDC-databasen är oppositionsdriven, bedöms den ha hög tillförlitlighet och redovisa konservativa siffror i och med att uppgifterna bygger på fall de har kunnat dokumentera i detalj.¹⁶² VDC gör dock inte anspråk på att vara uttömmande. Vidare *kan* data som redovisas här komma att justeras i takt med att ej tidigare inkluderad dokumentation tillkommer. I nedan diagram åskådliggörs antalet konfliktrelaterade dödsoffer (både civila och icke-civila) dokumenterade av VDC sedan mars 2011 t.om. 31 december 2018.

Violations Documentation Center¹⁶³

Sett över hela konfliktperioden utgör år 2012 och 2013 de år med flest dokumenterade konfliktrelaterade dödsoffer (civila och icke-civila). Andelen dödsoffer för dessa två år utgör således nästan 50% av det sammanlagda antalet dödsoffer för hela konfliktperioden (se diagram ovan). En möjlig förklaring till detta kan vara den intensitet som konflikten präglades av de första åren och kampen om vitala områden som hamnade utanför regeringskontroll, vilket ledde till hårda offensiver – bl.a. i Aleppo och Rif Dimashq – vilket även återspeglas i fördelningen av dödsoffer på provinsnivå (nedan). Avseende år 2018 blir antalet bland de lägre under konfliktåren, med totalt 7510 dödsoffer,¹⁶⁴ dock med en förhållandevis stor andel civila, 5979.¹⁶⁵

3.2.1. Fördelning per provins

Enligt VDC:s arkiv var fördelningen av antal dödsoffer per provins år 2018:

¹⁶² VDC använder sig av en trestegsmetod i sin dokumentationsprocess för att uppnå högsta möjliga precision: 1) Informationen samlas och dokumenteras av MR-aktivister i fält tillsammans med data från fältsjukhus, familjer till offer och media, 2) video, bilder och annan form av information kopplad till en viss incident analyseras av experter i provinserna innan den förs in i databasen, och 3) uppföljning och översyn av information sker kontinuerligt (VDC, [länk](#)).

¹⁶³ VDC, databas, "killed", [länk](#)

¹⁶⁴ VDC, databas, "killed", uppdaterad och hämtad 2019-02-11, [länk](#)

¹⁶⁵ VDC, databas, "killed", uppdaterad och hämtad 2019-02-11, [länk](#)

Provins	totalt	civila
Aleppo	723	512
Damaskus	261	205
Dara'a	293	212
Deir ez-Zour	534	386
Hama	429	295
Hassakah	185	123
Homs	417	233
Idlib	1057	786
Latakiya	54	17
Quneitra	30	11
Raqqa	422	377
Rif Dimashq	2829	2626
Suwayda	193	188
Tartous	22	0
Andra nationaliteter	44	2
Okända	17	6

Violations Documentation Center¹⁶⁶

En indikator på konfliktintensitet (/"densitet i säkerhetsrelaterade incidenter" etc.) i olika provinser kan också t.ex. vara att ställa det totala antalet säkerhetsincidenter i ett område, alternativt antalet offer (dödade och skadade), mot det totala antalet invånare i samma område (kan t.ex. presenteras som antalet incidenter per 1000 invånare, alternativt antalet offer/civila offer per 1000 invånare eller dylikt). Det finns dock flera utmaningar i detta sammanhang:

Innan krisen (2010) uppskattades Syriens folkmängd till 20,7 miljoner av Världsbanken och 21 miljoner av UNDESA.¹⁶⁷ Utvecklingen därefter har uppenbarligen medfört stora påfrestningar på befolkningen, vilka även gjort det svårt att mäta samt följa den demografiska utvecklingen i landet. Enligt Världsbanken ska Syriens folkmängd ha sjunkit till 18,8 miljoner beräknat till november 2016. Enligt FN ska folkmängden ha sjunkit ytterligare för innevarande år och uppskattas idag till ca 18,3 miljoner. Brist på uppgifter från konfliktperioden gör det dock nästintill omöjligt att redovisa precisa och heltäckande uppgifter om de demografiska förändringar som har skett i Syrien de senaste åren. Bortsett från antalet konfliktrelaterade offer har konflikten haft bäring på faktorer såsom fertilitet och medellivslängd, vilka är centrala indikatorer för uppskattning av folkmängd. Ytterligare en central faktor är massflykt och fördrivning som konflikten medfört; en omständighet som särskilt komplicerar uppskattningen.¹⁶⁸

På grund av nämnda faktorer, i synnerhet massflykt, finns det idag brist på uppdaterade uppgifter på befolkningsfördelningen i provinserna, vilken har varit

¹⁶⁶ VDC, databas, "killed", uppdaterad och hämtad 2019-02-11, [länk](#).

¹⁶⁷ UN Department of Economic and Social Affairs (UNDESA), "World Population Prospects: the 2017 Revision", [länk](#)

¹⁶⁸ World Bank, *The Toll of War: The Economic and Social Consequences of the Conflict in Syria*, juli 2017, [länk](#); UNDESA, Op.cit., [länk](#)

föränderlig under konflikten, bl.a. pga. varierande säkerhetsläge.¹⁶⁹ Med hänsyn till massflykt och -fördrivning torde befolkningsmängden över tid ha minskat markant i vissa hårt drabbade provinser, däribland troligen den tidigare befolkningstätaste, Aleppo. Aleppo har dock periodvis både varit mottagare av störst andel internflyktingar och samtidigt haft störst andel flyktingar som lämnat provinsen (uppgifter från januari 2016 t.om. juli 2018).¹⁷⁰ Idlib är annars ett tydligare exempel på där befolkningen nästan har fördubblats på grund av det stora antalet internflyktingar.¹⁷¹ Befolkningsmängden torde även ha ökat i t.ex. Tartous, som sedan 2012 varit mottagare av hundratusentals internflyktingar från bl.a. Aleppo, Hama, Homs, Idlib och Raqqa.¹⁷² Även t.ex. befolkningen i huvudstaden Damaskus, vars centrala delar legat under strikt regeringskontroll under i princip hela konflikten, torde av samma skäl ha kunnat öka, liksom andra, allmänt sett, förhållandevis stabila områden.¹⁷³ Dessa faktorer bör hållas i åtanke vid försök att studera "densiteten" i fråga om t.ex. säkerhetsrelaterade incidenter eller civila offer i förhållande till folkmängd.

Nedan redovisas befolkningsmängden i Syriens provinser *uppskattad* år 2011:

Provins	invånare
Aleppo	4 870 000
Damaskus	1 750 000
Daraa	1 000 000
Deir ez-Zour	1 240 000
Hama	1 600 000
Hassakah	1 510 000
Homs	1 800 000
Idlib	1 500 000
Lattakia	1 000 000
Quneitra	90 000
Raqqa	944 000
Rif	
Dimashq	2 840 000
Suwayda	370 000
Tartous	797 000
Total	21 311 000

UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs¹⁷⁴

Som framgått registrerades cirka hälften av det totala antalet konfliktrelaterade dödsoffer under åren 2012 och 2013. Utifrån uppgifter hämtade från VDC:s databas, noteras vidare att majoriteten av det totala antalet dödsoffer för

¹⁶⁹ Lifos kommentar.

¹⁷⁰ Humanitarian Response, "IDPs Tracking", "IDP Monthly Update", juli 2018, [länk](#)

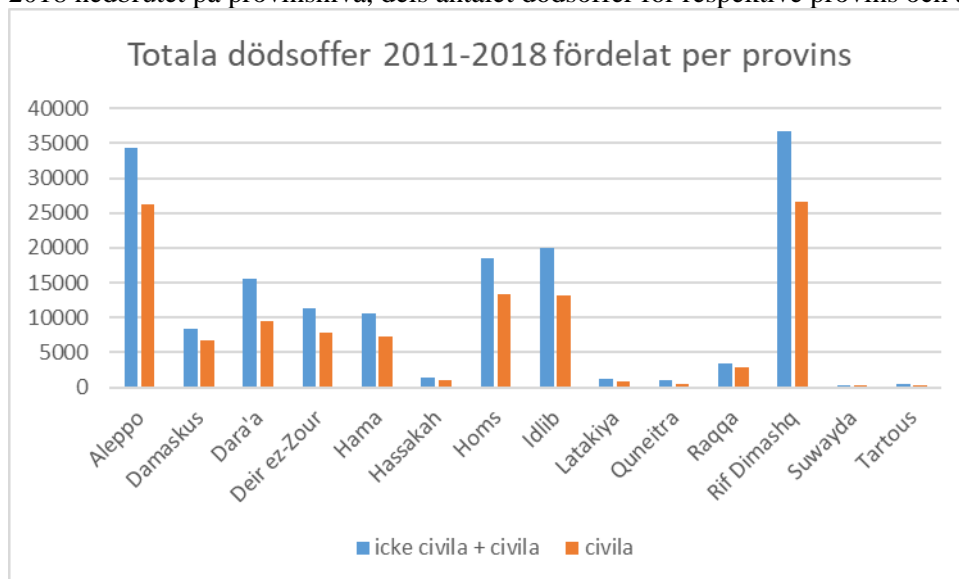
¹⁷¹ IRIN, "Idlib briefing: 'Humanitarian catastrophe' feared as Syria war reaches final rebel stronghold", 2018-09-03, [länk](#)

¹⁷² Se t.ex. UNDP in Syria, "The resilient women of Syria: Plumbing project in Tartous Governorate", [länk](#)

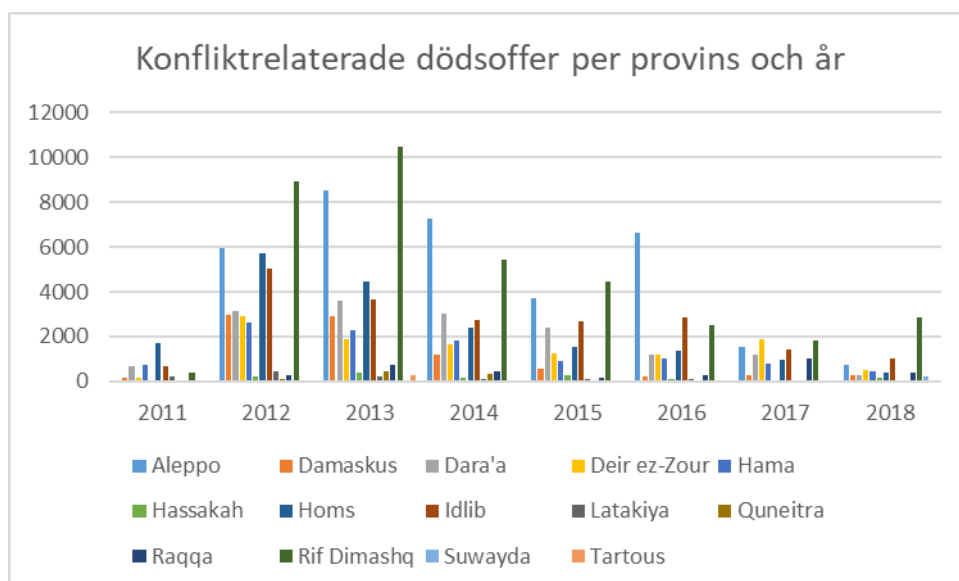
¹⁷³ Lifos kommentar (baserad på samtal i Damaskus, 2015, 2016, 2017 och 2019).

¹⁷⁴ OCHA, *Syrian Arab Republic Governorates Profile*, 2014-08-06, [länk](#)

konfliktperioden dokumenterades i Aleppo och Rif Dimashq. I de två diagrammen nedan illustreras dels fördelningen av antalet konfliktrelaterade dödsoffer, totalt (icke-civila och civila) respektive civila, från mitten av mars 2011 t.o.m. december 2018 nedbrutet på provinsnivå, dels antalet dödsoffer för respektive provins och år.

Violations Documentation Center¹⁷⁵

Violations Documentation Center¹⁷⁶

De tydligt hårdast drabbade provinserna är följaktligen Aleppo och Rif Dimashq där dödssiffran har legat hög fram till åren 2015/16 följt av en markant vändning år 2017. Trots en uppgång av rapporterade dödsoffer i Rif Dimashq under 2018 (i samband med offensiven mot östra Ghouta) utgör 2018 det hittills lugnaste året avseende konfliktrelaterade dödsoffer. Antalet dödsoffer i Aleppo sjönk markant – från 6647 för år 2016 till drygt 1500 år 2017 respektive 723 (varav 512 civila) år 2018¹⁷⁷ – efter att den långdragna striden om provinshuvudstaden avslutades 2016

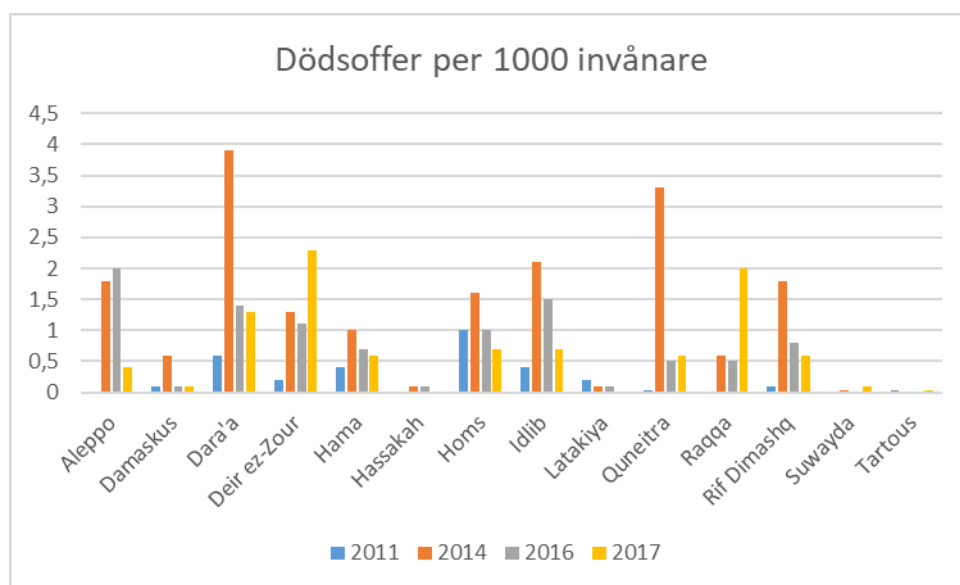
¹⁷⁵ VDC, databas, "killed": [länk](#)

¹⁷⁶ VDC, databas, "killed": [länk](#)

¹⁷⁷ VDC, databas, "killed", uppdaterad och hämtad 2019-02-12, [länk](#)

och regeringsstyrkor återtog kontrollen över hela staden, som varit delad sedan 2012.¹⁷⁸ I maj 2016 signerades överenskommelsen om nedtrappningszoner i och kring Idlib, östra Ghouta, norra Homs landsbygd, södra Syrien (inkl. delar av provinsen Dara'a samt Quneitra)¹⁷⁹ – en möjlig delförklaring till sjunkande dödstal påföljande år, liksom stabilisering/konsolidering av regeringskontroll över ett ökande antal distrikt i landet.¹⁸⁰

Diagrammet närmast nedan illustrerar konfliktrelaterade dödsoffer per 1000 invånare i Syriens 14 provinser över åren 2011, 2014, 2016 och 2017.¹⁸¹

OCHA; SCPR¹⁸²

I jämförelse med det totala antalet dödsoffer i provinserna utmärker sig här andra provinser i fråga om antal dödsoffer i förhållande till uppskattad folkmängd. För år 2014 ligger Dara'a och Quneitra högst gällande offer i relation till folkmängd följda av Idlib, därefter Aleppo och Rif Dimashq, vilka i absoluta tal hade högst antal registrerade dödsoffer. Avseende 2016 kan vidare konstateras att Aleppo låg högst både vad gäller dödsoffer i absoluta tal och i förhållande till folkmängd, men att de minskat signifikant år 2017 då istället Raqqah och Deir ez-Zour haft högst antal dödsoffer/folkmängd. En uppenbar brist i denna mätning är avsaknaden av uppgifter för åren 2012 och 2013, dvs. de år som skall ha skördat flest antal konfliktrelaterade dödsoffer sedan konfliktens början. "Densitetsmättet" som redogjorts för ovan bör värderas i ljuset av denna brist. Oaktat det torde det, bl.a. mot ovanstående bakgrund, vara ostridigt att det över tid har rätt betydande

¹⁷⁸ Se The New York Times, "Battle Over Aleppo Is Over, Russia Says, as Evacuation Deal Reached", 2016-12-13, [länk](#)

¹⁷⁹ Se Atlantic Council, *De-Escalation and Astana*, 2017-09-15, [länk](#)

¹⁸⁰ Lifos kommentar.

¹⁸¹ På grund av brist på regelbundet uppdaterade uppgifter om folkmängd i provinserna under konflikten redovisas här endast uppgifter rörande 2011, 2014, 2016 och 2017.

¹⁸² Uppgifterna för åren 2011, -16 och -17 bygger på OCHA's rapportering (inom projektet Needs and Population Monitoring, NPM) och SCPR's för år 2014 (OCHA, *Syrian Arab Republic Governorates Profile*, 2014-08-06, [länk](#); SCPR, *Forced Dispersion, Syrian Human Status: The Demographic Report 2016*, 2016-12-06, [länk](#); OCHA NPM, *Population Baseline Report, Round VIII*, november 2016, [länk](#); OCHA NPM, *Mobility Dynamic and Services Monitoring, Population Baseline Report Round XI*, november 2017, [länk](#)).

skillnader för civilas säkerhet och utsatthet vid en jämförelse mellan de provinser och städer som i detta sammanhang ligger i ”topp” respektive ”botten”, samt mellan olika distrikt, subdistrikt, städer och byar inom respektive provins.¹⁸³

Sammanfattningsvis avslutades år 2018 med totalt 7510 dödsoffer,¹⁸⁴ varav 5979 civila (nära 80%).¹⁸⁵ Till de hårdast drabbade provinserna hörde uppenbarligen Rif Dimashq (2626 civ./2829 tot.), Idlib (786 civ./1057 tot.), Aleppo (512 civ./723 tot.), Deir ez-Zour (386 civ./534 tot.) och Raqqa (377 civ./422 tot.), medan Latakia (17 civ./54 tot.), Quneitra (11 civ./30 tot.) och Tartous (0 civ./22 tot.) tillhörde de minst drabbade – att döma av VDC:s databasstatistik.¹⁸⁶ Den i övrigt förhållandevis förskonade Suwayda drabbades uppenbarligen hårt i samband med en serie brutala attacker mot civila bybor utförda av då kvarvarande IS-element i provinsen den 27 juli 2018, vilket förklarar större delen av den höga andelen civila offer år 2018 (188 civ./193 tot.).¹⁸⁷ Det rapporteras dock även därefter om fortsatt komplexa säkerhetsproblem i delar av Suwayda under början av 2019.¹⁸⁸

3.3. [Flyktingar](#) och internflyktingar (IDP)

Den 7 februari 2019 finns drygt 5,68 miljoner syrisk medborgare registrerade som flyktingar hos UNHCR i Syriens grannländer, varav drygt 3,64 miljoner i Turkiet (ökning under det gångna året), drygt 947 000 i Libanon (påtaglig minskning under samma period), knappt 672 000 i Jordanien, drygt 252 000 i Irak, och drygt 133 000 i Egypten.¹⁸⁹ Utöver dessa finns även ett betydande antal syrier som av olika skäl förblivit oregistrerade i nämnda länder.¹⁹⁰ Vidare har ett inte obetydligt antal tagit sig till Europa och andra delar av världen, självmant eller genom vidarebosättning. De senaste åren har också ett inte obetydligt antal självmant återvänt till Syrien (mer nedan).

Det totala antalet internt fördrivna/internflyktingar (IDP) i Syrien beräknades i november 2018 uppgå till ca. 6,2 miljoner (uppgifterna kan variera mellan 6,2 och 6,3 miljoner). Bara under årets första halva uppskattades 1,2 miljoner ha fördrivits internt pga. eskalerande våld i vissa områden. Samtidigt beräknades över 760 000, majoriteten IDP, ha återvänt till sina hemorter perioden januari-maj 2018 (främst till provinserna Aleppo, Raqqa och Deir ez-Zour).¹⁹¹

En av de provinser där säkerhetsläget, med undantag för några allvarliga incidentförlopp 2013 och bombattentat senare år,¹⁹² bedöms ha varit relativt sett stabilt är t.ex. Tartous, dit minst 452 000 fördrivna från bl.a. Aleppo, Hama, Homs, Idlib och Raqqa hade tagit sin tillflykt under tidigare faser av konflikten.¹⁹³ I t.ex.

¹⁸³ Lifos kommentar.

¹⁸⁴ VDC, databas, ”killed”, uppdaterad och hämtad 2019-02-11, [länk](#)

¹⁸⁵ VDC, databas, ”killed”, uppdaterad och hämtad 2019-02-11, [länk](#)

¹⁸⁶ VDC, databas, ”killed”, uppdaterad och hämtad 2019-02-11, [länk](#)

¹⁸⁷ VDC, databas, ”killed”, ”Sweida”, uppdaterad och hämtad 2019-02-12, [länk](#)

¹⁸⁸ Se t.ex. SOHR, 2019-01-21, [länk](#); SOHR, 2019-02-21, [länk](#)

¹⁸⁹ UNHCR, Syria Regional Refugee Response, uppdatering 2019-02-07, [länk](#)

¹⁹⁰ Se HRW, *Turkey Stops Registering Syrian Asylum Seekers*, 2018-07-16, [länk](#); The Washington Post, ”Millions of Syrians’ lives depend on whether they’re designated as ‘refugees’”, 2018-03-06, [länk](#)

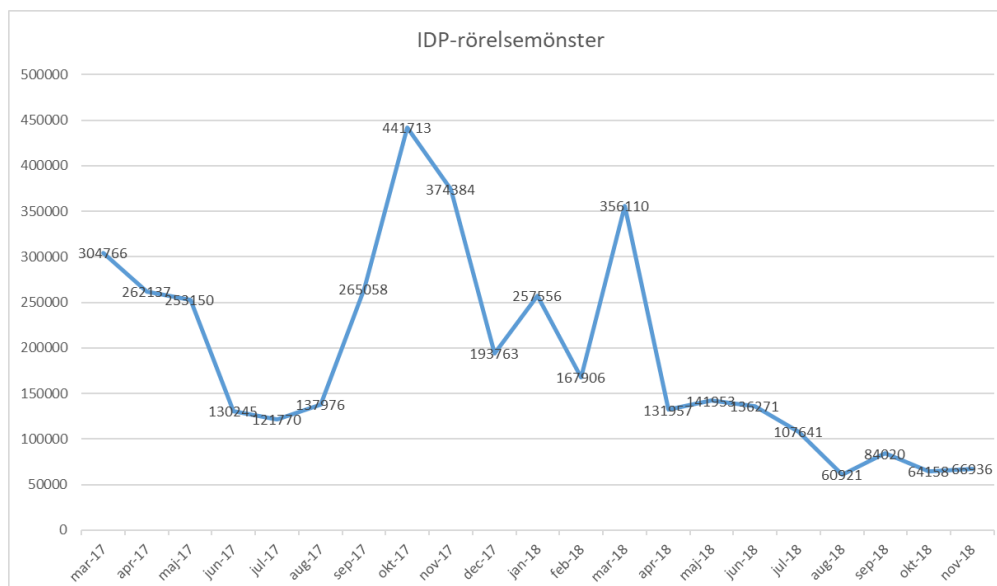
¹⁹¹ Jfr Humanitarian Response, ”IDPs tracking”, uppdatering 2018-12-28, [länk](#); OCHA, *2018 Humanitarian Response Monitoring Report (January - June 2018)*, 2018-09-16, [länk](#)

¹⁹² Jfr HRW, 2013-09-13; Reuters, 2016-05-23; Reuters, 2017-01-01.

¹⁹³ Se t.ex. UNDP in Syria, ”The resilient women of Syria: Plumbing project in Tartous Governorate”, [länk](#)

Idlib provins uppgavs dock IDP-situationen vara ”kaotisk” redan i början av 2018, med internflyktingar utspridda över öppna områden i norra, centrala och västra delarna av provinsen.¹⁹⁴ I januari 2018 rapporterade t.ex. OCHA att striderna på Idlibs södra landsbygd, Hamas norra landsbygd, och Aleppos södra landsbygd pågick i oförminskad skala, med följden att totalt 212140 personer hade drivits i internflykt sedan 15 december 2017 (varav en del som fördrivits mer än en gång).¹⁹⁵ Såväl intern instabilitet som externa hot mot provinsen har även lett till fortsatta internflyktsrörelser inom Idlib under 2018.

I diagrammet nedan åskådliggörs rörelsemönstret för internflyktingar från januari 2017 till november 2018. Trots en liten uppgång i september månad (som vände i oktober) var antalet personer som drivits i internflykt sedan juli månad det lägsta sedan slutet av 2015.¹⁹⁶ Den största internflyktsvågen 2018 ägde rum under mars månad, som en konsekvens av striderna i Damaskus förstäder, bl.a. Douma, i östra Ghouta samt turkiska styrkors offensiv (”Olivkvist”) mot kurdiskdominerade områden i Afrin i Aleppo. Sistnämnda militära operation uppges ensam ha genererat drygt 180 000 internflyktingar inom provinsen på tre månader.¹⁹⁷

Humanitarian Response¹⁹⁸

IDP-rörelsemönstret i Syrien kan över tid i princip sägas ha följt konfliktutvecklingen i landet, innebärande att vissa kategorier fördrivits flera gånger i takt med eskaleringar och frontsförskjutningar.¹⁹⁹ Vid en närmare betraktelse är bilden dock tämligen komplex, dels i och med att en del av de provinser och orter som betydande antal IDP lämnat i vissa faser också varit mottagare av betydande antal IDP i andra faser, dels i och med att huvuddelen av internflykten i landet ägt rum inom ursprungsprovinser. Matrisen nedan visar internflyktsmönstret från och till provinserna till november 2018.

¹⁹⁴ Se vidare, OCHA, 2018-01-10, [länk](#)

¹⁹⁵ Se vidare, OCHA, 2018-01-16, [länk](#)

¹⁹⁶ Humanitarian Response, ”IDP’s Tracking”, uppdaterad och hämtad 2018-11-22, [länk](#)

¹⁹⁷ OCHA, 2018 Humanitarian Response Monitoring Report (January - June 2018), 2018-09-16, [länk](#)

¹⁹⁸ Humanitarian Response, ”IDP’s Tracking” (2018-12-28), hämtad 2019-01-09, [länk](#)

¹⁹⁹ IDMC, [länk](#)

IDP från/till	Aleppo	Damaskus	Daraa	Deir ez-Zour	Hama	Hassakah	Homs	Idlib	Lattakia	Quneitra	Raqqa	Rif Dimashq	Suwayda	Tartous	Total
Aleppo	1438007	9865		1878	1237	12338	7496	279502	14141	10	63470	8918	3190	8871	1848923
Damaskus	11502	29015	31	444	426	29	20	13169	4282	8	25	39098	989	2584	101622
Daraa	2131	1482	276771	42	127		124	10509		25436		683	8012	5	325322
Deir ez-Zour	121274	20007		288434	186	274479	341	75663	161		98169	15508	585	855	895662
Hama	41036	463		181	215771		15184	323425	4537		2751	97		6425	609870
Hassakah	713	596		11244		81744	419	960	30		42	206	221	170	96345
Homs	30740	309	28	2210	5356	14	52388	34998	2446	10	14682	307	1241	3640	148369
Idlib	108090	1788		39	21422	137	13817	851255	6759		154	9204	789	1638	1015092
Lattakia	29	164			246		64	11864	12941			17		1867	27192
Quneitra	1286	32	15				10	4058		8051		90	683		14225
Raqqa	77528	105	28	9845	14264	22009	680	39339	742		403231	7359	2151	430	577711
Rif Dimashq	44453	14204	2308	14	4107	37	1928	118795	1649	929	261	279291	2452	894	471322
Suwayda		135	550	33				43	165				6647	135	7708
Tartous		589					68	48	1973					12341	15019
Okänd	52905		201834	197	1116	1201		70644		20141		15666	3656		367360
Total	1929694	78754	481565	314561	264258	391988	92539	1834272	49826	54585	582785	376444	30616	39855	6521742

Humanitarian Response²⁰⁰

Som framgår ovan är Aleppo den provins som både varit mottagare av flest IDP och haft flest IDP som fördrivits från provinsen. Efter Aleppo är Idlib den provins som mottagit flest IDP – och haft flest som lämnat. Värt att notera är att drygt 1,7 miljoner människor bedöms ha flytt eller evakuerats till Idlib, vilket *kan* ha lett till nästan en fördubbling av dess invånarantal.²⁰¹ Provinsen har genomgående under konfliktperioden varit en internflyktsort för syrier från hela landet, men även strategiskt använt av regeringssidan som evakueringsdestination för rebeller och radikala krigare som vägrat gå med på s.k. ”försoningsavtal” i de områden som man återtagit kontrollen över. Majoriteten av de evakueringar mot Idlib och angränsande provinser, bl.a. Aleppo, som genomfördes under första halvan av 2018 ägde rum i samband med ryskstödda regeringsoffensiver i östra Ghouta, Homs, Dara’a och Quneitra.²⁰² Under hösten beskriver FN situationen som en av de mest akuta.²⁰³ Trots att den vid tidpunkten förväntade omfattande militära offensiven mot Idlib avvärjdes (om än kanske temporärt) efter en rysk-turkisk överenskommelse om en ”demilitariserad zon” längs Idlibs frontlinjer,²⁰⁴ uppges IDP-situationen i Idlib ha varit en stor utmaning för de drabbade själva och humanitära aktörer.²⁰⁵

Under november månad 2018 (karta nedan) rapporteras totalt närmare 67000 ha fördrivits nationellt över Syrien, varav ca 40000 till Idlib – både IDP från Homs, Hama och Aleppo, och mer temporära fördrivningar av civila i områden längs den ”demilitariserade” zonen där stridshandlingar pågår mellan väpnade oppositionselement och regeringsstyrkor. Det sistnämnda inte minst i samband med att en förmodad kemvapenattack riktats mot regeringskontrollerat område, varefter vedergällningsattacker i form av intensiv flygbombning och granatbeskjutning mot sydöstra Idlib ägt rum. Vidare rapporteras drygt 3400 personer ha fördrivits från Deir ez-Zour till al-Hassakah, Raqqa och Aleppo pga. intensifierade insatser mot kvarvarande IS-element i östra Deir ez-Zour (karta och grafik närmast nedan).²⁰⁶

²⁰⁰ Humanitarian Response, ”IDP’s Tracking”, uppdaterad och hämtad 2018-11-22, [länk](#)

²⁰¹ Detta skulle kunna röra sig om ett tio gånger större antal än i östra Aleppo, och fem gånger större antal än i östra Ghouta (jfr t.ex. [IRIN](#); [reliefweb/ICG](#), 2018-09-03, [länk](#)).

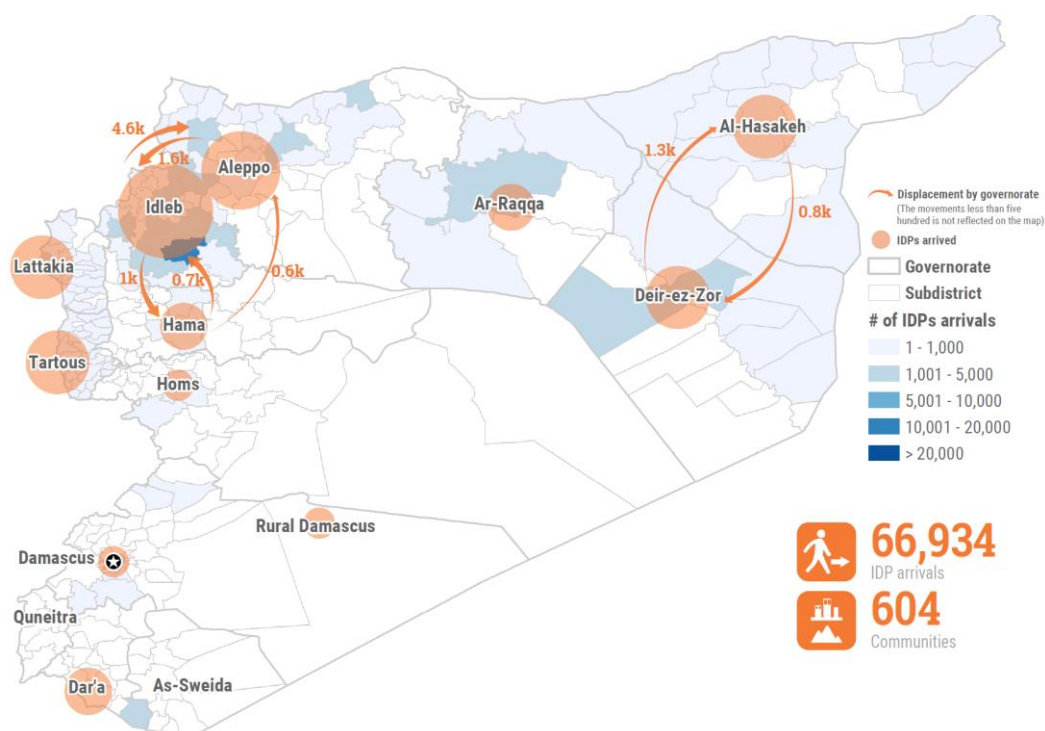
²⁰² IRIN, ”Idlib briefing: ‘Humanitarian catastrophe’ feared as Syria war reaches final rebel stronghold”, 2018-09-03, [länk](#); Center for Strategic and International Studies (CSIS), *Idlib Province and the Future of Instability in Syria*, 2018-09-21, [länk](#)

²⁰³ OCHA, 2018-09-16, [länk](#)

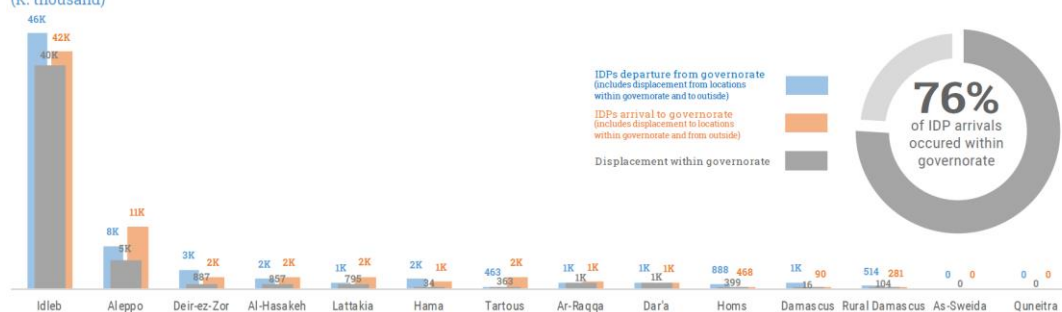
²⁰⁴ IRIN, ”After Russia-Turkey deal, the fate of Syria’s Idlib hangs in the balance”, 2018-10-02, [länk](#)

²⁰⁵ Jfr t.ex. OCHA, 2018-09-16.

²⁰⁶ Humanitarian Response, ”IDPs Tracking”, ”IDP Monthly Update”, nov. 2018, [länk](#)

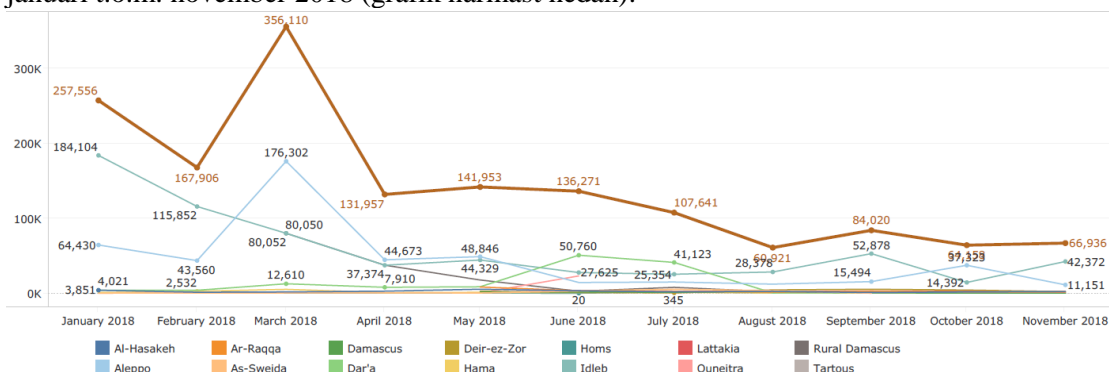
Governorate Summary (K: thousand)

Creation Date: 21 December 2018
Feedback: siddiqik@un.org
Source: Information as reported by CCCM, OCHA Syria, OCHA Turkey and HNAP for November 2018.
The boundaries and names shown and the designations used on this map do not imply official endorsement or acceptance.

Humanitarian Response²⁰⁷

Med undantag för en kraftig uppgång under mars månad 2018, har emellertid den nationella trenden avseende internflyktsrörelser sammantaget varit dalande fr.o.m. januari t.o.m. november 2018 (grafik närmast nedan):

²⁰⁷ Humanitarian Response, "IDPs Tracking", "Syrian Arab Republic: IDP Movements November 2018, 2018-12-21, [länk](#)

I februari 2019 pågår emellertid också en betydande internflykt av bland annat civila, varav många barn, från IS-fästet Baghouz, i närhet till den irakiska gränsen i Dier ez-Zour provins. Enligt uppgift från SDF/SOHR m.fl., har tiotusentals personer lämnat området under perioden december till februari.²⁰⁹

3.3.1. Återvändande flyktingar och IDP

3.3.1.1. Tillbakablick återvändande flyktingar

Under Syrienkonflikten har alltså stora mängder människor förflyttat sig både mellan olika områden inne i landet och fram och tillbaka över gränserna mot grannländerna. De senaste fyra åren har också en del flyktingar registrerade hos UNRWA och UNHCR börjat återvända, främst till regeringskontrollerade områden. Sedan 2015 t.o.m. första halvåret 2017 skall cirka 260 000 flyktingar ha återvänt spontant från grannländerna till Syrien, enligt UNHCR. Många av dem som återvänt spontant, hade återvänt till Aleppo, Hama, Homs och Damaskus.²¹⁰ Enligt International Organization for Migration (IOM), skall de flesta av dem som återvänt under år 2016 ha återvänt till Aleppo provins. Cirka 42 000 av dem som återvände till sina hem i Syrien mellan januari och juli 2017, hade återvänt från Turkiet, Libanon, Jordanien och Irak. Av de återvändande från Turkiet och Jordanien uppges de flesta ha återvänt till provinserna Aleppo och Hassakah [dock även en del till Dara'a²¹¹], dock över 67 procent till Aleppo provins.²¹²

I juni månad 2017 framhåller UNHCR emellertid att "medan det finns ett övergripande hopp länkat till fredssamtal i Astana och Genève, tror UNHCR att förutsättningar för att flyktingar skall kunna återvända i säkerhet och värdighet ännu inte är på plats i Syrien."²¹³ Det bedöms vara osäkert om säkerhetsförbättringarna är hållbara, och där återstår betydande risk för att där inte finns tillräckliga skyddsmekanismer på plats i delar av landet. Vidare är tillträdet till vissa fördrivna grupper i landet fortsatt en utmaning med hänsyn till att humanitära transporter inte når fram regelbundet. Utöver detta kvarstår utmaningar i form av begränsade möjligheter till utkomst, brist på mat, vatten, tillgång till hälsovård och annan basal service, samtidigt som många skolor skadats eller förstörts.²¹⁴

3.3.1.2. Återvändande flyktingar och IDP 2018-19

Under november månad 2018 noterades att över 100 000 IDP hade återvänt spontant till olika delar av landet. Avseende t.ex. Dara'a noterades att 47 000 IDP återvänt till sina hemorter efter att regeringsstyrkor återtagit kontrollen över

²⁰⁸ Humanitarian Response, "IDPs Tracking", uppdaterad och hämtad 2018-12-28, [länk](#)

²⁰⁹ Reuters/NYT, 2019-02-11, [länk](#); SOHR, 2019-02-18, [länk](#); AP m.fl.

²¹⁰ UNHCR, "UNHCR seeing significant returns of internally displaced amid Syria's continuing conflict", 2017-06-30, [länk](#)

²¹¹ Uppgifter från UNHCR-medarbetare i Jordanien gjorde i det läget gällande att tusentals syrier återvänt därifrån under september-oktober 2017. De flesta av dem som återvänt under oktober uppgavs vara från Dara'a, där de subdistrikt som tagit emot flest skall ha varit: Dara'a al-Balad, Kharbet Ghazala, Hrak, Jasim och al-Sanamayn.

²¹² IOM, 2017-08-11

²¹³ UNHCR, 2017-06-30

²¹⁴ Ibid.

provinsen och påföljande relativa lugn. Matrisen nedan visar IDP-återvändandemönstret till provinserna till november 2018:

From	To														Total
	Al-Hasakeh	Aleppo	Ar-Raqqa	As-Sweida	Damascus	Dar'a	Deir-ez-Zor	Hama	Homs	Idleb	Lattakia	Quneitra	Rural Damascus	Tartous	
Al-Hasakeh	1,528	149	94				4,712		180				10		6,673
Aleppo	2	35,418	1,027				390	62	200	51					37,150
Ar-Raqqa		2,471	21,925				120	60	153						24,729
As-Sweida				2,090		120	10		2						2,222
Damascus	1,912	4	77		660	100	6,142		538			15	582		10,030
Dar'a						246,582			29			5,924	89		252,624
Deir-ez-Zor			7				1,125		4						1,136
Hama		1,091	1,152					2,479	2,226	10					6,958
Homs		470						1,615	9,072						11,157
Idleb	3	4,500					431	10,628	961	25,502	62				42,087
Lattakia		40	45					245	641	222					1,193
Quneitra						4,242						27,563	1,558		33,363
Rural Damascus	32				410				1,291			3,242	56,094		61,069
Tartous	55		10		18				671						754
Unknown	2,517	1,174	727		60	369	377	306	3,134	207	468	75	3,496		12,910
Total	6,049	45,317	25,064	2,090	1,148	251,413	13,307	15,395	19,102	25,992	530	36,819	61,829		504,055

Humanitarian Response²¹⁵

Uppgifter går annars starkt isär kring antalet återvändare och hur det går för dem. Enligt OCHA återvände över 760 000 personer från januari till maj 2018, varav ca. 10 000 flyktingar (självorganiserat) och resten IDP. Majoriteten av dem som återvänt ska enligt FN-organet ha återvänt till sina hemorter, varav en majoritet dock fördrivits på nytt.²¹⁶ I början av november 2018 rapporterade t.ex. libanesiska [Sûreté Générale](#) (GS) att ca 88 000 syriska flyktingar återvänt(s) till Syrien bara från Libanon under perioden juli-oktober 2018. Samtidigt uppges ca 6000 i det läget ha återvänt från Jordanien.²¹⁷ Det spontana återvändandet av flyktingar och internflyktingar hade dock inletts långt tidigare, enligt UNHCR och [IOM](#), dock inte nödvändigtvis alltid till säkra förhållanden.²¹⁸ I december 2018 rapporterade ryska militärkällor att närmare 114 000 syriska flyktingar hade återvänt till Syrien under 2018. Den siffran ifrågasätts emellertid av UNHCR, som menar att man i det läget endast hade kunnat bekräfta ca. 37 000 frivilliga återvändanden under året.²¹⁹

I slutet av februari 2019 rapporterar UNHCR att man (under hela år 2017 kunnat verifiera/följa 50 900 och) under hela 2018 kunnat verifiera/följa 56 047 återvändande flyktingar, men att dessa antal inte reflekterar det totala antalet (mer eller mindre) spontana återvändanden. Statistiken inkluderar drygt 5000 individer som återvänt spontant utan assistans av UNHCR och knappt 9000 av de ca 11 000 som hittills matchats mellan UNHCR:s och libanesiska GS: register.²²⁰

²¹⁵ Humanitarian Response, "IDPs Tracking", uppdaterad och hämtad 2018-12-28, [länk](#)

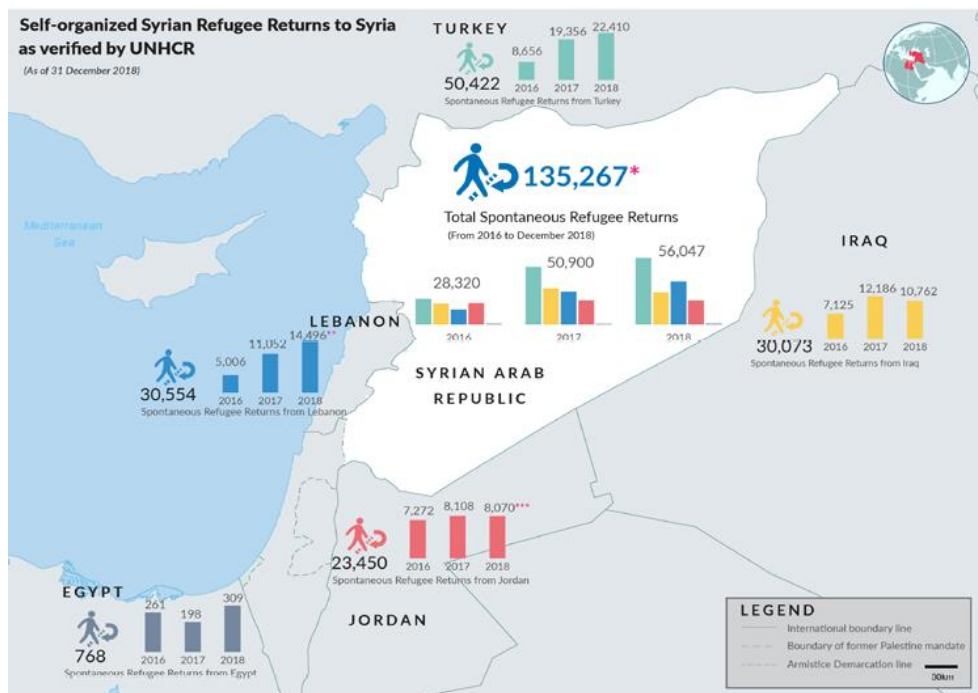
²¹⁶ OCHA, 2018-09-16; Samuel Hall (2018): *Syria's Spontaneous Returns*, [länk](#)

²¹⁷ Lifos kommentar; AFP; AP; Reuters/The Daily Star Lebanon m.fl.

²¹⁸ Lifos kommentar.

²¹⁹ AP News, "Russia says 114,000 Syrians returned home in 2018", 2018-12-11, [länk](#)

²²⁰ UNHCR, "Update: Durable Solutions for Syrian Refugees", jan-febr. 2019, 2019-02-28, [länk](#)

[UNHCR](#)

I skrivande stund, rapporterar libanesiska Almodon (och syriska SANA) att, i en andra omgång för året, en mängd busstransporter arrangerade av libanesiska GS (med stöd av armén och Röda korset) med ”hundratals frivilligt återvändande” gått från Saidia, Chebaa, Nabatiyeh och Akkar (via gränsövergångarna al-Masna’a, al-Aboudiyeh och al-Qaa) till Syrien, där resten av transporten ombesöks av syriska transportministeriet. Under processen, som även övervakades av UNHCR, blev flyktingarna tillfrågade om anledningen till deras återvändande för att säkerställa att de inte lämnade Libanon under påtryckningar, vilket vissa uppges ha gjort.²²¹

Mot bakgrund av de senaste årens konfliktdynamik, där regeringsstyrkor och dess allierade vunnit mark, försöker man nu förmedla en bild av stabilisering och normalisering samt att man är redo att ta emot återvändande flyktingar i regeringskontrollerade områden.²²² I ljuset av det, ser även regionala mottagarländer en möjlighet för flyktingar att börja återvända hem, bl.a. Libanon som med närmare 1 miljon flyktingar är det land i världen som idag har flest flyktingar per capita; en påfrestning som lett till omfattande åtstramningar i flyktingpolitiken och en hårdare återvändanderetorik. I den andan har parallella återvändandeprogram initierats av libanesiska General Security Directorate (GSD) och Hezbollah, i samordning med Damaskus. Sedan våren 2018 har man mottagit registreringar av flyktingar ”villiga” att återvända. Listor på namn har skickats till Damaskus för godkännande, varefter libanesiska parter arrangerat det praktiska för dem som godkänts av syriska säkerhetstjänster.²²³ I september 2018 uppgav chefen för GSD att 25 000 syrier hade återvänt under organiserade former i myndighetens

²²¹ Almodon/The Syrian Observer, ”Latest Batch of Refugees Return to Syria”, 2019-03-01, [länk](#)

²²² AP News, ”As Syria urges refugees’ return, UN takes more cautious tone”, 2018-10-04, [länk](#)

²²³ IRIN, ”Pressure to return builds on Syrian refugees in Lebanon”, 2018-08-20, [länk](#); News Deeply, ”Dangerous Exit: Who Controls How Syrians in Lebanon Go Home”, 2018-08-08, [länk](#)

regi och ytterligare 25 000 syrier återvänt självmant.²²⁴ Ansatsen i Libanon är än så länge att återvändandet ska ske på frivillig basis. De omfattande restriktionerna har dock försvårat levnadssituationen betydligt för de flesta syriska flyktingar, som pga. det väljer, känner sig manade eller tvingade, att återvända trots en osäker situation i hemlandet.²²⁵

Efter den militära offensiven mot sydvästra Syrien öppnades gränsövergången Nassib, mellan Syrien och Jordanien, som varit stängd sedan 2015. Det kom även att medföra en överenskommelse med jordanska myndigheter kring samordning av återvändandet av syriska flyktingar från Jordanien, likt den i Libanon – med Ryssland som ledande i samordningsarbetet.²²⁶ Enligt officiell syrisk media ska syrier som befunnit sig i jordanska flyktingläger ha återvänt till Syrien via Nassib först efter att ha fått klartecken från den syriska ambassaden i Amman.²²⁷ Enligt uppgift återvände ca 28 000 syrier den vägen perioden oktober-december 2018.²²⁸

UNHCR uppger att man inte ha fått tillräckligt insyn i återvändandeprocessen eller tillgång till uppgifter kring många av dem som registrerat sig för det s.k. organiserade återvändandet i grannländerna, och har därför inte kunnat avgöra huruvida det skett under villkorlös frivillighet.²²⁹ UNHCR anser vidare att det är prematurligt att tala om återvändande i dagsläget då man anser att situationen i landet ännu inte uppfyller villkoren för ett organiserat, frivilligt och, framförallt, säkert återvändande. FN förutser likväl att ca. 250 000 syriska flyktingar kan komma att återvända under 2019 förutsatt att vissa väsentliga risker försvunnit såsom säkerhetsrisker och risker förknippade med militärtjänstgöring samt risker förknippade med brist på nödvändig infrastruktur.²³⁰ I en studie från 2018 gjord av forskningsinstitutet Samuel Hall om spontana återvändanden till Syrien, framhålls att de flesta som återvänt, både vad avser IDP och återvändande flyktingar, har återvänt till sina hemtrakter, men också drivits i internflykt tämligen omgående efter återvändandet. Därutöver framhävs lokala och kontextuella skillnader vad gäller människors främsta behov vid återvändande, vilket gör det problematiskt att tala om ”återvändande till Syrien” i generella termer utan att ta hänsyn till de lokala förhållanden som är avgörande för behoven och hur återintegrering kan ske. De främsta behoven som framhålls i studien är inkomst, hälsa, säkerhet, basal infrastruktur och utbildning samt tillgång till officiella (”civila”) dokument.²³¹

3.3.1.3. *Hinder för återvändande*

Enligt Världsbanken beräknas Syriens totala förlust i BNP från 2011 till 2016 till 226 miljarder dollar. I tio av Syriens största städer har en fjärdedel av 2010 års bostadsbestånd delvis eller helt förstörts. De värst drabbade städerna, enligt

²²⁴ Reuters, “Fifty thousand Syrians returned to Syria from Lebanon this year: official”, 2018-09-25, [länk](#)

²²⁵ IRIN, 2018-08-20; News Deeply, 2018-08-08

²²⁶ Albawaba News, “Syrian Regime Strikes Deal With Jordan for Return of Thousands of Refugees”, 2018-08-15, [länk](#)

²²⁷ SANA, “Over 1400 displaced Syrians return via Nassib border crossing”, 2018-12-02, [länk](#)

²²⁸ AFP/France24, “Nearly 30,000 Syrians return home from Jordan after border reopens”, 2018-12-03, [länk](#)

²²⁹ IRIN, 2018-08-20

²³⁰ AP News, 2018-12-11

²³¹ Samuel Hall (2018): [länk](#)

Världsbanken, är Deir ez-Zour och Palmyra, med 41 procent vardera, följda av Aleppo på 31 procent.²³²

Ett av de största hindren i frågan om återvändande som Syrienkännare betonar, och som de flesta flyktingar uttrycker oro över, är flyktingar och IDP:s rätt till sin egendom vid ett återvändande till hemorten. Förutom förstörelsen som lämnat många hus obeboeliga, har staten även infört nya lagregleringar kring frågor som rör äganderätt, vilka kan försvåra för personer att göra anspråk på sina bostäder, mark och annan egendom. Denna utveckling anses i sig bli en försvårande omständighet för återvändandet då de nya lagarna innebär komplicerade procedurer som flyktingar sällan har tillräcklig information om. I exempelvis Homs måste återvändare som vill återfå sin egendom lämna in dokument som visar på var de ursprungligen kommer ifrån samt dokument på ägandeskapet av egendomen. De ska sedan genomgå en säkerhetskontroll hos den lokala polisen som avgör huruvida de är anklagade för brott. Det framgår även av de senaste regleringarna att flyktingar som vill återuppta rätten till sina egendomar måste göra det personligen på plats. Det har i sin tur lett till att många inte vågar återvända och göra anspråk på äganderätten, och att de som gör det, enligt uppgift, oftare är ”regimlojala”. Ett annat problem i detta avseende är brist på lämplig dokumentation hos många flyktingar och IDP som gör det nästintill omöjligt för dem att få tillbaka sina bostäder.²³³ Lag nr. 10 av 2018 är ett exempel på sådan reglering. Lagen syftar egentligen till att ge staten utrymme att skapa ”återuppbyggnadszoner” och genom dessa ställa krav på ägare att inom 30 dagar (en tidsfrist som sedermera ska ha justerats till ett år, dock utan ändringar i lagtexten) antingen bevisa sin äganderätt i zonen eller bli kompenserad för sin egendom.²³⁴ Enligt Nir Rosen är problemet snarast att lagen missgynnar fattig befolkning från förstörda informella bostadsområden i förorterna, där man i många fall inte formellt ägde sina lägenheter eller hus, till förmån för dem som har resurser att kapitalisera på det och byggnation av bostäder för hög- och medelinkomsttagare.²³⁵

Vidare rapporterade HRW i oktober 2018 att regimen förhindrar invånare från tidigare oppositionskontrollerade områden att återvända till sina bostäder eller få tillgång till annan egendom i området. I områden som bl.a. Daraya och Qaboun i Rif Dimashq har man infört restriktioner för tillträde. Detta innebär individuella säkerhetskontroller för dem som har för avsikt att åka in, som skulle kunna utmynna i att man med svårighet får tillstånd att vistas i området tillräckligt länge för att se efter sin egendom. I Daraya har det nästan varit omöjligt för någon att komma in i området, som varit avstängt sedan regeringsstyrkor återtog kontrollen i området år 2016. Regimens förklaring har varit att det är en säkerhetsfråga och att man röjer förstörda byggnader och spränger tunnlar som använts av rebeller. HRW menar däremot att det är fråga om avsiktlig rivning av hus i områdena (som en del av ”återuppbyggnadsprojekten” under lag nr. 10), ett hinder för återvändande.²³⁶

²³² World Bank, juli 2017.

²³³ Reuters, “Syrian city's rebel districts still in ruins years after Assad victory”, 2017-08-18, [länk](#); Carnegie MEC/Maha Yahya, *Unheard Voices – What Syrian refugees need to return home*, 2018-04-16, [länk](#)

²³⁴ HRW, *Syria: Questions and Answers on New Property Law*, 2018-05-28 [länk](#); IRIN, “Dispossession or development? The tug of war over Syria’s ruined slum dwellings”, 2018-07-04, [länk](#)

²³⁵ Se vidare, Nir Rosen, 2019-02-20, [länk](#)

²³⁶ HRW, *Syria: Residents Blocked From Returning*, 2018-10-16, [länk](#)

3.3.1.4. *Praktiska frågor kring återvändande*

Enligt en välinformerad källa verksam i Damaskus, kan de som återvänder till regimkontrollerat område grovt sett delas in i två kategorier; de som är bosatta i flyktinglägren i grannländerna och återvänder under ordnade former (genom de återvändandeprogram som nämnts ovan) och de som återvänder på egen hand. Den första kategorin genomgår i regel en säkerhetskontroll och måste få ett godkännande före avresa. Vad avser den andra gruppen behöver de, enligt källan, inte få ett sådant godkännande från myndigheterna utan kan, om de inte själva vet att de av någon anledning har problem med myndigheterna eller kan vara efterlysta, återvända utan hinder. Detta gäller sålunda personer som har rest ut legalt och inte haft några problem vid utresan.²³⁷ Även de som har rest ut illegalt men i övrigt inte har andra frågetecken kring sig ska enligt uppgift inte heller stöta på problem vid inresa, trots att illegal utresa är straffbart enligt lag. Detta ska dock enligt uppgift ha ändrats genom ett administrativt beslut.²³⁸ Statliga aktörer är generellt snarare intresserade av orsaken bakom den illegala utresan och huruvida den har att göra med att man varit inblandad i konflikten eller begått andra brott. Att man däremot lämnat landet illegalt endast pga. att man flytt kriget är något de verkar kunna ha överseende med, förutsatt att personen i fråga är fri från andra misstankar.²³⁹ Den vanligaste orsaken bakom varför många unga män valt att lämna landet illegalt är militärtjänsten – att man är inkallad, riskerar att bli kallad för att man är i vapenför ålder eller i vissa fall har deserterat. Även i detta avseende har staten visat sin inställning genom nya dekret och beslut som t.ex. senaste amnestin som lyfter straffet för dem som inte inställt sig efter kallelse för tjänstgöring eller de som deserterat. Detta innebär att man har gett möjlighet för sådana personer att återvända utan att straffas. Det innebär dock inte att vederbörande skulle vara befriad från själva militärtjänstgöringen.²⁴⁰

Sammantaget bör det ses som närmast oundvikligt att vid något tillfälle, vid själva återvändandet eller vid återetableringen, genomgå någon form av säkerhetskontroll, då det är ett krav för att få tillgång till olika tjänster eller rättigheter såsom hyra bostad, göra anspråk på egendom eller tillträde till sitt hemområde. Många tar inte heller risken att resa in i Syrien utan att ha kontrollerat om de finns på någon efterlystlista, vilket generellt kan göras vid en syrisk beskickning eller genom kontakter i hemlandet.²⁴¹

3.3.1.5. *Risker kring återvändande*

Frågor kring en individ som *kan* komma till leda till att vederbörande blir föremål för statens intresse, som i sin tur kan komma att innebära en risk för individen i fråga, kan t.ex. vara: Deltagande i regimkritiska aktiviteter (även familjemedlemmar och andra släktingars aktiviteter påverkar), likheter i individens namn med en oppositionells, att ha arbetat för en icke-statlig organisation (NGO) i eller utanför Syrien (särskilt sådana som varit verksamma i oppositionskontrollerade områden), frekvent resande in och ut ur Syrien, samt

²³⁷ Möte med syrisk källa (a) verksam i Damaskus, 2019-02-26 [WhatsApp]

²³⁸ DIS/DRC, 2019-02-21, [länk](#); jfr UNHCR, *Relevant Country of Origin Information to Assist with the Application of UNHCR's Country Guidance on Syria: "Illegal Exit" from Syria and Related Issues for Determining the International Protection Needs of Asylum-Seekers from Syria*, februari 2017, [länk](#)

²³⁹ Möte med syrisk källa (a) verksam i Damaskus, 2019-02-26; DIS/DRC, 2019-02-21

²⁴⁰ Möte med syrisk källa (a) verksam i Damaskus, 2019-02-26; Reuters, "Syria offers amnesty to deserters and draft dodgers", 2018-10-09, [länk](#)

²⁴¹ Möte med syrisk källa (a) verksam i Damaskus, 2019-02-26

status kring militärtjänst.²⁴² I sammanhanget kan vidare noteras att data från ACLED indikerar att såväl civila som f.d. stridande oppositionella element med hemvist i områden som nyligen övergått från oppositions- till regeringskontroll, löper väsentligt högre risk än civila i andra regeringskontrollerade områden att arresteras.²⁴³ Avseende militärtjänst, se vidare stycke 4, samt rapportering från DIS/DRC – och finska migrationsverket, som även går närmare in på andra frågor rörande rörelsefrihet, ”försoningsprocesser” och återvändande till hemort inom regeringskontrollerat område etc.²⁴⁴ (avseende andra potentiellt utsatta kategorier, jfr även stycke 3.6). Det förhållandet i sig, att man rest ut (legalt eller ej) och ansökt om asyl i ett annat land medför i allmänhet inte en risk att utsättas för repressalier.²⁴⁵ Noteras bör emellertid att det finns exempel på när tämligen små saker, t.ex. sådant som en viss stämpel i passet, kan rendera i intresse från syriska myndigheter: I samband med att en syrisk(-svensk) medborgare nyligen återvände till syrien för att se till sin sjuka mor, fick hen besked om utreseförbud från Syrien till dess att ärendet utretts av den Allmänna säkerhetstjänsten (GID). Enligt uppgift, uppstod problemet/intresset pga. en libysk stämpel i passet.²⁴⁶

I sammanhanget kan noteras att det, enligt uppgift, egentligen inte finns några formella krav på att klarera sitt fall i förväg för att kunna återvända från utlandsvistelse till Syrien. Det är snarare så att de som vet med sig att de har/har haft problem i förhållande till syriska myndigheter, bör göra sådana försök. Det finns generellt också möjlighet att via ombud i landet eller via syrisk utlandsmyndighet söka ta reda på om man har något problematiskt i personakten, efterlysning eller dylikt. Vidare uppges enda hindret för att återvända till tidigare rebelliska områden i princip vara att de i många fall är förstörda. Dem man är ute efter är främst dem som utgör ett potentiellt hot.²⁴⁷

Utöver den diskriminering som flyktingar upplever och utsätts för i värdländerna, finns dock enligt uppgift även en känsla av diskriminering av, och attityder mot, återvändare från syrier på hemmaplan. I områden där regeringskontroll befästs uppges det också finnas tendenser till misstänksamhet bland befolkningen mot personer som lämnat landet under vissa perioder och sedan återvänt, eller personer tillhörande specifika familjer, då dessa kan komma att förknippas med opposition. Det kan förekomma att sådana personer vid ett återvändande till hemorten utsätts för hot och i vissa fall även för hämndaktioner. Det är ett resultat av den fragmentering som skett i det syriska samhället efter nästan åtta års krig, enligt Carnegie MEC.²⁴⁸

²⁴² DIS/DRC, 2019-02-21

²⁴³ Se t.ex. ACLED, *The Risks of Reconciliation: Civilians and Former Fighters face Continued Threats in Syria*, 2019-01-25, [länk](#)

²⁴⁴ DIS/DRC, 2019-02-21, st. 3.7; Finnish Immigration Service, *Syria Fact-finding Mission to Beirut and Damascus, April 2018: Syrian pro-government armed groups and issues related to freedom of movement, reconciliation processes and return to original place of residence in areas controlled by the Syrian government*, 2018-12-14, [länk](#)

²⁴⁵ Möte med syrisk källa (a) verksam i Damaskus, 2019-02-26 [WhatsApp]; DIS/DRC, 2019-02-21.

²⁴⁶ Vederbörande hade rest via Libyen i samband med att hen under krisen lämnade Syrien för Sverige. Enligt uppgift har hen haft rörelsefrihet i Syrien men har uppmanats att inställa sig hos GID för fortsatt utredning (samtal med syrisk källa i Sverige, februari 2019).

²⁴⁷ Möte med syrisk källa (a) verksam i Damaskus, 2019-02-26

²⁴⁸ Carnegie MEC/Maha Yahya, 2018-04-16; News Deeply, 2018-08-08

Vidare, enligt ICG, vittnar erfarenheten från Dara'a och övriga södern hittills om att kommande förhandlingslösningar kräver ett mer omfattande engagemang från utomstående parter för att säkerställa att repressalier mot oppositionella förhindras, att man når fram med biståndsinsatser till sårbara befolkningsgrupper och att bereda flyktingar möjlighet till säkert återvändande. Enligt uppgift är det några huvudsakliga faktorer som gör att många flyktingar och internflyktingar inte vill återvända ännu: Brist på fungerande infrastruktur, service och arbetstillfällen, samt att det gränsöverskridande biståndet (bl.a. medicinskt bistånd och utbildningsinsatser) som internationella organisationer tidigare levererat från Amman, med hjälp av lokalanställda syrier (dvs. även arbetstillfällen), uteblir utan att fullt ersättas av Damaskusbaserade insatser. Detta samtidigt som den iranska närvaron kan ge upphov till destabilisering av området/potentiella israeliska insatser. Vidare uppges hundratals formellt "klarerade" tidigare rebeller och civila med tidigare oppositionell verksamhet ändå ha arresterats av regeringssidan i samband med återvändande, vilket tydliggjort att de oberäkneliga säkerhetstjänsterna är tillbaka. Den ryska närvaron uppges visserligen ha bromsat dessa aktiviteter något, men oklarheter kring hur länge ryssarna ämnar vara kvar medför oro för framtiden hos befolkningen. Sammantaget lär därmed inga större mängder flyktingar eller internflyktingar återvända i närtid. Den aktuella utvecklingen i södern uppges också följas med stort intresse från de f.n. fortfarande oppositionskontrollerade områdena i norra delarna av landet.²⁴⁹ Vidare framhålls att sanktionerna mot landet till dags dato knappast skadat eliterna, "regimen" eller de mest brutala elementen i Syrien, utan hittills snarare stärkt dem i och med att befolkningen blivit mer beroende av dem för sin överlevnad. Utan förändring, och om sanktionerna mot landet fortsätter, hotar "ny social kollaps."²⁵⁰

3.4. Humanitära behov

För närmare information om allmänna humanitära förhållanden i landet och (enorma) behov hos den syriska befolkningen (inklusive 6,2 miljoner IDP, varav 871 000 i särskilt utsatta situationer), se t.ex. [OCHA Syria, 2019 Humanitarian Needs Overview](#), jan. 2019, [länk](#). För ytterligare information rörande de politiska, ekonomiska och humanitära utmaningar – inklusive sanktioner som riktas mot landets eliter men kanske i första hand drabbar gemene man, se t.ex. Valdai Discussion Club/Nir Rosen: *The War in Syria Is Not Over*, 2019-02-20, [länk](#)

3.5. Utsatta kategorier

Mot bakgrund av vad som avhandlats ovan kan en betydande andel av landets civila invånare betraktas som "utsatta" för olika former av våld. I linje med vad CoI tidigare noterat har heller nästan inga *kategorier* av invånare helt förskonats från allvarliga överträdelser av internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter. Samtidigt bör framhållas att den personliga profilen i kombination med *var i landet* man befinner sig – eller vart man skulle ha för avsikt att återvända – fortfarande klart påverkar graden av individens utsatthet för våld i Syrien. Inom civilbefolkningen finns uppenbarligen även grupper och samhällen som i vissa sammanhang särskilt tydligt och systematiskt utsatts för våld under konfliktens olika faser och delvis skiftande dynamik.²⁵¹ Bl.a. i ovannämnda [visualisering](#) från ACLED rörande civilas utsatthet (se 3.) för våld (och av vem) över perioderna januari-oktober respektive augusti-oktober 2018, framkommer ytterligare aspekter av problematikens komplexitet, dvs. att det också *kan* bero på mer exakt *vad* man

²⁴⁹ ICG, 2019-02-25, [länk](#)

²⁵⁰ Nir Rosen, 2019-02-20, [länk](#)

²⁵¹ Lifos kommentar.

fokuserar på; t.ex. utsatthet för flyg- eller granatattacker, annan form av beskjutning, offentliga avrättningar, minor, tortyr, arresteringar eller tvångsrekrytering etc.²⁵² Avseende potentiella risker vid fråga om återvändande till Syrien idag, se även stycke 3.3.1.5 ovan. I övrigt nöjer vi oss här med att peka på i princip samma/marginellt justerade – ej uttömmande – exempelkategorier som vi pekat på tidigare, dvs:

- [Sekulära oppositionella aktivister, medborgarjournalister](#),²⁵³
- andra former av MR-försvarare,
- belägrade,
- barn,
- [kvinnor](#) (inte minst oppositionella),²⁵⁴
- internflyktingar,
- [frihetsberövade](#),²⁵⁵
- [medicinsk personal](#) och [räddningsarbetare](#),²⁵⁶
- vissa etniska och religiösa [minoriteter](#),
- personer med hemvist i områden som nyligen övergått från oppositions- till regeringskontroll,²⁵⁷
- personer med ”normbrytande” sexuell läggning eller könsidentitet m.fl.

Framhållas bör att det individuella lidandet inte sällan bygger på flera aspekter av en individs identitet (t.ex. en kombination av flera av ovannämnda), vilket, enligt vår mening, alltså skall sättas i relation till vilken aktör som kontrollerar det territorium där man har sin hemvist. Den individuella hotbilden blir därmed i många fall också föränderlig över tid, varför en uppräknings av utsatta kategorier riskerar att bli missvisande. Bl.a. i [International Protection Considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic, Update V](#) avhandlar också UNHCR ett antal exempel på ”riskprofiler” (2017).²⁵⁸

4. Män i vapenför ålder: [Militärtjänst](#)

Oaktat att inga hela syriska arméförband gått över till rebellsidan eller hoppat av, och antalet individer som lyckas desertera tenderat att minska över tid, så är den syriska försvarsmakten av idag väsensskild från 2011 års. En förhållandevis stor värnpliktsarmé har med tiden förvandlats till en mix av decimerad reguljär armé, hybrider, stödtrupper (*quwwat fariyyah*) och paramilitära förband, inklusive en rad utländska element, inte minst libanesiska Hizbollah och diverse andra miliser och ”förband” konstruerade av det Iranska Revolutionsgardet (IRGC), t.ex. Brigad 313

²⁵² Se vidare, ACLED, 2018-10-25, [länk](#)

²⁵³ Några (i mängden) globalt kända profiler var Razan Zeitoune, grundare av [VDC](#), sannolikt bortförd av Jaysh al-Islam i Douma, östra Ghouta, Damaskus hösten 2013 (se t.ex. MWN, “Evidence Makes Islamic Army’s Leader Main Suspect in Abduction of Razan Zeitoune”, 2015-05-28, [länk](#)), respektive Raed Fares, aktivist och grundare av den oberoende Radio Fresh i Kafranbel, Idlib, som dödades av HTS hösten 2018 (se t.ex. BBC News, “Raed Fares: Syria radio host shot dead in Idlib”, 2018-11-24, [länk](#)).

²⁵⁴ Jfr t.ex: Zaman Al Wasl, “Despite reconciliation in Ghouta, hundreds still wanted for Assad regime: list”, 2018-12-10, [länk](#); CFR, 2018-03-15, “Where Do We Go from Here?: A First-Hand Account from Syria”, 2018-03-15, [länk](#); Lifos, *Kvinnor under Syrienkonflikten - mönster av utsatthet*, 2015-10-29, [länk](#)

²⁵⁵ En stor andel av dem som frihetsberövats före år 2014 antas ha avlidit eller vara i mycket dålig kondition idag (jfr t.ex. Alsouria Net/The Syrian Observer, 2019-03-01, [länk](#)).

²⁵⁶ Lifos, *Sjukvårdspersonal i Syrien*, 2015-08-03, [länk](#); The Washington Post/The Mercury News, “Syria’s White Helmets targeted by Russian disinformation”, 2018-12-18, [länk](#)

²⁵⁷ ACLED, 2019-01-25, [länk](#)

²⁵⁸ Se vidare, UNHCR, *International Protection Considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic, Update V*, 2017-11-03, III, [länk](#)

i Dara'a²⁵⁹ (ett i mängden). Sammantaget kan denna mix i dagens kontext vara mer ändamålsenlig för modern urban krigföring och skydd av regimen karnområden, men den har uppenbarligen också lidit stora förluster och är därmed fortsatt i stort behov av manskap. Detta i synnerhet som regeringssidan har ambition att återta kontrollen över hela landet. Mot denna bakgrund inkallas fortfarande i princip alla myndiga manliga invånare (medborgare och Palestinaflyktingar) i regeringskontrollerade områden, oavsett religiös eller etnisk tillhörighet, till obligatorisk värnplikt (*khidmat al-'alam*) i den reguljära armén. Tjänstgöringstiden för dem som genomför sin obligatoriska värnplikt har sedan länge i praktiken förlängts. Försvarsmaktens ambition att försöka verkställa inkallelser uppges också ha förhöjts i folktäta regeringskontrollerade områden. Försöken att verkställa inkallelser i områden där SDF/YPG har ett starkt inflytande och själva rekryterar uppges dock sedan flera år tillbaka i princip ha upphört. Lagrum för frisedel eller anstånd/uppskov appliceras annars fortfarande, men svängrummet för det sistnämnda tenderar i praktiken att krympa, exempelvis för studenter som inte läser på specialiserade utbildningsprogram. Personer i olika åldrar har i mycket större omfattning än tidigare också inkallats till reservtjänstgöring (*khidmat al-ihiyat*), i första hand sådana som tjänstgjort relativt nyligen, i vissa fall personer över 40 år gamla, beroende på behov/kompetens.²⁶⁰ Justering av åldersgränser har diskuterats.²⁶¹

Det är ostridigt att både desertering och värnpliktsvägran är illegalt i Syrien. Lagdekret No. 61, 27 februari 1950 (Militära strafflagen) i 1973 års ändrade lydelse reglerar påföljder för att inte hörsamma inkallelse till militärtjänst, och desertering.²⁶² En del relevanta rapportörer, bland dem den kanske tyngsta, UNHCR, som i sin tur konsulterat några världsledande specialister i saken år 2017, framhåller att syriska myndigheter betraktar värnpliktsvägran och asylansökan utomlands som ett uttryck för politiskt oliktänkande ("anti-government activity"), med allt vad det kan tänkas medföra i form av förhöjda risker²⁶³ i samband med arrest, förvar och tjänstgöring. Andra konsulterade källor, bl.a. vissa oppositionsföreträdare och FN-medarbetare i Damaskus, framhåller dock att det inte nödvändigtvis generellt betraktas som ett "politiskt brott" att ha försökt undvika militärtjänst i sig, och att den som ansökt om asyl utomlands som regel inte heller anses ha gjort sig skyldig till brott på basis av den handlingen i sig (se även vidare nedan). Risken för säkerhetsutredning vid återvändande bedöms dock vara påtaglig, vilket i sin tur medför en risk-/osäkerhetsfaktor med hänsyn till varierande hantering i sådana sammanhang, samtidigt som risker generellt eskalerar markant i fall där det framkommer att det tidigare bedrivits politisk aktivitet, eller där något annat kontroversiellt finns i personakten. Förekommande amnestier indikerar visserligen att både de som tidigare hållit sig undan värnplikt

²⁵⁹ Avseende "Brigad 313" i Dara'a, som vid dess högkvarter i Izra, Dara'a uppges enrollera syriska män, varav en del som tidigare undvikit militärtjänst, se t.ex: The Syrian Observer, 2017-11-10, [länk](#); jfr Lifos, 2017-05-30, 2.1, s. 10 ff, [Lifos 39733](#); Aymenn Jawad al-Tamimi, "The 313 Battalion: A Syrian 'Islamic Resistance' Formation", 2017-03-30, [länk](#).

²⁶⁰ Se vidare, Lifos, 2017-05-30, s. 61, 49 ff.

²⁶¹ Bl.a. uppges diskuteras att höja åldern för "utskrivning" av män i aktiv tjänstgöring till 52 års ålder, fast samtidigt behålla gränsen för att kunna inkallas som reservist vid 42 års ålder (*Syrian Law Journal*, Legal Briefing, December 2017, [länk](#)).

²⁶² *Ibid*, 3.1.7, s. 43 ff.

²⁶³ UNHCR, 2017-11-03, III, A., 2., s. 39-40 (inklusive fotnoterna 224 och 226, av vilka bl.a. framgår att Joshua Landis, Lama Fakih, Christopher Kozak och Rochelle Davis konsulterats).

eller reservtjänstgöring, och de som deserterat och självmant skulle inställa sig, främst riskerar just tjänstgöringen i sig (förr eller senare) och därmed att sändas till frontlinjer. Lifos bedömning är i och för sig att de som deserterat, i synnerhet de som deserterat i fält, och deras anhöriga fortsatt kan löpa större risk vid ett eventuellt återvändande till/påträffande i Syrien.²⁶⁴

I sammanhanget kan noteras att rekryteringsmetodiken till miliser ser ut att variera något över landet och mellan olika miliselement. Sammantaget ser dock lojalitetsprinciper och avlöning ut att vara norm – inte regelrätt tvångsrekrytering av uttryckligt motvilliga. Det förefaller visserligen inte sällan förekomma att minderåriga rekryteras till paramilitära grupper på olika sidor av konflikten, vilket i grunden, samtycke eller ej, alltid är att betrakta som tvångsrekrytering.²⁶⁵

4.1. 2018-19: Motstridiga tendenser?

De senaste åren rapporteras den syriska regeringen försöka attrahera fler unga syrier som befinner sig utomlands att återvända och tjänstgöra genom att justera det militära regelverket.²⁶⁶ Obligatorisk värnplikt (*khidmat al- 'alam*) råder fortfarande för alla män. Det är visserligen straffbart att inte inställa sig. De som inkallats men inte inställt sig och flytt, men sedan skulle återvända skall dock, enligt senaste amnestier, undgå straff men måste tjänstgöra. Enligt senast gällande regelverk skall man normalt inställa sig inom sex månader. Amnestier gäller generellt från publiceringsdatum, men tenderar att förnyas kontinuerligt. Gemene man vet dock aldrig på förhand om en amnesti kommer att förlängas eller inte. ”Presidentdekreten kommer när de kommer.”²⁶⁷ I skrivande stund förefaller ingen uttrycklig amnesti vara i kraft.²⁶⁸

Under 2018 har också rapporterats om tämligen aggressiv rekryteringsmetodik i flera av de områden i landet som blivit regeringskontrollerade under året, och att alla samhällsgrupper, såväl druser som – inte minst – personer från tidigare belägrade områden uppanas starkt att inställa sig, och annars eftersöks tämligen intensivt.²⁶⁹ Efter att s.k. försoningsavtal framförhandlats i Damaskus förstäder (bl.a. Douma, Harasta, Arbin, al-Abbadeh, Barzeh, al-Tal, Yalda, Babila och Beit Sahem) under våren 2018, fick de unga män som valde att stanna kvar där (enligt överenskommelser) generellt sex månader på sig att inställa sig för obligatorisk militärtjänst. Därefter uppges den militära rekryteringsmyndigheten ha listat tusentals män för reservtjänstgöring, i vissa fall med några veckors frist att inställa sig (enligt uppgift, i första hand dem födda åren 1976-85). Många uppges visserligen inte ha hörsammat sina inkallelser, men kan då riskera arrestering av militär säkerhetstjänst, som uppges genomföra breda eftersökningar av f.d. rebeller i förstäderna.²⁷⁰ Bl.a. ska hårdföra Air Force Intelligence ha arresterat personer som tidigare opererat för Jaysh al-Islam och Faylaq al-Rahman i östra Ghouta.²⁷¹

²⁶⁴ Lifos, 2017-05-30

²⁶⁵ Ibid.

²⁶⁶ Zaman Al Wasl, 2018-12-10, [länk](#)

²⁶⁷ Möte med syrisk källa (a) verksam i Damaskus, 2019-02-26 [WhatsApp]

²⁶⁸ Lifos kommentar.

²⁶⁹ Se t.ex. Zaman Al Wasl, 2018-12-10; ACLED, *Regime Escalates Arrests and Forced Conscription in Syria*, 2018-09-06, [länk](#); SOHR, ”Lists more than 5000 names of people wanted for the reserve service in regime’s army reach the capital Damascus and Rif Dimashq”, 2018-12-18, [länk](#); ACLED, 2019-01-25, [länk](#)

²⁷⁰ Se vidare, SOHR, 2018-12-18, [länk](#); Zaman Al Wasl, 2018-12-10, [länk](#)

²⁷¹ Zaman Al Wasl, 2018-12-10, [länk](#)

Samtidigt rapporteras regeringen Assad under året också dels ha börjat låta armén släppa de kullar av värnpliktiga som varit inkallade för obligatorisk värnplikt (*khidmat al-'alam*) år 2013 eller tidigare under konflikten, dels ha uppdaterat tidigare "amnestier" avseende värnpliktsvägrare och desertörer. Enligt presidentlagdekret No. 18 av den 8 oktober 2018 beviljas en generell "amnesti" för "militära desertörer" inrikes och utrikes med avseende på brott begångna före samma dag (den 9 oktober), med hänvisning till vad som stipuleras i den militära strafflagen/lagdekret No. 61 av år 1950 och dess justeringar. Detta under förutsättning att vederbörande självmant inställer sig inom fyra (om inrikes) respektive sex månader (om utrikes). Amnestin avser även påföljder som stipuleras i Militärtjänstlag No. 30 av år 2007 och dess justeringar.²⁷² I en TV-intervju förklarar chefen för rekryteringsmyndigheten och en militärdomare innebörden av dekretet: Under förutsättning att vederbörande inställer sig för tjänstgöring inom nämnda tidsspann, ska alla rättsliga åtgärder släppas. Vidare beskrivs inkallelseprocessen till den syriska armén: Första kategorin, "utbildade", dvs. personer som avklarat nioårig skolgång och högre, inkallas i två omgångar per år, 22 mars respektive 22 november; andra kategorin, "soldater", inkallas i fyra omgångar per år, i januari, mars, juli och september.²⁷³

Avseende reservister, uppges intentionen vara att släppa alla rättsliga åtgärder rörande dem som inkallats till tjänstgöring [men inte inställt sig], dock inte att ställa in reservtjänstgöringen (*khidmat al-ihayat*) i sig. Dvs. nya listor avseende reservister kommer att utfärdas. Reservtjänstgöringen kommer även fortsatt generellt starta dagen efter fullgjord obligatorisk värnplikt (grundtjänstgöring). Vidare kommer åldrarna för då man inte längre kommer att vara aktuell för att inkallas som reservist att ligga högre för dem som tjänstgjort inom kategorin "utbildade" än för dem som tjänstgjort inom kategorin "soldater".²⁷⁴

Samtidigt görs under vintern gällande i Damaskus att militära myndigheter nu återkallar inkallelser avseende mängder av reservister.²⁷⁵ Vidare rapporteras att ett beslut som ska ha trätt i kraft den 15 februari 2019 innebär att åldersgränsen för inkallelse till reservisttjänstgöring dras vid personer födda år 1981, och att personer födda det året och som har en inkallelse men inte inställt sig inte längre anses efterlysta samt att personer födda det året som idag tjänstgör kommer att få avsluta sin tjänstgöring. Dvs. potentiella reservister med åldern inne skall nu vara befriade från militärtjänst. Enligt uppgift skall beslutet ha fattats efter påtryckningar från Ryssland, som kritiserat den senaste tidens tämligen aggressiva bortföranden av unga män från vägspärrar och liknande för att tvångsinställa dem,²⁷⁶ vilket bl.a. rapporterats om under hösten 2018.²⁷⁷

Som framgått ovan, finns egentligen inga formella krav på att klarera sitt fall för att återvända från utlandsvistelse till Syrien. Det är snarare så att dem som vet med sig att de har haft problem i förhållande till syriska myndigheter, bör göra sådana försök. I fall där vederbörande "endast" inte gjort/hållit sig undan från militärtjänst, finns enligt uppgift också redan cirkulär som i sak innebär att vederbörande skall

²⁷² SANA, "Presidential decree granting general amnesty for military deserters inside and outside country", 2018-10-09, [länk](#)

²⁷³ Enab baladi, "Chefen för rekryteringsmyndigheten...", 2018-10-30, [länk](#)

²⁷⁴ Ibid.

²⁷⁵ Obekräftade muntliga uppgifter till Lifos, december 2018.

²⁷⁶ Möte med syrisk källa (a) verksam i Damaskus, 2019-02-26; Almodon, "أمر روسي لاستبعاد", 2019-02-07, [länk](#)

²⁷⁷ /t.ex. ACLED, 2018-09-06; Zaman Al Wasl, 2018-12-10

vända sig till militärt rekryteringskontor så att han inte behöver gripas av säkerhetstjänst (med allt vad det *kan* innebära). Vidare uppges det generellt inte heller göra någon skillnad för den som inte har inställt sig för militärtjänst och sedan inställer sig/blir tvungen att i ställa sig, om personen i fråga tidigare varit hemmahörande i ett område som varit oppositionskontrollerat. Det finns möjlighet att ”klarera sin akt” och sedan göra militärtjänst oavsett hemort. Summa summarum, betraktas det inte per automatik som en politisk handling – [dvs. en handling som nödvändigtvis skulle leda till tillskriven politisk uppfattning] – att en person inte gjort/undanhållit sig militärtjänst i sig. Tvärtom finns det nu många exempel på det, och de syrier som bosatt sig utomlands kan också registrera sig vid ambassad, betala för sig och därefter också besöka hemlandet i ett antal månader per år legalt utan att inkallas etc.²⁷⁸

5. Avslutande kommentar/slutsatser

Vägen mot regeringskontroll har i många områden uppenbarligen kantats av mycket brutal metodik/taktik i form av omfattande militära operationer utan hänsyn till civila invånare, t.ex. flygbombning, granat- och raketbeskjutning, belägring och utsvältning av, samt fördrivning från, tätbefolkade områden. Det lär också dröja innan Syrien blir ett säkert land både för alla dem som stannat kvar under konflikten (majoriteten) och – sannolikt än mer så – för dem som flytt eller fördrivits men *eventuellt* skulle vilja återvända.

För närvarande ser dock en fas där de direkta militära konfrontationerna parterna emellan minskar i omfattning och intensitet ut att ha materialiserats i stora delar av landet och vara inom räckhåll i andra. Med utgångspunkt i samtliga ovannämnda konfliktindikatorer – inte minst antal direkt stridsrelaterade civila dödsoffer – och den syriska kontexten, ser konfliktintensiteten i landet ut att ha minskat påtagligt sedan första halvan av år 2018. Trenden, där därmed det *allmänna* säkerhetsläget för *allmänheten* har förbättrats märkbart, ser också ut att vara ihållande i många av landets provinser och distrikt – i synnerhet i (expanderande) regeringskontrollerade (*röda*) delar av landet. I detta läge bygger dock ”säkerheten” fortfarande i hög grad på närvaro av Ryssland och mer eller mindre stats- och/eller Iranstyrda miliser, vars existens och agerande i många fall i sig också bör ses som indikatorer på just *brist på säkerhet*. I avsaknad av konfliktlösning bortom den ryska modellen, eller ens märkbar justering av den traditionella Assadmodellen för politik och säkerhet, kvarstår också påtaglig risk för fortsatt repression, enorma socioekonomiska utmaningar och en möjligen mer lågintensiv konfliktodynamik, men med *potentiellt* ökande inslag av olika former av attentat från motståndsceller innanför regeringssidans linjer.

Om än i mer begränsad omfattning, lär också allvarliga stridshandlingar fortsätta att drabba betydande delar av Syriens befolkning även 2019, inte minst dem som befinner sig längs frontlinjer i norr och öster. Detta till trots, har återvändandet av internflyktingar och flyktingar redan inletts de senaste åren, dock främst till områden som nu ligger under regeringskontroll – och inte nödvändigtvis alltid till hållbart säkra förhållanden. I sammanhanget potentiellt återvändande flyktingar lär också frågan om militärtjänst förbli central ett bra tag till.

²⁷⁸ Möte med syrisk källa (a) verksam i Damaskus, 2019-02-26 [WhatsApp]. Avseende militärtjänstrelaterade saker, se även DIS/DRC, 2019-02-21, [länk](#); och Finnish Immigration Service, 2018-12-14, [länk](#)

Detta sagt, har det allmänna säkerhetsläget i landet redan varierat stort över tid och över olika delar av landets provinser, och har därmed slagit väldigt olika mot civila invånare beroende på var man har sin geografiska hemvist, vart man eventuellt tagit sin tillflykt, och beroende på sådant som vilken politisk uppfattning man gett uttryck för, om man har/haft sin hemvist i ett område som nyligen övergått från oppositions- till regeringskontroll, religiös eller etnisk tillhörighet, kön, ålder samt en rad andra individuella parametrar – i många fall flera av de nämnda i kombination hos en och samma individ.

I sammanhanget tål också att repeteras att utvecklingen i Idlib, jämte närliggande distrikt i de angränsande provinserna Aleppo, Hama och Latakia, äger *potential* att medföra en mycket stark ökning av säkerhetsrelaterade incidenter. Under 2019-20 råder därmed också en fortsatt mycket stor och komplex hotbild mot miljoner civila invånare där – potentiellt tio gånger fler än i det tidigare belägrade östra Aleppo, och fem gånger fler än i tidigare belägrade östra Ghouta. Detta påverkar till dags dato även delar av den annars sedan drygt två år tillbaka fullt regeringskontrollerade storstaden Aleppo, som tidvis fortfarande drabbas av granatutväxling mellan väpnade element på den västra landsbygden och regeringsstyrkor i staden. I skrivande stund är även Deir ez-Zour och Raqqah fortsatt mycket instabila och i hög grad sönderbombade. Samma bild gäller för övrigt även många andra delar av landet. Nationellt lär infrastrukturen ta många år att reparera – och lär inte heller repareras alls i de områden, varav många tidigare oppositionsdominerade, där den aldrig varit fullt statssanktionerad.

Avseende dem som, ur syriska myndigheters perspektiv sett, inte har något kontroversiellt i personakten, torde dock kunna sägas att säkerhetsläget generellt är väsentligt mer acceptabelt i regeringskontrollerade områden – dvs. södra delarna av Aleppo (inklusive centrala delar av provinshuvudstaden, trots ovannämnda utmaningar) väsentliga delar av Latakia provins (inklusive provinshuvudstaden, exklusive bergsområden i nordost), i princip hela Tartous provins, delar av Hama och Homs provinser (inklusive provinshuvudstäderna), huvudstaden Damaskus jämte (icke perifera delar av) Rif Dimashq, samt delar av Dara'a och Suwayda provinser (inklusive provinshuvudstäderna).

Även de kurddominerade områdena i nord-nordost (inklusive centrum/storstaden Qamishli jämte provinshuvudstaden Hassakah) skulle i dagsläget kunna adderas till listan av områden med ett generellt acceptabelt säkerhetsläge – såvida inte friktionerna med Turkiet och/eller regeringssidans inflytelsesfär övergår i tyngre militär konfrontation. Som framgått, finns där många och stora utestående frågetecken som också lär ta tid att rätta ut – inte minst vad som händer bakom kulisserna i fråga om indirekta samtal mellan Turkiet-PKK, Turkiet-YPG, respektive Damaskus-YPG.

Sammantaget lär såväl återvändande som uppbyggnad i större skala låta vänta på sig i stora delar av Syrien.

Källor och referenser

- AFP/France24, "Nearly 30,000 Syrians return home from Jordan after border reopens", 2018-12-03, <https://www.france24.com/en/20181203-nearly-30000-syrians-return-home-jordan-after-border-reopens>
- AFP/al-Monitor, "Erdogan vows to uproot 'terror nests' in Kurd-controlled Syria", 2018-01-16, <https://www.al-monitor.com/pulse/contents/afp/2018/01/syria-conflict-kurds-turkey-erdogan.html>
- Albawaba News, "Syrian Regime Strikes Deal With Jordan for Return of Thousands of Refugees", 2018-08-15, <https://www.albawaba.com/news/syrian-regime-strikes-deal-jordan-return-thousands-refugees-1173848>
- Almodon/The Syrian Observer, "Latest Batch of Refugees Return to Syria", 2019-03-01, <https://syrianobserver.com/EN/news/48880/latest-batch-of-refugees-return-to-syria.html>
- Almodon, "صخب بلا... الاحتياط من 1981 مواليد لاستبعاد روسي أمر", 2019-02-07, <https://www.almodon.com/arabworld/2019/2/7/مواليد-لاستبعاد-روسي-أمر-شوشرة>
- Al-Monitor/Fehim Tastekin, "Idlib's rebels on alert against infiltration by Islamic State", 2019-02-27, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/02/turkey-syria-idlib-rebels-alert-on-against-is-infiltrations.html#ixzz5glqrCVAt>
- Al-Monitor, "Despite high price of Syrian reconstruction, business, influence opportunities abound", 2019-02-27, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/02/russia-syria-iran-reconstruction.html#ixzz5gr7Dbjwr>
- Al-Monitor, "Routed FSA faction likely to accept Turkish aid, demands", 2019-02-18, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/02/turkey-offer-nour-al-din-al-zinki-salaries-on-condition.html>
- Al-Monitor, "Jihadists of Idlib splitting under Turkish pressure", 2019-02-17, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/02/turkey-russia-syria-jihadist-of-idlib-splitting.html>
- Al-Monitor, "Russia, Turkey, Iran discuss Syria amid simmering disagreements", 2019-02-15, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/02/russia-iran-turkey-syria-us-sochi.html>
- Al-Monitor, "Hayat Tahrir al-Sham driving out activists from areas it controls in Syria", 2019-02-11, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/02/syria-idlib-hayat-tahrir-al-sham-expulsion-fsa.html>
- Al-Monitor, "HTS takes over opposition police stations in northern Syria", 2019-02-03, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/01/syria-aleppo-hayat-tahrir-al-sham-control-free-syrian-police.html>
- Al-Monitor, "Syria seeks to integrate myriad paramilitaries", 2018-12-03, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/11/syria-state-army-integrate-paramilitary-militias.html#ixzz5YnyNXTg8>
- Al-Monitor, "Afrin residents fear continued kidnappings", 2018-10-23, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/10/syria-afrin-fsa-sdf-kidnapping-gangs-ransom.html>
- Al-Monitor, "Turkey calls on Russia, Iran to get Syrian army under control", 2018-01-11, <http://almon.co/2zcm>
- Al-Monitor, "Turkey's misguided Middle East policy: From Syria, Iraq to the Gulf", 2017-11-13, https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2017/11/turkey-misguided-policy-displays-itself-in-three-main-areas.html?utm_campaign=20171114&utm_source=sailthru&utm_medium=email&utm_term=Daily%20Newsletter
- Al-Monitor, "Iran taking Saudi rhetoric, actions seriously", 2017-11-10, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2017/11/lebanon-hariri-resignation-hezbollah-saudi-iran-clash.html>
- Al-Monitor, "Russian summit on Syria raises controversy, doubt", 2017-11-02, <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2017/11/russia-summit-syria-astana-opposition-influence-un.html>
- Alsouria Net/The Syrian Observer, "Daraa Told to Forget Prisoners Taken Before 2014", 2019-03-01, <https://syrianobserver.com/EN/news/48878/daraa-told-to-forget-prisoners-taken-before-2014.html>

Al-Tamimi, Aymenn Jawad, "Liwa Abu al-Fadl al-Abbas and the Republican Guard", 2018-03-29, <http://www.aymennjawad.org/2018/03/liwa-abu-al-fadl-al-abbas-and-the-republican-guard>

Al-Tamimi, Aymenn Jawad, "The 313 Battalion: A Syrian 'Islamic Resistance' Formation", 2017-03-30, www.aymennjawad.org/2017/03/the-313-battalion-a-syrian-islamic-resistance

Amnesty International, *Syria: US-led Coalition 'deeply in denial' about civilian casualties in Raqqa*, 2018-07-17, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/07/syria-us-led-coalition-deeply-in-denial-about-civilian-casualties-in-raqqa/>

AP News, "From Syria, IS slips into Iraq to fight another day", 2019-02-22, <https://apnews.com/3b31a01ef86d4e6184fa9d6e5420f3d2>

AP News, "Russia says 114,000 Syrians returned home in 2018", 2018-12-11, <https://www.apnews.com/c3336952131346f99fa7174d3532e5ce>

AP News, "As Syria urges refugees' return, UN takes more cautious tone", 2018-10-04, <https://www.apnews.com/5766a893afd34b5799f7a739b9f154d9>

Assessment Capacities Project (ACAPS), *Crisis Analysis of Syria*, "Politics and Security, "Conflict developments", <https://www.acaps.org/country/syria/crisis-analysis#d-4209-Conflict-developments> (updateras inte efter 1 december 2018).

Atlantic Council, *De-Escalation and Astana*, 2017-09-15, <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/syriasource/de-escalation-and-astana>

Balanche, Fabrice/L'Orient Le Jour, "Quel visage pour la Syrie de demain?", 2017-12-30, <https://www.lorientlejour.com/article/1091874/quel-visage-pour-la-syrie-de-demain-.html>

BBC News, "Raed Fares: Syria radio host shot dead in Idlib", 2018-11-24, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-46320355>

Bellingcat/Cody Roche, *Factions Fighting in the Syrian Civil War*, 2017-04-29, <https://www.bellingcat.com/news/mena/2017/04/29/factions-syrian-civil-war/>

Bellingcat/Cody Roche, *Assad Regime Militias and Shi'ite Jihadis in the Syrian Civil War*, 2016-11-30, <https://www.bellingcat.com/news/mena/2016/11/30/assad-regime-militias-and-shiite-jihadis-in-the-syrian-civil-war/>

Carnegie Middle East Center (MEC)/Diwan/K. Khaddour, *Syria's Troublesome Militias*, 2018-11-05, <http://carnegie-mec.org/diwan/77635>

Carnegie Middle East Center/Maha Yahya, *Unheard Voices – What Syrian refugees need to return home*, 2018-04-16, <https://carnegie-mec.org/2018/04/16/introduction-pub-76057>

Carnegie Middle East Center/Diwan, "An Expanding War", 2018-01-12, <http://carnegie-mec.org/diwan/75243?lang=en>

Carnegie Middle East Center [Washington Post], "What Saudi Arabia's Purge Means for the Middle East", 2017-11-06, <http://carnegieendowment.org/2017/11/06/what-saudi-arabia-s-purge-means-for-middle-east-pub-74645>

Center for Strategic and International Studies (CSIS), *Idlib Province and the Future of Instability in Syria*, 2018-09-21, <https://www.csis.org/analysis/idlib-province-and-future-instability-syria>

Council on Foreign Relations, "Where Do We Go from Here?: A First-Hand Account from Syria", 2018-03-15, <https://www.cfr.org/event/where-do-we-go-here-first-hand-account-syria>

CC News @CizireCanton: <https://twitter.com/cizirecanton> [kurdisk]

Danish Immigration Service (DIS) och Danish Refugee Council (DRC), *Syria: Security Situation in Damascus Province and Issues Regarding Return to Syria*, 2019-02-21, https://nyidanmark.dk/-/media/Files/US/Landerapporter/Syrien_FFM_rapport_2019_Final_31012019.pdf?la=da&hash=A4D0089B4FB64FC6E812AF6240757FC0097849AC

Ecoi.net, *Syrian Arab Republic*, "maps", <https://www.ecoi.net/syrian-arab-republic/maps>

Enab baladi (arabiska), "Chefen för rekryteringsmyndigheten...", 2018-10-30, <https://www.enabbaladi.net/archives/260219>

Finnish Immigration Service, *Syria Fact-finding Mission to Beirut and Damascus, April 2018: Syrian pro-government armed groups and issues related to freedom of movement, reconciliation processes and return to original place of residence in areas controlled by the Syrian government*, 2018-12-14, https://migri.fi/documents/5202425/5914056/Syria_Fact-finding+mission+to+Beirut+and+Damascus%2C+April+2018.pdf

Haaretz, "Analysis: Iran's Soleimani Seeks New Balance of Terror With Israel. For Now, He Failed", 2019-01-25, <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-iran-s-soleimani-seeks-new-balance-of-terror-with-israel-for-now-he-failed-1.6872615>

Human Rights Watch (HRW), *Syria: Residents Blocked From Returning*, 2018-10-16, <https://www.hrw.org/news/2018/10/16/syria-residents-blocked-returning>

HRW, *Syria: Questions and Answers on New Property Law*, 2018-05-28 <https://www.hrw.org/news/2018/05/29/syria-questions-and-answers-new-property-law>

HRW, *Turkey Stops Registering Syrian Asylum Seekers*, 2018-07-16, <https://www.hrw.org/news/2018/07/16/turkey-stops-registering-syrian-asylum-seekers>

HRW, *World Report 2017*, "Syria Events of 2016", <https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/syria>

HRW, "No One's Left": *Summary Executions by Syrian Forces in al-Bayda and Baniyas*, 2013-09-13, <https://www.hrw.org/report/2013/09/13/no-ones-left/summary-executions-syrian-forces-al-bayda-and-baniyas>

HRW, "Syria", <https://www.hrw.org/middle-east/n-africa/syria>

Humanitarian Response, "IDPs Tracking", uppdaterad och hämtad 2018-12-28, <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/stima/idps-tracking>

Humanitarian Response, "IDPs Tracking" (karta), "Syrian Arab Republic: IDP Movements November 2018", 2018-12-21, https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/idpmovements_201811_final.pdf

Humanitarian Response, "IDPs Tracking", "IDP Monthly Update", november 2018, <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/stima/idps-tracking>

Humanitarian Response, "IDPs Tracking", "IDP Monthly Update", juli 2018, <https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/stima/idps-tracking>

Humanitarian Response Plan, *2018 Monitoring Report*, January-June 2018, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2018_syria_mid_year_pmr_full.pdf

IDP Situation Monitoring Initiative (ISMI), Bi-Weekly Update, SYRIA, *Major Reported IDP Movements (16/09/17 - 30/09/17)*, https://www.ecoi.net/file_upload/5734_1508164024_syr-map-ismi-idp-movement-overview-week43-44.pdf

Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic ("Commission of Inquiry"/CoI)/UN Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Death Notifications in the Syrian Arab Republic*, 2018-11-27, https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoISyria/DeathNotificationsSyrianArabRepublic_Nov2018.docx

Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic (CoI)/OHCHR, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syria Arab Republic A/HRC/39/65*, 2018-08-09, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/IndependentInternationalCommission.aspx>

Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic (CoI)/Human Rights Council, *Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, A/HRC/36/55, 2017-08-08, http://www.ohchr.org/_layouts/15/WopiFrame.aspx?sourcedoc=/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoISyria/A_HRC_36_55_EN.docx&action=default&DefaultItemOpen=1

Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic (CoI)/Human Rights Council, *The siege and recapture of eastern Ghouta*, A/HRC/38/CRP.3, 2018-06-20, https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session38/Documents/A_HRC_C_38_CRP_3_EN.docx

Institute for Economics & Peace, *Global Terrorism Index 2018: Measuring the impact of terrorism*, november 2018, <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2018/12/Global-Terrorism-Index-2018-1.pdf>

Institute for the Study of War (ISW), "Syria Situation Report: February 7 - 20, 2019", www.understandingwar.org/backgrounders/syria-situation-report-february-7-20-2019

Institute for the Study of War (ISW), "Russian Airstrikes in Syria: Pre-and Post-Ceasefire", 2017-07-22, <http://www.understandingwar.org/2017/07/22/russian-airstrikes-in-syria-pre-and-post-ceasefire/>

Integrated Regional Information Network (IRIN), "After Russia-Turkey deal, the fate of Syria's Idlib hangs in the balance", 2018-10-02, <https://www.irinnews.org/analysis/2018/10/02/after-russia-turkey-deal-fate-syria-s-idlib-hangs-balance>

IRIN, "Idlib briefing: 'Humanitarian catastrophe' feared as Syria war reaches final rebel stronghold", 2018-09-03, <https://www.irinnews.org/analysis/2018/09/03/idlib-briefing-humanitarian-catastrophe-feared-syria-war-reaches-final-rebel>

IRIN, "Pressure to return builds on Syrian refugees in Lebanon", 2018-08-20, <https://www.irinnews.org/news-feature/2018/08/20/return-syrian-refugees-lebanon-hezbollah>

IRIN, "Dispossession or development? The tug of war over Syria's ruined slum dwellings", 2018-07-04, <https://www.irinnews.org/analysis/2018/07/04/dispossession-or-development-tug-war-over-syria-s-ruined-slum-dwellings>

IRIN, "Counting under fire: the untold story of Syria's casualty data", 2015-10-27, <http://www.irinnews.org/analysis/2015/10/27>

Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), "Syria", <http://www.internal-displacement.org/countries/syria>

International Crisis Group (ICG), *Lessons from the Syrian State's Return to the South*, Middle East Report N° 196, 2019-02-25, <https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/196-lessons-from-syria.pdf>

International Crisis Group (ICG), *Saving Idlib from Destruction*, Middle East Briefing N° 63, 2018-09-03, [https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/b063-saving-idlib-from-destruction%20\(1\).pdf](https://d2071andvip0wj.cloudfront.net/b063-saving-idlib-from-destruction%20(1).pdf)

International NGO Safety Organisation (INSO), Syrian Arab Republic, "Context Analysis", hämtad 2019-02-28, https://www.ngosafety.org/country/syrian_arab_republic

International NGO Safety Organisation (INSO), Syrian Arab Republic, "Gross Incident Rate", Jan to Dec 2018, hämtad 2019-02-28, https://www.ngosafety.org/country/syrian_arab_republic

International NGO Safety Organisation (INSO), Syrian Arab Republic, "Gross Incident Rate", Jan to Oct 2018, http://www.ngosafety.org/country/syrian_arab_republic

International NGO Safety Organisation (INSO), Syrian Arab Republic, "Gross Incident Rate", Jan to Oct 2017, http://www.ngosafety.org/country/syrian_arab_republic

International Organization for Migration (IOM), "Over 600,000 Displaced Syrians Returned Home in First 7 Months of 2017", 2017-08-11, <http://www.iom.int/news/over-600000-displaced-syrians-returned-home-first-7-months-2017>

Landinfo, Syria: *Ekteskapslovgivning og ekteskapstradisjoner*, 2017-09-22, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=40317>

Landinfo, Syria: *Identitetsdokumenter og pass*, 2017-07-03, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=39918>

Landinfo, *Palestinske flyktninger i Syria: Identitetsdokumenter*, 2016-11-23, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=38586>

Lifos, *Reguljär och irreguljär syrisk militärtjänst* 3.0, 2017-05-30, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=39733>

Lifos, *Militär utveckling och territoriell kontroll i Syriens 14 provinser* 1.0, 2017-01-12, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=38773>

Lifos, *Syriens säkerhetsapparat* 1.0, 2016-11-10, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=38443>

Lifos, *Kvinnor under Syrienkonflikten - mönster av utsatthet*, 2015-10-29, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=36115>

Lifos, *Sjukvårdspersonal i Syrien*, 2015-08-03, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=35259>

Liveuamap, "Map of Syrian Civil War – Syria News and Incidents Today", <http://syria.liveuamap.com/>

Lund, Aron, "Eastern Ghouta x 20", 2018-04-06, <https://www.joshualandis.com/blog/eastern-ghouta-x-20-by-aron-lund/>

Middle East Monitor (MEMO), "In intimidation tactic, Syria arrests 50 children in Homs", 2019-02-28, <https://www.middleeastmonitor.com/20190228-in-intimidation-tactic-syria-arrests-50-children-in-homs/>

Möte med syrisk källa (a) verksam i Damaskus, 2019-02-26 [WhatsApp]

Morocco World News, "Evidence Makes Islamic Army's Leader Main Suspect in Abduction of Razan Zeitoune", 2015-05-28, <https://www.morocoworldnews.com/2015/05/159579/evidence-makes-islamic-armys-leader-main-suspect-in-abduction-of-razan-zeitoune/>

News Deeply, "Dangerous Exit: Who Controls How Syrians in Lebanon Go Home", 2018-08-08, <https://www.newsdeeply.com/refugees/articles/2018/08/08/dangerous-exit-who-controls-how-syrians-in-lebanon-go-home>

OMRAN For Strategic Studies, *The Syrian Security Services and the Need for Structural and Functional Change*, 2016-11-18, <http://en.omrandirasat.org/publications/papers/the-syrian-security-services-and-the-need-for-structural-and-functional-change.html>

Qantara, "Who should foot the bill for Assad?", 2019-01-07, <https://en.qantara.de/node/34037>

Reuters/The New York Times, "Coalition Warplanes Hit Last Islamic State Enclave in Eastern Syria", 2019-02-11, <https://www.nytimes.com/reuters/2019/02/11/world/europe/11reuters-mideast-crisis-syria-islamicstate.html>

Reuters, "Syria offers amnesty to deserters and draft dodgers", 2018-10-09, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-conscription/syria-offers-amnesty-to-deserters-and-draft-dodgers-idUSKCN1MJ0RH>

Reuters, "Fifty thousand Syrians returned to Syria from Lebanon this year: official", 2018-09-25, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-lebanon-refugees/fifty-thousand-syrians-returned-to-syria-from-lebanon-this-year-official-idUSKCN1M51OM>

Reuters, "U.S.-led coalition helps to build new Syrian force, angering Turkey", 2018-01-14, <https://uk.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-syria-sdf/u-s-led-coalition-helps-to-build-new-syrian-force-angering-turkey-idUKKBN1F30OE>

Reuters, "Syrian city's rebel districts still in ruins years after Assad victory", 2017-08-18, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-homs/syrian-citys-rebel-districts-still-in-ruins-years-after-assad-victory-idUSKCN1AY16X>

Reuters, "Bombs kill nearly 150 in Syrian government-held cities: monitor", 2016-05-23, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-latakia/bombs-kill-nearly-150-in-syrian-government-held-cities-monitor-idUSKCN0YE0PB>

Reuters, "Islamic State claims bomb attack in Syria's Tartous", 2017-01-01, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-islamic-state/islamic-state-claims-bomb-attack-in-syrias-tartous-idUSKBN14L1BX>

Samtal med syrisk källa i Sverige, februari 2019.

Samuel Hall (2018): *Syria's Spontaneous Returns*, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SH1-Syria%E2%80%99s-Spontaneous>Returns-online.pdf>

South Front, "Faylaq al-Rahman joins de-escalation agreement in Eastern Ghouta", 2017-08-19, <https://southfront.org/faylaq-al-rahman-joins-de-escalation-agreement-in-eastern-ghouta/>

Stanford University, Mapping Militant Organizations, *Jaysh al-Islam*, 2017-08-31, <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/533>; <http://stanford.io/2fnlin6>

Stanford University, Mapping Militant Organizations, *Ahrar al-Sham*, 2017-08-05, <http://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/523>

Synaps Network, *Picking up the pieces: How Syrian society has changed*, 2018-08-06, <http://www.synaps.network/picking-up-the-pieces>

Syria Deeply, "Executive Summary for January 15th", 2018-01-15, <https://www.newsdeeply.com/syria/executive-summaries/2018/01/15>

Syria Call, "Security Information related to the wave of assassinations in Idlib, Syria Call reveals", 2018-04-27, <https://nedaa-sy.com/en/news/5791>

Syrian Arab News Agency (SANA), "Over 1400 displaced Syrians return via Nassib border crossing", 2018-12-02, <https://www.sana.sy/en/?p=152559>

Syrian Arab News Agency (SANA), "Presidential decree granting general amnesty for military deserters inside and outside country", 2018-10-09, <https://www.sana.sy/en/?p=148449>

Syrian Arab Republic, Central Bureau of Statistics, <http://www.cbssyr.syr/index-EN.htm>

Syrian Law Journal, Legal Briefing, December 2017, <http://www.syrianlawjournal.com/index.php/legal-briefing-december-2017/>

Syrian Center for Policy Research (SCPR), *Forced Dispersion, Syrian Human Status: The Demographic Report 2016*, 2016-12-06, <http://scpr-syria.org/publications/forced-dispersion-syrian-human-status-the-demographic-report-2016/>

Syrian Network for Human Rights (SN4HR), "Statistics since March 2011", 2018-09-24, <http://sn4hr.org/blog/2018/09/24/civilian-death-toll/>

Syrian Network for Human Rights (SN4HR), "Civilian Death Toll", 2018-09-24, <http://sn4hr.org/blog/2018/09/24/civilian-death-toll/>

Syrian Network for Human Rights (SN4HR), "4,759 Civilians Killed in Syria in the First Half of 2018 – Including 593 Civilians in June", 2018-07-02, <http://sn4hr.org/blog/2018/07/02/52360/>

Syrian Network for Human Rights (SN4HR), "Statistics from March 2011", 2017-09-01, <http://sn4hr.org/>

Syrian Observatory for Human Rights (SOHR), "In their fourth targeting, warplanes bombed the eastern countryside of Idlib and renewed rocket shelling targets Khan Shaykhun and raises the death toll to 46 civilians", 2019-02-28, <http://www.syriahr.com/en/?p=118401>

SOHR, "Security chaos increase within the Syrian south with more targeting against the regime forces their allies in the area", 2019-02-28, <http://www.syriahr.com/en/?p=118262>

SOHR, "Renewed land shelling targets Idlib, Hama, and Latakia Mountains and rocket shells target al-Nubl and al-Zahra in the northern countryside of Aleppo, and more casualties raise the death toll to 113 civilians", 2019-02-21, <http://www.syriahr.com/en/?p=117157>

SOHR, "Security chaos of the Syrian south renewed through finding more corpses killed by unknown parties to spread chaos and expand its scope", 2019-02-21, <http://www.syriahr.com/en/?p=117154>

SOHR, "Coinciding with negotiations over their surrender, the official announcement of the end of ISIS east of Euphrates is postponed, the remainder of ISIS request a safe passage and assistance in exchange for a deal", 2019-02-18, <http://www.syriahr.com/en/?p=116798>

SOHR, "Bomb Attack near Russian Embassy in Damascus", 2019-01-25, www.syriahr.com/en/?p=113958

SOHR, "Al-Suwaiaa lives in more security chaos which aims to expand the chaos and cause more casualties in the province", 2019-01-21, <http://www.syriahr.com/en/?p=113323>

SOHR, "The death of 324 civilians and fighters in the 51st month of Coalition operations raises the death toll to about 13 thousand killed in air and ground strikes in Syria", 2018-12-23, <http://www.syriahr.com/en/?p=110044>

SOHR, "Lists more than 5000 names of people wanted for the reserve service in regime's army reach the capital Damascus and Rif Dimashq", 2018-12-18, <http://www.syriahr.com/en/?p=109418>

SOHR, "139 Casualties including 58 children and woman in the lowest monthly toll of civilians ever since the start of the Syrian revolution", 2018-10-01, <http://www.syriahr.com/en/?p=103695>

SOHR, "Union of 'immigrant' fighters of different European, Asian, and former Soviet Union nationalities, constant preparations for battle against the regime and surprise attacks with a different tactic", 2018-11-30, <http://www.syriahr.com/en/?p=107930>

SOHR, "About 522 thousand people were killed in 90 months since the start of the Syrian revolution in March 2011", 2018-09-13, <http://www.syriahr.com/en/?p=102385>

SOHR, "3 years of Russian killing claim the lives of about 18100 persons, including about 8000 Syrian civilians including 3135 children and women", 2018-09-03, <http://www.syriahr.com/en/?p=103618>

SOHR, "After the warplanes and the shelling of the regime killed about 200 civilians in the besieged Ghouta, a new deal to release about 25 abductees and an anticipation to evacuate medical conditions", 2018-01-16, <http://www.syriahr.com/en/?p=82930>

SOHR, "The regime forces continue with their allies their operations in southern countryside of Aleppo and control more areas coming from the countryside of Idlib", 2018-01-16, <http://www.syriahr.com/en/?p=82931>

SOHR, "Shelling targets east of Euphrates with clashes in the area between SDF and ISIS", 2018-01-16, <http://www.syriahr.com/en/?p=82940>

SOHR, "With 1939 casualties...December ends with the least monthly death toll during 2017", 2018-01-01, <http://www.syriahr.com/en/?p=81836>

SOHR, "November witnesses 32 massacres killed 500 citizens of 885 citizens who were killed this month", 2017-12-01, <http://www.syriahr.com/en/?p=79728>

SOHR, "Over 340,000 killed in Syria war", 2017-11-24, <http://www.syriahr.com/en/?p=79337>

SOHR, "345 raids, shells and missiles target the Eastern Ghouta during 24 hours accompany the violent fighting in the vicinity of the Vehicle Department and cause more than 60 casualties and wounded", 2017-11-15, <http://www.syriahr.com/en/?p=78656>

SOHR, "109 people were killed including 13 members of the regime forces and their allied militiamen and 61 persons were killed in a massacre in Al-Atareb town market", 2017-11-14, <http://www.syriahr.com/en/?p=78623>

SOHR, "Despite De-escalation Areas, October Witnesses Highest Monthly Death Toll in 11 Months", 2017-11-01, <http://www.syriahr.com/en/?p=77538>

SOHR, "The highest monthly death toll in 2017, more than 3050 people were killed in September", 2017-11-01, <http://www.syriahr.com/en/?p=75352>

SOHR, "Al-Raqqa...between the declaration of starting the "liberation battle" and the official declaration of the "liberation"...shocking figures", 2017-10-20, <http://www.syriahr.com/en/?p=76685>

SOHR, "About 475 thousand persons were killed in 76 months of the Syrian revolution and more than 14 million were wounded and displaced", 2017-07-16, <http://www.syriahr.com/en/?p=70012>

The Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), "Data Export Tool" [databas], <https://www.acleddata.com/data/>

ACLED, *Syria's Demilitarized Zone: Regime Escalation*, 2019-02-28, <https://www.acleddata.com/2019/02/28/syrias-demilitarized-zone-regime-escalation/>

ACLED, *The State of Syria, January 2019*, 2019-02-14, <https://www.acleddata.com/2019/02/14/the-state-of-syria-january-2019/>

ACLED, *Islamic State Underground in Syria*, 2019-01-31, <https://www.acleddata.com/2019/01/31/islamic-state-underground-in-syria/>

ACLED, *The Risks of Reconciliation: Civilians and Former Fighters face Continued Threats in Syria*, 2019-01-25, <https://www.acleddata.com/2019/01/25/the-risks-of-reconciliation-civilians-and-former-fighters-face-continued-threats-in-syria/>

ACLED, *ACLED 2018: The Year in Review*, 2019-01-11, https://www.acleddata.com/wp-content/uploads/2019/01/ACLED-2018-The-Year-in-Review_Final_Pub-1.pdf

ACLED, *Radical Relations: How Hayat Tahrir al Sham Interacts with Syria's Other Islamist Armed Groups*, 2018-12-21, <https://www.acleddata.com/2018/12/21/radical-relations-hayat-tahrir-al-sham-and-syrias-many-islamist-groups/>

ACLED, *The State of Syria, December 2018*, 2019-01-18, <https://www.acleddata.com/2019/01/18/the-state-of-syria-december-2018/>

ACLED, *The State of Syria, November 2018*, 2018-12-13, <https://www.acleddata.com/2018/12/13/the-state-of-syria-november-2018/>

ACLED, *Divide and Conquer: Iran, Russia, and Loyalist Militias in Syria's Deir-ez-Zor*, 2018-12-06, <https://www.acleddata.com/2018/12/06/divide-and-conquer-iran-russia-loyalist-militias-in-syrias-deir-ez-zor/>

ACLED, *Spotlight on Aleppo: How the War in Syria is Impacting the City's Civilians*, 2018-11-29, <https://www.acleddata.com/2018/11/29/spotlight-on-aleppo-how-the-war-in-syria-is-impacting-the-citys-civilians/>

ACLED, *Until They Meet Again: The Regime's Failure to Completely Defeat IS in Syria*, 2018-11-23, <https://www.acleddata.com/2018/11/23/until-they-meet-again-the-regimes-failure-to-deal-is-a-complete-defeat-in-syria/>

ACLED, *The State of Syria, October 2018*, 2018-11-16, <https://www.acleddata.com/2018/11/16/the-state-of-syria/>

ACLED, *Down But Not Out: The Declining Use of the Regime's Tiger Forces Militia in Syria*, 2018-11-01, <https://www.acleddata.com/2018/11/01/down-but-not-out-the-declining-use-of-the-regimes-tiger-forces-militia-in-syria/>

ACLED, *Syrian Civilians: Where, How, and at the Hands of Whom Are They Most at Risk of Violence?*, 2018-10-25, <https://www.acleddata.com/2018/10/25/syrian-civilians-where-how-and-from-who-are-they-most-at-risk-of-violence/>

ACLED, *The Last Rebel Enclave: Patterns of HTS and Islamist Group Activity in Idleb*, 2018-10-12, <https://www.acleddata.com/2018/10/12/the-last-rebel-enclave-patterns-of-hts-and-islamic-group-activity-in-idleb/>

ACLED, *Where Has Political Violence Been Occurring in Syria since June 2018?*, 2018-09-14, <https://www.acleddata.com/2018/09/14/where-has-political-violence-been-occurring-in-syria-since-june-2018/>

ACLED, *August 2018 Syria Conflict Update: QSD Progress, Shifting Regime Fronts, and the Final Rebel Enclave*, 2018-09-06, <https://www.acleddata.com/2018/09/06/august-2018-syria-conflict-update-qsd-progress-shifting-regime-fronts-and-the-final-rebel-enclave/>

ACLED, *Regime Escalates Arrests and Forced Conscription in Syria*, 2018-09-06, <https://www.acleddata.com/2018/09/06/regime-escalates-arrests-and-forced-conscription-in-syria/>

ACLED, *The world's most comprehensive dataset on the Syrian conflict*, 2018-08-03, <https://www.acleddata.com/2018/08/03/the-worlds-most-comprehensive-dataset-on-the-syrian-conflict/>

ACLED, "What are 'strategic development' events? How are they useful, and how should I use them?", 2018-08, https://www.acleddata.com/wp-content/uploads/dlm_uploads/2018/08/What-are-strategic-development-events-and-how-should-I-use-them_Final.pdf

ACLED, "Fatalities", 2017-12, https://www.acleddata.com/wp-content/uploads/2017/12/Fatalities_FINAL.pdf

ACLED, *Syrian Civilians: Where, How, and at the Hands of Whom Are They Most at Risk of Violence?* [1 jan – 20 okt 2018], <https://www.acleddata.com/2018/10/25/syrian-civilians-where-how-and-from-who-are-they-most-at-risk-of-violence/>

The Carter Center, "Syria Conflict Mapping Project", https://www.cartercenter.org/peace/conflict_resolution/syria-conflict-resolution.html

The Carter Center, "Tracking the Frontlines in Syria", <https://d3svb6mundity5.cloudfront.net/dashboard/index.html>

The Century Foundation/Aron Lund, *No Justice for Khan Sheikhoun*, 2017-11-06, <https://tcf.org/content/report/no-justice-khan-sheikhoun/>

The Guardian, "Deadly Aleppo suicide attack kills 100 in evacuation operation", 2017-04-16, <https://www.theguardian.com/world/2017/apr/15/syria-aleppo-bombing-evacuees-rebels-killed>

The Jerusalem Post, "What comes after ISIS? The day after Daesh: Israeli intelligence assessment finds 150,000-200,000 Islamic State militants left around the world", 2019-02-19, <https://www.jpost.com/Middle-East/The-Day-after-Daesh-581005>

The New York Times, "ISIS Attack in Syria Kills 4 Americans, Raising New Worries About Troop Withdrawal", 2019-01-16, <https://www.nytimes.com/2019/01/16/world/middleeast/isis-attack-syria-troops.html>

The New York Times, "Israel, in Rare Admission, Confirms Strike on Iranian Targets in Syria", 2019-01-13, <https://www.nytimes.com/2019/01/13/world/middleeast/israel-iran-strike-syria-tunnels.html>

The New York Times, "How Syria's Death Toll Is Lost in the Fog of War", 2018-04-13, <https://www.nytimes.com/2018/04/13/world/middleeast/syria-death-toll.html>

The New York Times, "Battle Over Aleppo Is Over, Russia Says, as Evacuation Deal Reached", 2016-12-13, <https://www.nytimes.com/2016/12/13/world/middleeast/syria-aleppo-civilians.html>

The Syrian Center for Policy Research (SCPR), *Forced Dispersion, Syrian Human Status: The Demographic Report 2016*, 2016-12-06, <http://scpr-syria.org/publications/forced-dispersion-syrian-human-status-the-demographic-report-2016/>

The Syrian Observer, "Echoes of Hezbollah: New Iranian Experiment Takes Shape in South Syria", 2017-11-10, http://syrianobserver.com/EN/Features/33498/Echoes_Hezbollah_New_Iranian_Experiment_Takes_Shape_South_Syria

The Washington Institute for Near East Policy (WINEP)/Fabrice Balanche, *For Assad, Manbij Is the Key to East Syria*, 2019-02-05, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/for-assad-manbij-is-the-key-to-east-syria>

WINEP/Fabrice Balanche, *Sectarianism in Syria's Civil War: A Geopolitical Study*, 2018-02-05,

<https://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/SyriaAtlasCOMPLETE-3.pdf>

WINEP/Fabrice Balanche, *Preventing a Jihadist Factory in Idlib*, 2017-08-31, <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/preventing-a-jihadist-factory-in-idlib>

The Washington Post/The Mercury News, "Syria's White Helmets targeted by Russian disinformation", 2018-12-18, <https://www.mercurynews.com/2018/12/18/syrias-white-helmets-targeted-by-russian-disinformation/>

The Washington Post, "Millions of Syrians' lives depend on whether they're designated as 'refugees'", 2018-03-06, <https://www.hrw.org/news/2018/07/16/turkey-stops-registering-syrian-asylum-seekers>

The Washington Post, "Who is attacking Russia's bases in Syria? A new mystery emerges in the war", 2018-01-10, https://www.washingtonpost.com/world/who-is-attacking-russias-main-base-in-syria-a-new-mystery-emerges-in-the-war/2018/01/09/4fdaea70-f48d-11e7-9af7-a50bc3300042_story.htm?utm_term=.74545e43f9b8

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)/Aron Lund, *Syria's Civil War: Government Victory or Frozen Conflict?*, 2018-12-14, <https://www.foi.se/rapportsammanfattning?reportNo=FOI-R--4640--SE>

UN Department of Economic and Social Affairs (UNDESA), "World Population Prospects: the 2017 Revision", <https://population.un.org/wpp/DataQuery/>

UNDESA, Population Division, "World Population Prospects 2017", <https://esa.un.org/unpd/wpp/>

World Population Review, "Syria Population 2017", 2017-11-14, <http://worldpopulationreview.com/countries/syria-population/>

UN Department of Field Support, Cartographic Section, "Syrian Arab Republic", Map No. 4204 Rev. 3, april 2012, <http://www.un.org/Depts/Cartographic/map/profile/syria.pdf>

UN Development Program (UNDP) in Syria, "The resilient women of Syria: Plumbing project in Tartous Governorate", <http://www.sy.undp.org/content/Syria/en/home/ourwork/povertyreduction/successstories/the-resilient-women-of-syria--plumbing-project-in-tartous-govern.html>

UNHCHR, "Update: Durable Solutions for Syrian Refugees", jan-febr. 2019, 2019-02-28, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/68209.pdf>

UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), Syria Regional Refugee Response, Inter-agency Information Sharing Portal, uppdatering 2019-02-07, <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria>

UNHCR, "Aleppo returnees assess scale of rebuilding", 2017-11-13, <http://www.unhcr.org/news/latest/2017/11/5a096a894/aleppo-returnees-assess-scale-rebuilding-task-ahead.html>

UNHCR, *Syria IDP Operations Summary*, 2017-11-06, <http://www.unhcr.org/sy/wp-content/uploads/sites/3/2017/11/UNHCR-Syria-Summary-IDP-Operation-07-Nov-Eng.pdf>

UNHCR, *International Protection Considerations with regard to people fleeing the Syrian Arab Republic, Update V*, 2017-11-03, <http://www.refworld.org/docid/59f365034.html>

UNHCR, "UNHCR seeing significant returns of internally displaced amid Syria's continuing conflict", 2017-06-30, <http://www.unhcr.org/news/briefing/2017/6/595612454/unhcr-seeing-significant-returns-internally-displaced-amid-syrias-continuing.html>

UNHCR, *Relevant Country of Origin Information to Assist with the Application of UNHCR's Country Guidance on Syria: "Illegal Exit" from Syria and Related Issues for Determining the International Protection Needs of Asylum-Seekers from Syria*, februari 2017, <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=58da824d4&skip=0&query=illegal%20exit&coi=SYR>

UNHCR, "Summary of UNHCR Syria IDP Operations", <http://www.unhcr.org/sy/summary-of-unhcr-syria-idp-operations>

UN Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), *Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/IndependentInternationalCommission.aspx>

UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), Syria, 2019 *Humanitarian Needs Overview*, jan. 2019, <https://hno-syria.org/#home>

UN OCHA, *2018 Humanitarian Response Monitoring Report (January - June 2018)*, 2018-09-16, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2018_syria_mid_year_pmr_full.pdf

UN OCHA, "Turkey/Syria: Recent Developments in North-western Syria (as of 16 January 2018)", 2018-01-16, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/turkey-syria-recent-developments-north-western-syria-16-january-2018>

UN OCHA, "Turkey/Syria: Recent Developments in Northwestern Syria (as of 10 January 2018)", 2018-01-10, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/latest_developments_in_north-western_syria_20180109_002.pdf

UN OCHA, "Syrian Arab Republic: Overview of hard-to-reach and besieged locations...", 2017-12-19, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ACC-11_SYR_Overview_of_hard_to_reach_areas_and_besieged_locations_201712....pdf

UN OCHA NPM, *Mobility Dynamic and Services Monitoring, Population Baseline Report Round XI*, november 2017, https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/assessments/baseline_round11_november2017.pdf

UN OCHA NPM, *Population Baseline Report, Round VIII*, november 2016, https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/assessments/npm-population_baseline_report_november_2016.pdf

UN OCHA, "TURKEY | SYRIA: Border Crossings Status", 2017-11-14, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/turkey_syria_border_crossing_status_update_20171114_en.pdf

UN OCHA, "About the Crisis", september 2017, <http://www.unocha.org/syrian-arab-republic/syria-country-profile/about-crisis>

UN OCHA, "Syrian Arab Republic: IDP Movements Tracking", juli 2017, https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/idpmovements_jul2017_final.pdf

UN OCHA, *Syrian Arab Republic Governorates Profile*, 2014-08-06, <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Syria%20governorate%20profiles%2006%20August%202014.pdf>

UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), <https://www.unrwa.org/>

UNRWA, "Syria Crisis", <https://www.unrwa.org/syria-crisis>

Uppsala Conflict Data Program (UCDP), "Syria", <http://ucdp.uu.se/#country/652>

Valdai Discussion Club/Nir Rosen: *The War in Syria Is Not Over*, 2019-02-20, <http://valdaiclub.com/a/highlights/war-is-not-over/>

Violations Documentation Center in Syria (VDC), databas, "killed", <http://www.vdc-sy.info/index.php/en/martyrs>; <http://vdc-sy.net/en/>

World Bank, *The Toll of War: The Economic and Social Consequences of the Conflict in Syria*, juli 2017, <http://www.worldbank.org/en/country/syria/publication/the-toll-of-war-the-economic-and-social-consequences-of-the-conflict-in-syria>

Zaman Al Wasl, "Despite reconciliation in Ghouta, hundreds still wanted for Assad regime: list", 2018-12-10, <https://en.zamanawsl.net/news/article/39286/>

Migrationsverket • 601 70 Norrköping

gb-lifos@migrationsverket.se

<http://lifos.migrationsverket.se> • www.migrationsverket.se